

Utvärdering av ämnena latin, grekiska och nygrekiska vid svenska universitet

Utvärdering av ämnena latin, grekiska och nygrekiska vid svenska universitet

Högskoleverket • Birger Jarlsgatan 43 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Utvärdering av ämnena latin, grekiska och nygrekiska vid svenska universitet

Producerad av Högskoleverket i januari 2002

Högskoleverkets rapportserie 2002:3 R

ISSN 1400-948X

Innehåll: Högskoleverket, utvärderingsavdelningen

Grafisk form: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Högskoleverkets vaktmästeri, Stockholm, februari 2002

TRYCKT PÅ MILJÖMÄRKT PAPPER

Innehållsförteckning

HÖGSKOLEVERKETS BESLUT	5
HÖGSKOLEVERKETS BEDÖMNING	7
BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE	15
Missiv	15
Sammanfattning	16
Allmänna riktlinjer för bedömningen	20
Allmänna synpunkter på utbildningarna i latin, grekiska och nygrekiska	23
GÖTEBORGS UNIVERSITET	40
Klassiska institutionen	40
Latin	41
Grundutbildningen	41
Forskarutbildningen	43
Bedömargruppens synpunkter	45
Grekiska	48
Grundutbildningen	48
Forskarutbildningen	51
Bedömargruppens synpunkter	53
Nygrekiska	56
Grundutbildningen	56
Forskarutbildningen	59
Bedömargruppens synpunkter	60
LUNDS UNIVERSITET	63
Klassiska institutionen	63
Latin	64
Grundutbildningen	64
Forskarutbildningen	66
Bedömargruppens synpunkter	68
Grekiska	70
Grundutbildningen	70
Forskarutbildningen	72
Bedömargruppens synpunkter	76
Nygrekiska	79
Grundutbildningen	79
Forskarutbildningen	82
Bedömargruppens synpunkter	83
STOCKHOLMS UNIVERSITET	86
Institutionen för klassiska språk	86
Latin	87
Grundutbildningen	87

Forskarutbildningen	90
Bedömargruppens synpunkter	92
Grekiska	95
Grundutbildningen	95
Forskarutbildningen	97
Bedömargruppens synpunkter	99
Nygrekiska	102
Grundutbildningen	102
Forskarutbildningen	105
Bedömargruppens synpunkter	107
UPPSALA UNIVERSITET	109
Institutionen för klassiska språk	109
Latin	110
Grundutbildningen	110
Forskarutbildningen	113
Bedömargruppens synpunkter	115
Grekiska (inklusive bysantinsk grekiska/bysantinologi)	118
Grundutbildningen	118
Forskarutbildningen	122
Bedömargruppens synpunkter	125
Nordisk betraktelse	129
Bilaga 1	136

HÖGSKOLEVERKET'S BESLUT

Rektorer enligt sändlista

Utvärderingsavdelningen
Charlotta Karlsson

BESLUT 2002-02-12
Reg.nr 643-424-01

Utvärdering av utbildningar i latin, grekiska och nygrekiska

Grundutbildning

Högskoleverket ser ingen anledning att ifrågasätta examensrätten för grundutbildningarna inom ämnena latin, grekiska (inklusive bysantinsk grekiska) och nygrekiska vid Göteborgs universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet och Uppsala universitet.

Det föreligger dock skäl att rikta allvarliga anmärkningar för grundutbildningarna till följande lärosäten:

- Göteborgs universitet, latin
- Lunds universitet, latin och nygrekiska
- Stockholms universitet, grekiska

Dessa grundutbildningar har svagheter som behöver åtgärdas, särskilt beträffande otillfredsställande lärarresurser. (Se vidare under avsnittet *Högskoleverkets bedömning*.) Lärosätena ska före den 1 september 2002 inkomma med en handlingsplan till Högskoleverket där det tydligt framgår vilka åtgärder som lärosätet tänker vidta. Därefter tar Högskoleverket ställning till vidare åtgärder.

Forskarutbildning

Högskoleverket konstaterar att följande lärosäten har förutsättningar för att bedriva forskarutbildning i grekiska: Göteborgs universitet, Lunds universitet och Uppsala universitet (inklusive bysantinologi). Detsamma gäller forskarutbildningarna i latin vid Stockholms universitet och Uppsala universitet, liksom forskarutbildningarna i nygrekiska vid Göteborgs universitet och Stockholms universitet.

Det föreligger dock skäl att rikta allvarliga anmärkningar gällande forskarutbildningarna till följande lärosäten:

- Göteborgs universitet, nygrekiska
- Stockholms universitet, nygrekiska

Dessa forskarutbildningar har svagheter som behöver åtgärdas, särskilt beträffande otillfredsställande lärarresurser. (Se vidare under avsnittet *Högskoleverkets bedömning*.) Lärosätena ska före den 1 september 2002 inkomma med en handlingsplan till Högskoleverket där det tydligt framgår vilka åtgärder som lärosätet tänker vidta. Därefter tar Högskoleverket ställning till vidare åtgärder.

Högskoleverket konstaterar vidare att följande lärosäten saknar tillräckliga förutsättningar att bedriva forskarutbildning i följande ämnen:

- Göteborgs universitet, latin
- Lunds universitet, latin och nygrekiska
- Stockholms universitet, grekiska

Högskoleverket ifrågasätter lärosätenas examensrätt i dessa ämnen. Forskarutbildningarna har allvarliga svagheter som behöver åtgärdas, särskilt beträffande otillfredsställande lärarresurser. (Se vidare under avsnittet *Högskoleverkets bedömning*.) Lärarnas ambitioner har varit höga, men förutsättningarna för att realisera dem har inte varit givna. Mot bakgrund av detta och med hänsyn till vikten av trygghet i fråga om studieförutsättningar för de doktorander som nu är under utbildning bör, enligt Högskoleverkets mening, såväl omedelbara punktinsatser som mer långsiktiga åtgärder vidtas av lärosätena i syfte att förbättra utbildningarnas kvalitet. Dessa lärosäten ska före den 1 september 2002 inkomma med en handlingsplan till Högskoleverket där det tydligt framgår vilka åtgärder som lärosätet tänker vidta. Därefter tar Högskoleverket ställning till vidare åtgärder.

Högskoleverket har inte befogenhet att dra in högskolors och universitets examensrätter gällande forskarutbildning. Högskoleverket kommer dock att informera regeringen om verkets bedömning av forskarutbildningarna. Om de lärosäten som saknar tillräckliga förutsättningar att bedriva forskarutbildning i vissa ämnen inte åtgärdar de påtalade bristerna kommer Högskoleverket att rekommendera regeringen att dra in examensrätten.

Uppföljning

En uppföljning av samtliga utbildningar kommer att genomföras inom tre år, där inget annat beslutas.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskansler Sigbrit Franke efter föredragning av projektansvarig Charlotta Karlsson och utredare Daniel Holmberg i närvaro av avdelningschef Ragnhild Nitzler och kanslichef Lennart Ståhle.

Sigbrit Franke

Charlotta Karlsson

Kopia:

Utbildningsdepartementet
Ledamöter i bedömggruppen
Rektor Bo Samuelsson, Göteborgs universitet
Rektor Boel Flodgren, Lunds universitet
Rektor Gustaf Lindencrona, Stockholms universitet
Rektor Bo Sundqvist, Uppsala universitet

HÖGSKOLEVERKETS BEDÖMNING

Högskoleverket har mottagit bedömargruppens yttrande och konstaterar att de sakkunnigas beskrivningar, analys och rekommendationer är konstruktiva och nyanserade. Det är Högskoleverkets mening att bedömargruppens yttrande bör kunna fungera som ett underlag för universitetens fortsatta kvalitetsarbete och verksamhetsutveckling.

Beslut och motivering

Högskoleverket konstaterar att ämnena latin, grekiska och nygrekiska vid de fyra utvärderade lärosätena är av skiftande kvalitet. Institutionerna har olika förutsättningar att bedriva grund- och forskarutbildning och har därför prövats med hänsyn tagen till förutsättningarna i varje enskilt fall. Högskoleverkets slutsatser tar samtliga stöd i bedömargruppens utlåtanden.

I tabellen nedan framgår vilka ämnen och lärosäten som har utvärderats. Tabellen redovisar också vilka lärosäten som tilldelas allvarlig anmärkning eller där examensrätten ifrågasätts.

		Göteborgs universitet	Lunds universitet	Stockholms universitet	Uppsala universitet
Latin	grundutbildning	allvarlig anmärkning	allvarlig anmärkning		
	forskarutbildning	examensrätten ifrågasätts	examensrätten ifrågasätts		
Grekiska (inklusive bysantinologi)	grundutbildning			allvarlig anmärkning	
	forskarutbildning			examensrätten ifrågasätts	
Nygrekiska	grundutbildning		allvarlig anmärkning		
	forskarutbildning	allvarlig anmärkning	examensrätten ifrågasätts	allvarlig anmärkning	

I det följande redovisas Högskoleverkets skäl för beslut för de grund- och forskarutbildningar som får allvarlig anmärkning eller där examensrätten ifrågasätts.

Göteborgs universitet, latin

Professorn i latin vid Göteborgs universitet ansvarar tillsammans med en timlärare för undervisningen på grundutbildningen. Merparten av professorns arbetstid upptas av undervisning på denna nivå. Professorns omfattande reformering av grundutbildningen tillsammans med en hög arbetsinsats har resulterat i en utbildning som är att betrakta som kvalitetsmässigt god. Högskoleverket anser dock – i överensstämmelse med bedömargruppens utlåtande – att förutsättningarna för att bedriva grundutbildning på längre sikt är ohållbara eftersom verksamheten i stort är avhängig av en heltidsanställd person och forskningsanknytning i stort sett saknas. Det föreligger således skäl att rikta en *allvarlig anmärkning beträffande grundutbildningen i latin* till Göteborgs universitet.

Professorn ansvarar ensam för forskarutbildningen i latin. Två biträdande handledare bidrar till doktorandernas handledning. Professorns nödvändiga prioritering av grundutbildningen (se ovan) har fört med sig en rad allvarliga konsekvenser för forskarutbildningen. Undervisningen och handledningen är begränsad; professorns forskning och ämnets forskningsanknytning är så gott som obefintlig och samverkan med ämnen inom och utanför det egna universitetet är starkt eftersatt. Forskarutbildningen bedrivs således under oacceptabla förhållanden. Höskoleverket konstaterar – med stöd i bedömargruppens utlåtande – att Göteborgs universitet *saknar förutsättningar att bedriva forskarutbildning i latin.*

Göteborgs universitet, nygrekiska

Professorn i nygrekiska ansvarar ensam för forskarutbildningen men har till sin hjälp externa bihandledare. Utöver ansvaret för forskarutbildningen undervisar professorn vanligtvis på grundutbildningen samt är föreståndare för klassiska språk och nygrekiska. Ämnets resurser begränsar kraftigt lärarens möjligheter till egen forskning, och den minimala volymen innebär att seminarieverksamheten inte fungerar. Ämnets samverkan är också svag. Professorns höga arbetsinsats i kombination med stöd i form av två externa bihandledare är positivt. Höskoleverket anser inte desto mindre – och i överensstämmelse med bedömargruppens utlåtande – att förutsättningarna för att bedriva forskarutbildning på längre sikt är ohållbara eftersom verksamheten i stort är avhängig av en enda heltidsanställd person, som dessutom är avdelningsföreståndare. Det föreligger således skäl att rikta en *allvarlig anmärkning beträffande forskarutbildningen i nygrekiska* till Göteborgs universitet.

Lunds universitet, latin

En vikarierande lektor på halvtid ansvarar för undervisningen på grundutbildningen. Ämnets professor ansvarar för handledningen av C- och D-studenter. Höskoleverket instämmer i bedömargruppens uppfattning att de nyutträdde lärarnas reformprogram för grundutbildningen – vars effekter det är för tidigt att uttala sig om – medför utsikter till nära förestående förbättringar. Även om reformeringen innebär en kvalitetshöjning anser Höskoleverket – i överensstämmelse med bedömargruppens utlåtande – att förutsättningarna för att bedriva grundutbildning på längre sikt är ohållbara eftersom verksamheten i dag är avhängig av mindre än en heltidsanställd person. Det föreligger således skäl att rikta en *allvarlig anmärkning beträffande grundutbildningen i latin* till Lunds universitet.

Professorn i latin ansvarar ensam, på en halvtidstjänst, för forskarutbildningen samt för handledningen av C- och D-studenter (se ovan). Resursbristen innebär att doktorandernas undervisning och handledning är starkt begränsad, att professorns forskning inom tjänsten är obefintlig och ämnets samverkan svag. Forskarutbildningen bedrivs således under oacceptabla förhållanden. Höskoleverket konstaterar – med stöd i bedömargruppens utlåtande – att Lunds universitet *saknar förutsättningar att bedriva forskarutbildning i latin.*

Lunds universitet, nygrekiska

En adjunkt på halvtid samt timanställda lärare ansvarar för undervisningen på grundutbildningen, som bedrivs på halvfart. Lärarnas höga arbetsinsats tillsammans med ett utvecklat samarbete med ämnet grekiska inom den egna institutionen samt med ämnet nygrekiska vid systerinstitutionen i Göteborg har resulterat i en grundutbildning som bedömargruppen menar är av rimlig kvalitet. Höskoleverket anser dock – i överensstämmelse med bedömargruppens utlåtande – att förutsättningarna för att bedriva grundutbildning på längre sikt är ohållbara eftersom verksamheten i stort är avhängig av mindre än en heltidsanställd

person. Det föreligger således skäl att rikta en *allvarlig anmärkning beträffande grundutbildningen i nygrekiska* till Lunds universitet.

Lärarsituationen inom forskarutbildningen i nygrekiska är problematisk. Ämnet har inte någon egen docentkompetent lektor som kan handleda doktoranderna. Den funktionen har i stället professorn i grekiska vid Lunds universitet. Doktoranderna har dock externa bihandledare, men samarbetet med dessa är inte formaliserat. Undervisningen och handledningen är mycket begränsad liksom ämnets forskning. Seminarieverksamheten är knuten till ämnet grekiska, men i övrigt är samverkan inom och utanför universitetet förhållandevis svag. Forskarutbildningen bedrivs således under oacceptabla förhållanden. Högskoleverket konstaterar – med stöd i bedömargruppens utlåtande – att Lunds universitet *saknar förutsättningar att bedriva forskarutbildning i nygrekiska*.

Stockholms universitet, grekiska

En lektor på halvtid ansvarar tillsammans med en assistent för undervisningen på grundutbildningen, som bedrivs på halvfart. Merparten av lektorns arbetstid upptas av undervisning på denna nivå. Högskoleverket instämmer i bedömargruppens uppfattning att lektorns initiativ till förnyelse och samarbeten – vars effekter det är för tidigt att uttala sig om – medför utsikter till nära förestående förbättringar. Även om förnyelsen innebär en kvalitetshöjning anser Högskoleverket – i överensstämmelse med bedömargruppens utlåtande – att förutsättningarna för att bedriva grundutbildning på längre sikt är ohållbara eftersom verksamheten i dag är avhängig av en enda person, som dessutom är halvtidsanställd. Det föreligger således skäl att rikta en *allvarlig anmärkning beträffande grundutbildningen i grekiska* till Stockholms universitet.

Forskarutbildningen i grekiska aktiverades fr.o.m. höstterminen 2001. Den halvtidsanställda docentkompetenta lektorn är ensam ansvarig för denna. Trots att lektorns arbetstid uteslutande upptas av undervisning på grundutbildningsnivån (se ovan) skedde ingen utökning av tjänsten i samband med att såväl institutionsstyrelse som fakultetsnämnd tillstyrkte återinförandet av forskarutbildningen. Inom halvtidstjänsten finns inte heller något utrymme för egen forskning eller kompetensutveckling. Forskarutbildningen bedrivs således under oacceptabla förhållanden. Högskoleverket konstaterar – med stöd i bedömargruppens utlåtande – att Stockholms universitet *saknar förutsättningar att bedriva forskarutbildning i grekiska*.

Stockholms universitet, nygrekiska

En lektor på halvtid ansvarar ensam för forskarutbildningen men är samtidigt ämnesföreträdare, studierektor och lärare på grundutbildningen. Ämnets resurser begränsar kraftigt lärarens möjligheter till egen forskning och kompetensutveckling inom anställningen, den högre seminarieverksamheten är bristfällig och någon egentlig samverkan förekommer inte. Två externa handledare bidrar emellertid till doktorandernas handledning och lektorn har forskningsmöjligheter utanför anställningen. Högskoleverket anser inte desto mindre – och i överensstämmelse med bedömargruppens utlåtande – att förutsättningarna för att bedriva forskarutbildning på längre sikt är ohållbara eftersom verksamheten i stort är avhängig av mindre än en halvtidsanställd person. Det föreligger således skäl att rikta en *allvarlig anmärkning beträffande forskarutbildningen i nygrekiska* till Stockholms universitet.

Uppföljning

Högskoleverket riktar *allvarliga anmärkningar* till lärosätena för vissa av grundutbildningarna, liksom för vissa av forskarutbildningarna. Dessa lärosäten ska före den 1 september 2002 inkomma med en handlingsplan till Högskoleverket där det tydligt framgår vilka åtgärder som lärosätet tänker vidta. Därefter tar Högskoleverket ställning till vidare åtgärder.

Högskoleverket konstaterar vidare att i några fall *saknar lärosätena förutsättningar att bedriva forskarutbildning*. Högskoleverket ifrågasätter därför lärosätenas examensrätt i dessa ämnen. Berörda lärosäten ska före den 1 september 2002 inkomma med en handlingsplan till Högskoleverket där det tydligt framgår vilka åtgärder som lärosätet tänker vidta. Därefter tar Högskoleverket ställning till vidare åtgärder.

Högskoleverket har inte befogenhet att dra in högskolors och universitets examensrätter gällande forskarutbildning. Högskoleverket kommer dock att informera regeringen om bedömningen av forskarutbildningarna. I de fall Högskoleverket finner att lärosätena inte uppfyller förutsättningar för att bedriva en forskarutbildning kommer verket att rekommendera regeringen att dra in examensrätten.

En uppföljning av samtliga utbildningar kommer att genomföras inom tre år, där inget annat beslutas.

Kommentarer till bedömargruppens yttrande

Högskoleverket kommenterar i det följande några av bedömargruppens observationer. Kommentarererna berör såväl yttre strukturella betingelser som inre förutsättningar och villkor för de utvärderade ämnenas verksamhet – faktorer som Högskoleverket uppfattar som avgörande för ämnenas nuvarande situation och framtid.

Småämnesproblematiken

Högskoleverket konstaterar att bedömargruppens yttrande ger en dyster bild av situationen för ämnena latin, grekiska (inklusive bysantinsk grekiska/bysantinologi) och nygrekiska.

Bedömargruppen pekar på att ämnena har mycket gemensamt:

- De är språkämnen och dessutom "småämnena".
- Ämnena har mycket begränsade lärarresurser och har de senaste åren fått vidkännas drastiska minskningar i personalstyrkan.
- Ämnena har rekryteringsproblem på grundutbildningens högre nivåer och forskarutbildningen.
- Resurstilldelningen är otillräckliga.
- De begränsade lärarresurserna får bl.a. som konsekvens att forskningsverksamheten är mycket begränsad.

Bedömargruppen menar att detta sammantaget hotar ämnenas möjligheter att ge en grund- och forskarutbildning av god kvalitet.

Högskoleverket konstaterar att många av de synpunkter som bedömargruppen framför har diskuterats tidigare i den s.k. småämnestredningen¹. Mot denna bakgrund avser Högskoleverket att framöver särskilt uppmärksamma situationen för småämnena. En viktig fråga i detta sammanhang är frågan om sammanslagning eller koncentration.

Lärrresurserna

Bedömargruppen diskuterar vilka lärresurser som är rimliga att kräva för ämnena latin, grekiska och nygrekiska. Gruppen menar att ett minimikrav för att ge grundutbildning i dessa språkämnen är två heltidsanställda disputerade lektorer, alternativt i nygrekiska en heltidsanställd disputerad lektor och en heltidsanställd utländsk lektor. För forskarutbildningen menar bedömargruppen att det är önskvärt med ytterligare en tjänst. Bedömargruppen påpekar också att åtminstone en av lektorerna måste vara docentkompetent för handledning av doktoranderna.

Bedömargruppen konstaterar att bara tre av de elva utvärderade utbildningarna (latin i Stockholm och Uppsala samt grekiskan i Uppsala) uppnår denna miniminivå. Allvarligast är situationen för grekiskan i Stockholm och nygrekiskan i Lund samt för latin i Göteborg och i Lund. Bedömargruppen menar att dessa utbildningsförhållanden är oacceptabla och påpekar att universitetsledningen har ett ansvar för kvaliteten på dessa utbildningar.

Högskoleverket instämmer i bedömargruppens synpunkter avseende lärresurserna för grund- och forskarutbildning. Vid prövning av magisterexamensrätt kräver Högskoleverket som regel två heltidsanställda disputerade lärare för att kunna garantera utbildningens kvalitet. Högskoleverket instämmer därmed i bedömargruppens synpunkter att lärarsituationen är mycket allvarlig för flera av utbildningarna. Samtliga utbildningar, utom latin i Stockholm och Uppsala samt grekiskan i Uppsala, är i behov av en förstärkning av lärarkapaciteten. Visserligen pekar bedömargruppen på flera positiva faktorer, som exempelvis lärarnas höga kompetens och stora engagemang och att undervisningen oftast är pedagogiskt välfungerande, men den övergripande slutsatsen är ändå att smärtgränsen för ämnenas resurser i flera fall är nådd och passerad.

Mot denna bakgrund uppmanar Högskoleverket lärosätena att tillgodose resurskraven för grundutbildningen, motsvarande två heltidsanställda disputerade lektorer, alternativt i nygrekiska en heltidsanställd disputerad lektor och en heltidsanställd utländsk lektor. Högskoleverket uppmanar även lärosätena att vidta åtgärder så att åtminstone en docentkompetent lektor inom ämnet handleder doktoranderna på forskarutbildningen.

Samverkan och internationalisering

En av bedömargruppens viktigaste rekommendationer är att ämnena i högre grad bör utnyttja möjligheterna till samarbete. Samarbetet kan stärkas såväl mellan ämnena inom den egna institutionen som med övriga ämnen inom det egna lärosätet. Detsamma gäller i lika hög grad det nationella och internationella samarbetet. Bedömargruppen har funnit goda exempel på samverkan, men det övergripande intrycket är hur litet av potentialen som hittills utnyttjats. De sakkunniga menar att ökad samverkan kanske är den viktigaste outnyttjade vägen till ökad kvalitet på utbildningarna och att samverkan rentav är en nödvändighet eftersom resurserna är så

---

¹ Professor Torbjörn Lodén genomförde, på HSFR:s uppdrag, en utredning som hade till uppgift att undersöka småämnenas situation vid de svenska universiteten och högskolorna samt att föreslå åtgärder för att lösa problem som är förknippade med dessa ämnen. Rapporten "Kartläggning och förslag till åtgärder för s k småämnena" lämnades till regeringen 1998-04-30.

begränsade. Förutom en generell uppmaning till samverkan föreslår bedömargruppen även att lärosätena allvarligt måste överväga att samarbeta om att inrätta någon typ av gemensamma forskarskolor.

Högskoleverket instämmer i bedömargruppens synpunkter och rekommendationer och uppmanar lärosätena att överväga sådant samarbete.

Utgångspunkter och tillvägagångssätt

Inledning

Högskoleverket granskar sedan 2001 alla utbildningar (under en sexårsperiod) med generella examina och yrkesexamina. Bedömningarna omfattar både grund- och forskarutbildning, och det primära syftet är att bedöma utbildningarnas kvalitet i förhållande till allmänna och lokala mål. Bedömningen görs av sakkunniga (en bedömargrupp) utifrån de mål som är formulerade i högskolelag och högskoleförordning samt de kvalitetsaspekter som tillämpas i Högskoleverkets ämnes- och programutvärderingar.

Avgränsningar

Utvärderingen omfattar de lärosäten och institutioner som ger utbildning i latin, grekiska (inklusive bysantinsk grekiska) och nygrekiska som huvudämne (60p) vid perioden för bedömningen. Utvärderingen omfattar även forskarutbildningarna i latin, grekiska (inklusive bysantinologi) och nygrekiska. Sammanlagt omfattar utvärderingen elva grundutbildningar och tolv forskarutbildningar vid fyra universitet: Göteborgs universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet och Uppsala universitet. Perioden för bedömningen är läsåret 2000/2001. Detta innebär att förändringar i institutionernas verksamhet eller organisation efter denna period inte beaktats i bedömningen.

Bedömargruppen

Bedömargruppen som Högskoleverket anlitat består av följande personer:

Professor Tomas Hägg (ordförande), universitetet i Bergen
Professor Maarit Kaimio, Helsingfors universitet
Doktorand Mikael Johansson, Göteborgs universitet
(sakkunniga, grekiska och bysantinsk grekiska/bysantinologi)

Lektor Sysse Engberg, Köpenhamns universitet
Lektor Lars Nørgaard, Köpenhamns universitet
Studera Emma Söderlund, Stockholms universitet
(sakkunniga, nygrekiska och bysantinsk grekiska/bysantinologi)

Professor Egil Kraggerud, universitetet i Oslo
Professor Lars Boje Mortensen, universitetet i Bergen
Doktorand Georg Stenborg, Uppsala universitet
(sakkunniga, latin)

Från Högskoleverket har utredarna Charlotta Karlsson (projektledare) och Daniel Holmberg medverkat och fungerat som sekreterare. Även Katarina Janvid har fungerat som sekreterare.

Bedömargruppens ämnessakkunniga förordnades efter förslag från de institutioner som omfattas av utvärderingen. Bedömargruppen består av två ämnessakkunniga inom respektive ämne (latin, grekiska och nygrekiska) samt en studerande- eller doktorandrepresentant. Samtliga sakkunniga är lärare och/eller forskare verksamma vid universitet i Danmark, Finland eller Norge.

Studerande- och doktorandrepresentanterna är verksamma vid de universitet som omfattas av utvärderingen. De har av detta skäl inte deltagit i bedömningen av den egna institutionen. Samtliga i bedömargruppen har i övrigt deltagit i och står bakom bedömningen av samtliga ämnen.

Bedömargruppen har sammanträtt fyra gånger, två gånger före platsbesöken och två efter. Därutöver har bedömargruppen haft ett flertal möten i samband med platsbesöken. Utöver mötena har bedömargruppen och Höskoleverkets utredare haft kontakt via telefon och e-post ett stort antal gånger.

Genomförandet av utvärderingen

Utvärderingen inleddes i februari 2001 med ett upptaktsmöte där berörda lärosäten inbjöds att diskutera och planera förutsättningarna för självvärderingarna och utvärderingen i stort. Institutionerna sammanställde självvärderingarna under perioden februari–maj 2001. I självvärderingarna har institutionerna beskrivit och analyserat sin verksamhet utifrån ett antal frågor som formulerats av Höskoleverket i samråd med lärosätena.

Platsbesöken genomfördes i september och oktober 2001. Vid platsbesöken träffade bedömargruppen institutionsledning, ämnesansvariga, lärare, representanter för studenter och doktorander, samt representanter för fakulteten. Bedömargruppen besökte även bibliotek och lokaler. Vid platsbesöken gavs bedömargruppen under en heldag möjlighet att komplettera och fördjupa bilden av självvärderingarna och utbildningsmiljön. De synpunkter som framkom vid dessa samtal var värdefulla för bedömargruppens arbete. Vid platsbesöken har de tre sekreterarna från Höskoleverket deltagit.

Bedömargruppens utgångspunkt för bedömningen av utbildningarna har varit de kvalitetsaspekter Höskoleverket tillämpar vid de nationella ämnes- och programutvärderingarna. Bedömargruppens formella referensram redovisas i avsnittet *allmänna riktlinjer för bedömningen* i bedömargruppens yttrande.

Institutionernas självvärderingar och kompletterande material samt den information som framkom vid platsbesöken har fungerat som bedömargruppens underlag för bedömningen. Institutionerna har getts möjlighet att kommentera de beskrivande delarna i bedömargruppens rapport.

Rapportens disposition

Denna rapport består huvudsakligen av två delar, dels Höskoleverkets beslut och bedömning, dels bedömargruppens yttrande. Rapporten inleds med Höskoleverkets beslut följt av Höskoleverkets bedömning som grundar sig på bedömargruppens yttrande. I bedömargruppens yttrande redovisar först de sakkunniga sina allmänna synpunkter på utbildningarna. Bedömargruppen beskriver och bedömer därefter grund- och forskarutbildningarna i latin, grekiska (inklusive bysantinsk grekiska/bysantinologi) och nygrekiska vid Göteborgs universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet och Uppsala universitet. Avslutningsvis ger tre av de sakkunniga i bedömargruppen sina personliga synpunkter utifrån ett nordiskt perspektiv på utbildningarna i latin, grekiska och nygrekiska. En kvantitativ beskrivning av utbildningarna ges i bilaga 1.

BEDÖMARGRUPPENS YTTRANDE

Missiv

Till Högskoleverket

Bedömargruppen för utvärdering av
latin, grekiska och nygrekiska

Missivbrev 2002-02-12
Reg.nr 643-424-01

Utvärdering av utbildningar i latin, grekiska och nygrekiska i Sverige

Högskoleverket initierade i februari 2001 en utvärdering av grundutbildning och forskarutbildning inom ämnena latin, grekiska (inklusive bysantinsk grekiska/bysantinologi) och nygrekiska. För bedömningen anlätades en bedömargrupp:

Professor Tomas Hägg (ordförande), universitetet i Bergen

Professor Maarit Kaimio, Helsingfors universitet

Professor Egil Kraggerud, universitetet i Oslo

Professor Lars Boje Mortensen, universitetet i Bergen

Lektor Sysse Engberg, Köpenhamns universitet

Lektor Lars Nørgaard, Köpenhamns universitet

Doktorand Mikael Johansson, Göteborgs universitet

Doktorand Georg Stenborg, Uppsala universitet

Studerande Emma Söderlund, Stockholms universitet

Bedömargruppens utgångspunkt för bedömningen av utbildningarna har varit de kvalitetsaspekter Högskoleverket tillämpar vid de nationella ämnes- och programutvärderingarna. Institutionernas självvärderingar och den information som framkom vid platsbesöken har fungerat som bedömargruppens underlag för bedömningen.

Härmed överlämnas vårt yttrande till Högskoleverket.

Bergen i februari 2002
För bedömargruppen

Tomas Hägg

Sammanfattning

Utvärderingen omfattar samtliga grund- och forskarutbildningar i ämnena latin, grekiska (inkl. bysantinsk grekiska/bysantinologi) och nygrekiska. Latin och grekiska finns vid Göteborgs universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet och Uppsala universitet; nygrekiska vid Göteborgs universitet, Lunds universitet och Stockholms universitet. Bysantinsk grekiska/bysantinologi finns endast vid Uppsala universitet.

Den uttalade ambitionen för flertalet utbildningar är att erbjuda ett brett studium som ger god allmänkompetens i ämnet. Den enda institutionaliserade profileringen är möjligheten i Uppsala att inom ämnet grekiska fr.o.m. C-nivå välja specialinriktningen bysantinsk grekiska, inom forskarutbildningen kallad bysantinologi. Bedömargruppen finner att idealet om allmänkompetens är svårt att uppnå i dag och att utbildningarna i realiteten uppvisar tydlig profilering, iakttagbar i valet av ämnen för examensarbeten och doktorsavhandlingar. Konflikten mellan krav på allmänkompetens i läskurserna och specialisering i forskningsuppgifterna kan vara en av orsakerna till den dåliga genomströmningen; ökad valfrihet redan från lägre nivåer kan vara ett sätt att förbereda specialisering och göra tidsramarna mer realistiska. För studenter som väljer en specialisering utanför institutionens profil, skulle ett mer utbrett byte av handledartjänster institutionerna emellan vara en väsentlig förbättring. Institutionerna bör också tydligare informera om sina reella ämnesprofiler för att i viss mån styra studenttillströmningen på högre nivåer och åstadkomma en mer rationell arbetsdelning.

Bedömargruppen menar att kraven på textmängd som studenter och doktorander ska läsa är orealistiskt höga på många delkurser inom alla tre ämnena (undantag förekommer dock). Mer djupanalys i stället för extensiv läsning, tidigare introduktion i vetenskapliga frågeställningar och mer varierad kunskapskontroll kan skapa ett positivare studieklimat, öka genomströmningen och faktiskt också bättre förbereda studenten för en eventuell forskarkarriär. Pensumkraven bör alltså ses över i samarbete mellan institutionerna, också för att utjämna uppenbart orimliga skillnader mellan samma nivåer vid olika institutioner. Inom nygrekiskan måste av arbetsmarknadsmässiga skäl den praktiska språkbehärsningen prioriteras högt, dock utan att man släpper kravet på ett vetenskapligt förhållningssätt som förbereder för forskarutbildningen.

Bedömargruppen har i stort sett intrycket att undervisningen är av hög kvalitet och pedagogiskt välfungerande, inom de begränsningar som sätts av studieplanernas målsättningar (med bredd prioriterad framför djup) och de traditionella undervisnings- och examinationsformerna. Innovativa grepp görs för att möta studenternas minskande förkunskaper, framför allt i grammatik. Redovisningsformerna borde dock varieras mer, korta föredrag och papers borde komma in på alla nivåer. Den ännu dominerande examinationsformen, enskild muntlig tentamen utan vare sig intern eller extern censor, utgör en rättssäkerhetsrisk för studenterna och förhindrar dessutom extern kontroll av den reella kunskapsnivån inom utbildningarna. Bedömargruppen förordar ett utbyte av lärare institutionerna emellan, både för undervisning på enstaka koncentrerade kurser och för extern examination. Sådana direkta kontakter skulle också främja det pedagogiska utvecklingsarbetet, t.ex. utarbetning av gemensamma läromedel.

Kursutvärderingar förekommer på alla nivåer inom grundutbildningen, mer sporadiskt på forskarutbildningen. Det är dock problematiskt att få systemet att fungera, på grund av ljust intresse bland studenterna och svårigheten att erbjuda reell anonymitet på kurser med så få studenter. Bedömargruppen rekommenderar schemalagd kursutvärdering och extra utvärderingar mitt i kurserna då studenterna mer direkt kan påverka sin egen situation.

Möjligheten att öka kvaliteten och relevansen på utbildningen genom att inhämta synpunkter från tidigare studenter som gått ut i yrkeslivet, har ännu inte prövats systematiskt av någon av institutionerna. Bedömargruppen anser att sådana uppföljningssystem bör utarbetas, inte minst för att dra nytta av erfarenheterna från dem som lämnat utbildningen redan efter A- eller B-kursen.

Bedömargruppen menar att ett minimikrav för att ge grundutbildning i dessa språkämnen är två heltidsanställda disputerade lektorer, alternativt i nygrekiska en disputerad lektor och en utländsk lektor. För forskarutbildningen är det önskvärt med ytterligare en tjänst (t.ex. forskarassistent). Det är dock ett krav att åtminstone en av lektorerna är docentkompetent och kan handleda doktoranderna. Denna standard uppnår bara tre av de elva utvärderade utbildningarna (latin i Stockholm och Uppsala, grekiskan i Uppsala). Sämst är det ställt för grekiskan i Stockholm (en halv lektor för såväl grund- som forskarutbildning) och nygrekiskan i Lund (en halv adjunkt), därefter för latin i Göteborg (en professor) och i Lund (en halv professor, en halv lektor). Ingen ansvarig planering ligger bakom dessa förhållanden. Slumpen i form av vakanser i ekonomiskt svåra tider hotar att ödelägga latinutbildningarna i Göteborg och Lund, medan välvilja utan konsekvensanalys eller möjlighet att följa upp åtagandet ekonomiskt har skulden för den extrema underbemanningen i grekiska i Stockholm och nygrekiska i Lund.

Bedömargruppen anser att denna typ av utbildningsförhållanden, där det bedrivs rovdrift på pliktrogna lärare och där forskningsanknytningen är mycket begränsad, är oacceptabel. Lärarna gör visserligen imponerande insatser, men universiteten/fakulteterna uppträder oansvarigt mot såväl studenter som lärare. Orsaken må vara allmän resursbrist, men ansvaret för kvaliteten i den utbildning som ges åvilar universitetsledningen.

De otillräckliga lärarresurserna riskerar kvaliteten på *grundutbildningen* i latin vid Göteborgs universitet, i latin och nygrekiska vid Lunds universitet, och i grekiska vid Stockholms universitet. Bedömargruppen finner därutöver att Göteborgs universitet saknar förutsättningar för att ge *forskarutbildning* i latin om inte nya resurser tillförs ämnet; detsamma gäller Lunds universitet i såväl latin som nygrekiska, och Stockholms universitet i grekiska. Vad gäller nygrekiskan vid Göteborgs och Stockholms universitet, saknas enligt bedömargruppens bedömning resurser för att ge en forskarutbildning av *god* kvalitet.

Doktorandreformen av 1998 som kräver fyra års fullfinansiering av alla doktorander är förödande för ämnen utan stor extern finansieringspotential och hotar att redan på kort sikt utarma dessa tre småämnen. Om man i varje ämne bara kan anta en ny doktorand vart fjärde år, blir seminarieverksamheten, kärnan i den humanistiska forskarutbildningen, näst intill meningslös i brist på nödvändig volym. På några av forskarutbildningarna är denna situation redan ett faktum, på andra har den fördröjts tack vare tidigare antagna doktorander som ännu är kvar i systemet. I ett par undantagsfall har externa projektmedel gjort situationen något mindre mörk. Enligt bedömargruppens mening måste fler utbildningsbidrag/doktorandtjänster ställas till ämnenas förfogande och dessutom reglerna för full finansiering i fyra år mjukas upp, om jämn rekrytering ska kunna säkras och seminariemiljöerna överleva.

Det gällande resurstilldelningssystemet, grundat på begreppen helårsstudieplatser och helårsprestationer men utan kvalitetskomponent, missgynnar småämnen av den typ denna utvärdering gäller. Ämnena rekryterar inte tillräckligt många studenter för att täcka utbildningens kostnader, har svårt att uppnå tillfredsställande genomströmning, och är dessutom typiska "biämnen" för de flesta av sina studenter. Deras oerhört kärva ekonomiska situation har framtingat drastiska nedskärningar och gått ut över kvalitetsarbetet. Prislapparnas storlek och viktning kan dessutom variera mellan lärosäten (och ämnen) liksom återbetalningssystemen om utbildningarna inte klarar sina uppdrag. Att variationer förekommer har sin grund i den lokala

universitetspolitiken. Resultatet blir att olika förutsättningar ges för arbetet att behålla och utveckla ämnernas kvalitet. Bedömargruppen anser att denna marknadsmodell bör ses över i grunden och förändras, liksom universitetens lokala varianter av budget- och fördelningspolitik.

I en tid av extrem resursbrist, är det mer nödvändigt än någonsin att ämnena utnyttjar möjligheterna till samverkan, såväl inom varje institution som mellan dem, både nationellt och internationellt. Bedömargruppen finner det påfallande hur litet av denna potential som hittills har utnyttjats – hur isolationistiskt dessa ämnen, med få undantag, faktiskt fungerar. Grekiska och latin kunde ha vissa gemensamma kurser på grundutbildningen (realia, metod, uppsatsskrivning). På forskarutbildningsnivå kunde sammanslagning av seminarierna i vissa fall vara ändamålsenlig, inte minst för att uppnå nödvändig volym. Nygrekiskan kunde ha nytta av visst samarbete med grekiskan. Doktoranderna borde också i högre grad uppmanas att delta i fakultetsgemensamma kurser.

Men det största utbytet och samtidigt den största rationaliseringsvinsten är kanske att hämta i samarbete institutionerna emellan. Utveckling av kurslitteratur, organiserat lärarbyte för kurser på C- och D-nivåerna och inom forskarutbildningen samt utbyte av handledningstjänster är några förslag. Dessutom bör man enligt bedömargruppens mening allvarligt överväga att samarbeta om att inrätta någon typ av gemensamma forskarskolor i dessa ämnen, genom att t.ex. regelbundet föra samman samtliga doktorander och handledare i ämnet till koncentrerade seminarieserier och kurser. För detta syfte borde det finnas möjlighet att söka medel från centralt håll, ur en "smäämnesresurs". Det finns också behov av särskilda forskarkurser med mer specialiserad tematisk och metodisk inriktning, t.ex. på nordisk basis i NorFA:s regi, vilket fanns tidigare.

Dessa ämnen är redan i sin inriktning utpräglat internationella och håller i åtskilliga fall hög internationell nivå forskningsmässigt. Det förekommer att doktoranderna tillbringar vissa perioder utomlands. Lärarna har ofta personligen vidsträckta internationella forskarkontakter, och gästföreläsare inbjuds inte sällan. Men i högre grad än vad fallet nu är, borde man också utveckla ett formaliserat seminariesamarbete med systerinstitutioner vid utländska universitet och samarbete om gemensamma forskningsprojekt, med hjälp av såväl nationella som nordiska och europeiska medel.

Bedömargruppen understryker likväl att samsamarbetsåtgärder av här skisserade slag inte kan ersätta viss förstärkning av basresurserna, men en kombination av båda kan ge snabbare och mer resurseffektiv förbättring av utbildningarnas kvalitet.

Bedömargruppen finner att samtliga institutioner har en tydlig ledningsstruktur och goda former för beslutsfattandet. Studenternas och lärarnas inflytande, såväl formellt som informellt, är generellt sett väl tillgodosett. Dock saknas över allt i dag en tydlig målsättning och konkret planering inför framtiden, något som kan hänga samman med den allvarliga resursbristen och lärarnas svåra arbetssituation. Personkonflikter på vissa institutioner hör också till bilden, med negativ inverkan på utbildningens kvalitet.

Yttrandet innehåller i övrigt en rad mer detaljerade observationer och rekommendationer angående utbildningen i de olika ämnena vid de olika universiteten. Bland de mer övergripande förslagen kan följande nämnas:

Ämnesföreträdarna i latin bör verka för ökad kompatibilitet mellan utbildningarna, så att kurser med samma beteckning innebär att man når ungefär samma kunskapsnivå. Kursdelen inom forskarutbildningen bör i alla tre ämnena inte överstiga 60 poäng, och kurserna inom denna del bör till stor del vara valfria och avhandlingsanpassade, så att de stränga tidskraven kan hållas. Formaliserat samarbete borde upprättas mellan institutionerna i Stockholm och Uppsala om forskarutbildningen i grekiska, för att motverka både den extrema resursbristen i Stockholm och

den låga genomströmningen i Uppsala. Samarbetet mellan bysantinologin i Uppsala och forskarutbildningen i grekiska i Göteborg bör formaliseras och gälla även kursdelen; också mellan bysantinologin i Uppsala och nygrekiskan i Stockholm borde visst samarbete inledas. Ämnesföreträdarna för nygrekiska rekommenderas att koordinera kursplanerna, vad gäller bl.a. antal poäng för magisterexamen, förkunskapskravet i antik grekiska och C- och D-uppsatsernas funktion i utbildningen, samt att i högre grad internationalisera utbildningen.

Allmänna riktlinjer för bedömningen

I det följande redovisas de utgångspunkter som legat till grund för bedömarens ställningstaganden i ämnena grekiska (inklusive bysantinsk grekiska/bysantionlogi), latin och nygrekiska gällande grund- och forskarutbildningens kvalitet. Institutionernas självvärderingar och den information som framkom vid platsbesöken har fungerat som bedömarens underlag för bedömningen.

Bedömarens grupp har i sin bedömning utgått från målen i högskolelagen, föreskrifterna i Högskoleförordningen samt de kvalitetsaspekter som Högskoleverket tillämpar vid de nationella ämnes- och programutvärderingarna (se Högskoleverkets rapportserie 2001:2 R, *Nationella ämnes- och programutvärderingar*). Bedömarens grupp har utifrån dessa kvalitetsaspekter sammanställt de aspekter som man anser är av stor betydelse för grund- och forskarutbildningens kvalitet. Dessa är följande:

- Organisation och ledning
- Utbildningen
- Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring
- Studenterna/Doktoranderna
- Lärarna/Handledarna
- Undervisning, examination och handledning
- Samverkan

De olika aspekterna kan inte betraktas isolerat var för sig, utan avgör sammantagna utbildningens kvalitativa nivå. Vissa brister i utbildningen, t.ex. få lärare, kan kompenseras av en hög kvalitet inom andra aspekter, t.ex. en omfattande samverkan och internationalisering. Samtliga kvalitetsaspekter har betydelse för utbildningens kvalitet, men vissa aspekter har större betydelse än andra. Bedömarens grupp vill särskilt lyfta fram *utbildningens lärarresurser, undervisning och examination* samt *samverkan*.

Organisation och ledning

Institutionen bör ha en tydlig ledningsstruktur med en demokratisk beslutsordning. Ledningen bör ha en god förmåga att formulera och genomföra institutionens långsiktiga mål och visioner. Bedömarens grupp menar att en ömsesidig respekt mellan lärare och studenter är en förutsättning för en god kvalitet i utbildningen. Ledningen har ett ansvar för att motverka och lösa eventuella personkonflikter på institutionen.

Institutionsledningen bör, tillsammans med lärarna, se till att samtliga ämnen vid institutionen samarbetar och bidrar till en kritisk och kreativ miljö. Samarbetet kan t.ex. gälla gemensamma frågor som institutionens kvalitetsarbete, internationalisering och dess biblioteksresurser. Bedömarens grupp menar att samtliga ämnen på institutionen ska ges lika möjligheter att utvecklas. Detta innebär bland annat att institutionens resurser, inklusive institutionens doktorandtjänster, ska fördelas rättvist.

Utbildningen

Utbildningen ska svara mot det aktuella kunskaps- och forskningsläget och hålla internationell standard. För latinet och grekiskan i Sverige är motsvarande utbildningar i Norden självklara jämförelseobjekt. Detta gäller också nygrekiskan, även om Grekland i detta sammanhang är en mer självklar referens. Utbildningens mål och innehåll ska uttryckas i kursplaner. Såväl krav på ämnesdjup som ämnesbredd inom grund- och forskarutbildning bör tillgodoses.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Lärosätet bör, utöver att fastställa ett program för kvalitetsarbete och kvalitetssäkring, även systematiskt göra kursutvärderingar på grund- och forskarutbildning. Lärarna bör analysera resultaten av kursutvärderingarna och ge studenter och doktorander på kursen en återkoppling. Resultaten av kursutvärderingarna bör även redovisas för nyregistrerade studenter. Ett systematiskt och öppet kvalitetsarbete är nödvändigt, om än problematiskt, även på en institution med få lärare, studenter och doktorander. Bedömargruppen menar att muntliga kursutvärderingar i sådana fall kan vara ett alternativ.

Lärosätet bör göra en uppföljning av utexaminerade studenter eftersom detta starkt kan bidra till utvecklingen av utbildningen. Bedömargruppen menar också att en demokratisk beslutsordning, där lärare och studenter ges goda möjligheter till inflytande över utbildningens organisation, innehåll och pedagogik, är en förutsättning för en utbildning av hög kvalitet.

Studenterna/Doktoranderna

En hög kvalitet i grund- och forskarutbildningen förutsätter en balans mellan studenternas/doktorandernas förkunskaper och motivation samt utbildningens innehåll och krav. En heterogen studentgrupp (avseende studenternas kön, ålder, social och etnisk bakgrund samt förkunskaper) ställer speciella krav på utbildningens utformning av undervisning och pedagogik. Det är därför viktigt att utbildningens innehåll och organisation i möjligaste mån svarar mot studenternas förutsättningar. Detta är nödvändigt för att uppnå en högre genomströmning med goda studieresultat samt förhindra studieavbrott. Lärosätet bör aktivt arbeta för att uppnå en god rekrytering till grund- och forskarutbildningen. Detta innebär bl.a. att rekrytera studenter som läser andra utbildningar, men som är intresserade av A- och/eller B-nivåerna i grekiska, latin eller nygrekiska.

Lärarna/Handledarna

En hög kvalitet på grund- och forskarutbildningen förutsätter att kraven på lärarkompetens är väl tillgodosedda och att lärarna ges möjligheter till kompetensutveckling. Lärarna ska ha tillfredsställande formell kompetens och vara tillräckligt många i förhållande till antalet studenter och kurser/nivåer. En annan inverkan är huruvida utbildningen ges på hel- eller halvfart. Lärarna ska också ha pedagogisk kunskap och skicklighet. Ämnesföreträdaren bör vara professor.

Bedömargruppen menar att minimikravet när det gäller lärarresurser på grundutbildningen är *två heltidsanställda disputerade lektorer*, alternativt för nygrekiskan *en heltidsanställd disputerad lektor och en heltidsanställd utländsk lektor*. För forskarutbildningen är det önskvärt med ytterligare en tjänst, t.ex. en forskarassistent. Det är dock ett krav att åtminstone en av lektorerna är *docentkompetent* för att kunna handleda doktoranderna. Den som är examinator på kurserna i forskarutbildningen ska vara disputerad. De lärare som handleder studenter på C- och D-nivå ska också vara disputerade.

Undervisning, examination och handledning

Utbildningen ska kunna erbjuda lärarledd undervisning på de flesta kurser på A- och B-nivå. På C- och D-nivå krävs färre undervisningstimmar. Även på forskarutbildningen bör vissa kurser med lärarledd undervisning kunna erbjudas. En del av utbildningen bör ges som regelbunden seminarieverksamhet på de högre nivåerna inom grundutbildningen och forskarutbildningen. Bedömargruppen menar vidare att studenterna och doktoranderna har rätt till handledning i uppsatsarbetet/avhandlingsarbetet i en rimlig omfattning.

Undervisningen ska stimulera studenterna till kritiskt och självständigt tänkande. Lärarnas pedagogik bör därför anpassas efter studenternas behov och kursens karaktär.

Bedömargruppen menar att examinationen ska anpassas efter kursens upplägg. Ett flertal examinationsformer bör användas, t.ex. skriftlig och muntlig tentamen, textredovisning, seminariepresentationer och uppsatsarbeten. Examinationen ska inte endast vara ett kontrollmoment utan även främja studenternas analytiska och kritiska tänkande. Vidare måste kurslitteraturen vara relevant och uppdaterad.

Bedömargruppen menar att det ska finnas ett nära samband mellan forskning och utbildning. Detta innebär att det vid lärosätet ska bedrivas forskning inom det aktuella ämnesområdet med en sådan volym att en kreativ forskningsmiljö kan upprätthållas. Detta är nödvändigt för att kunna ge en forskarutbildning av god kvalitet och för att ge en grundutbildning med forskningsanknytning.

Samverkan

Internationalisering och samverkan är nödvändigt för att upprätthålla en kritisk och kreativ miljö. Bedömargruppen menar att detta är särskilt viktigt för småämnena som grekiska, latin och nygrekiska. Grekiskan och latinet är redan till sin karaktär internationella ämnen, likaså nygrekiskan, om än på ett annat sätt. Likväl föreligger behov av en satsning på internationalisering av verksamheten.

Det enskilda lärosätet bör samverka med såväl det omgivande samhället som andra akademiska miljöer, nationellt och internationellt. Internationaliseringsarbetet bör bl.a. resultera i student- och lärarutbyte, utländska gästföreläsare, forskningsprojekt med utländska universitet, gemensamma högre seminarier för forskare och doktorander och externa handledare för doktoranderna.

Allmänna synpunkter på utbildningarna i latin, grekiska och nygrekiska

Inledning

Grund- och forskarutbildning i *latin* och *grekiska* bedrivs för närvarande vid fyra universitet: Göteborgs universitet, Lunds universitet, Stockholms universitet och Uppsala universitet (för enkelhetens skull refereras i det följande till dessa enbart med själva ortnamnet). Grund- och forskarutbildning i *nygrekiska* bedrivs vid tre universitet: Göteborg, Lund och Stockholm. I Uppsala finns på C- och D-nivå dessutom ämnet *bysantinsk grekiska*, på forskarutbildningsnivå benämnt *bysantinologi*. På alla universiteterna är dessa ämnen samlade vid samma institution; i Göteborg och Lund inkluderar institutionen dessutom ämnet *antikens kultur och samhällsliv*.

Utvärderingen gäller ämnena latin, grekiska (inklusive bysantinsk grekiska/ bysantinologi) och nygrekiska. Eftersom alla tre är språkämnen och dessutom "småämnena", finns det åtskilligt som gäller dem alla. Våra övergripande synpunkter kommer därför i möjligaste mån, för att undvika onödiga upprepningar, att (när inget annat sägs) gälla samtliga ämnen. Å andra sidan har de "klassiska språken" latin och grekiska som traditionella filologiska universitetsämnen många gemensamma karakteristika som inte gäller det moderna språkämnet nygrekiska, trots att detta som svensk akademisk disciplin historiskt sett har växt fram och fortfarande är allokerat vid de klassiska institutionerna. Dessa överensstämmelser och skillnader kommer att noteras när så är motiverat, medan utpräglade särdrag och särproblem för respektive språk sparas till de kompletterande synpunkterna i slutet av kapitlet.

Alla tre ämnena kämpar för närvarande med likartade problem som till stor del orsakas av förhållanden utanför deras kontroll, som statsmakternas politik och arbetsmarknadens efterfrågan. De har alltid varit förhållandevis små, när det gäller lärarstab och studentantal, men har i flera fall de sista åren fått vidkännas så drastiska minskningar i de redan förut knappa personella resurserna att smärtgränsen passerats. Det nya systemet med krav på full finansiering av doktorander hotar också deras existens genom att seminariemiljöerna, den humanistiska forskarutbildningens kärna, förvittrar. Ämnena kommer också skevt ut när det gäller resurstilldelning till grundutbildningen, därför att de för så många av sina studenter tjänar som typiska "biämnena": Studenterna kommer till dem i avsikt att bara ta en A- eller högst B-kurs och lämnar dem så programenligt (det är inte fråga om avhopp i vanlig bemärkelse) för att gå vidare till andra studier och där få nytta av de grundläggande kunskaper de tillägnat sig vid den klassiska institutionen. Dessa förhållanden kommer delvis att präglade denna rapport.

Samtidigt bör det framhållas att flera av utbildningarna trots den allmänna resursbristen håller hög internationell kvalitet; utexaminerade doktorer visar stor konkurrenskraft på framför allt den nordiska arbetsmarknaden. Som exempel på miljöer som tack vare en kombination av hög forskarkompetens, innovativ pedagogik, självuppoffrande lärarinsatser och förmåga att skaffa externa forskningsmedel står i främsta ledet kan nämnas latin i Stockholm och Uppsala och grekiskan i Lund. På andra håll har kniven nu satts i förut högst levande forsknings- och utbildningsmiljöer genom indragning av lärartjänster, eller så har interna konflikter, för vilka så små ämnen och institutioner är speciellt sårbara, effektivt hämmat verksamheten.

Bedömargruppen vill plädera för att ämnena så snart det är ekonomiskt möjligt tilldelas väsentligt ökade resurser så att inte obotliga skador uppstår på utbildningarna. Men vi pekar också på en rad

åtgärder som institutionerna och ämnesföreträdaren kan vidta redan med en förhållandevis obetydlig ökning av de ekonomiska medlen. Framför allt gäller det en ökad satsning på *samverkan*, både mellan ämnena inom respektive institution och med andra ämnen vid samma universitet, men minst lika viktigt också nationellt och internationellt. Det har slagit bedömargruppen hur isolationistiskt dessa ämnen i allmänhet fungerar, och hur stora vinster man kunde få redan genom ganska enkla samsamarbetsåtgärder. Som det ska framgå, finns det undantag från regeln, men traditionen "bra karl reder sig själv" verkar seglivad.

Däremot kommer bedömargruppen inte med några förslag om sammanslagningar eller så kallad "koncentration" (däremot om viss arbetsdelning). Sådana propäer har framkommit vid tidigare utredningar om "smäämnesproblematiken", men har – i varje fall när det gäller de klassiska språken – kunnat tillbakavisas med goda argument. För det första gäller det små ämnen som ofta har visat sig kunna fungera kvalitetsmässigt utmärkt, vad gäller både forskning och utbildning, också med en minimibemanning (en professor och en lektor). Det som nu hotar deras existens är blint våld, i form av tillfälligt drabbande nedskärningar. För det andra tål inte studenttillströmningen i denna typ av ämnen "koncentration": Om ämnet läggs ned vid ett universitet för att bli starkare vid ett annat, flyttar inte studenterna vid det första universitetet efter utan väljer andra ämnen, och antalet humanister som gör sig mödan att tillägna sig latin eller grekiska halveras. För det tredje, och kanske viktigaste, uttryckte fakultetsrepresentanterna som bedömargruppen mötte vid sina platsbesök en entydig önskan om att behålla dessa humanistiska kärnämnen. Ämnena kan förvisso göra åtskilligt mer än de gör i dag för att bli en mer integrerad del av sina universitets- och fakultetsmiljöer, bli mer synliga och mer nyttiga för andra, men redan som det är upplevs de uppenbarligen ha en omistlig funktion i en humanistisk forskningsmiljö. Nygrekiskan bör likaledes, om också av helt andra skäl – som ett EU- och invandrarspråk – vara representerat vid universiteten i landets alla tre storstadsregioner.

Profilerings

Vid samtliga universitet som erbjuder utbildning i latin, grekiska och nygrekiska, har ämnena samma beteckning och enligt studieplanerna i stort sett samma innehåll. Den enda institutionaliserade profileringsvarianten är *bysantinsk grekiska* på C- och D-nivå i Uppsala, följt av forskarutbildning i *bysantinologi*. Förklaringen är historisk: professuren i bysantinologi har av universitetet övertagits från dåvarande forskningsrådet som från början inrättat den som en personlig forskartjänst.

På de flesta institutioner gav lärarna vid platsbesöken uttryck för att deras målsättning i första hand var att erbjuda en allsidig grundutbildning inom hela ämnet, och att på forskarutbildningsnivå fortsätta att ge en bred utbildning och acceptera avhandlingsämnen på alla perioder som ämnet omfattar och med såväl språklig som litterär inriktning. Det innebär för latinets vidkommande att man kan doktorera på klassiskt latin, medeltidslatin och nylatin, för grekiskans på både antik och bysantinsk grekiska, för nygrekiskan på allt från medeltida folkspråk till modern litteratur. Det tydligast uttalade undantaget från regeln är grekiskan i Stockholm, där ämnesföreträdaren verkar för en språkvetenskaplig och (språk)filosofisk profileringsvariant redan från grundutbildningen.

I praktiken visar det sig emellertid att de uttalade ambitionerna och studieplanernas bredd inte helt motsvarar verkligheten. Som i alla andra universitetsdiscipliner, också humanistiska, har i dessa ämnen specialisering i hög grad ersatt allmänkompetensen. Ingen kan befinna sig vid forskningsfronten, och därmed bli en fullgod handledare, i mer än delar av sin disciplin. Sålunda avtecknar sig från och med valet av ämnen för examensarbeten på C- och D-nivå, och ännu starkare när det gäller avhandlingsämnen för doktorsexamen, tydliga profileringsvarianter av de olika

utbildningarna. I Stockholm har avhandlingarna i latin de senaste decennierna nästan uteslutande bestått av textkritiska editioner, och medeltidslatinet har varit dominerande. I Uppsala är medeltidslatinska och i ökande grad också nylatinska ämnen vanligast, medan Göteborgstraditionen har sin specialitet i realfilologi, oftast med teman inom antikt latin. Grekiskan är i både Lund och Uppsala profilerad mot efterklassiska ämnen, i Lund ofta med språkvetenskaplig inriktning, och i Uppsala med litteratur- eller idéhistorisk. Göteborg har för närvarande ungefär lika många doktorander på antika som på bysantinska ämnen. Stockholm vill markera sig med lingvistiska och (språk)filosofiska teman. Inom nygrekiskan har ämnesföreträdaren i Stockholm huvudsakligen språkvetenskaplig forskningskompetens och i Göteborg litteraturvetenskaplig, utan att det nödvändigtvis tycks ha styrt studenternas ämnesval i större utsträckning. Ingen av institutionerna har sålunda någon tydlig profil på C- och D-nivå i nygrekiska och kunskapskraven är i hög grad desamma.

Där profilering kan iakttagas, rör det sig alltså om en inofficiell och i grunden tillfällig sådan, i allmänhet beroende på professorns huvudsakliga forskarkompetens och intressen. Några problemområden avtecknar sig vad gäller denna praxis:

(a) Vid byte av professor, kan en icke institutionaliserad profilering leda till problem. I Göteborg hade föregående professor i grekiska framför allt uppmuntrat sina doktorander att välja bysantinska ämnen. Efter hans alltför tidiga död tillsattes en professor med klassisk litteratur som specialitet. Det har visat sig svårt att få både handledning och seminarieverksamhet att fortsätta fungera som de bör. Anlitande av externa handledare har endast delvis kunnat kompensera bristen på en enhetlig och inspirerande forskarutbildningsmiljö.

(b) Om å andra sidan utbildningarna profileras också i ämnesbeteckning och studieplaner, uppstår i så små ämnen uppenbara skevheter vid tillsättning av professorer och andra tjänster. Rörligheten begränsas och bäste kandidat blir inte nödvändigtvis befordrad. Ingen av ämnesföreträdarna förespråkade en sådan modell.

(c) Den bristande kompatibiliteten mellan kursplanernas breda innehåll och de specialiserade ämnena för examensarbeten och doktorsavhandlingar kan vara en av orsakerna till den dåliga genomströmning som råder inom de flesta utbildningarna. Studierna hänger kvar i ett ideal om allmänkompetens medan avhandlingarna nödvändigtvis måste präglas av dagens specialisering. Studenten/doktoranden får sitta emellan genom förlängd studietid. Om inte ämnet officiellt profileras, kunde enligt bedömargruppens mening i varje fall en ökad *valfrihet* redan från lägre nivåer vara ett sätt att förbereda specialisering och göra tidsramarna mer realistiska.

(d) Så länge studenter och doktorander väljer ämnen som ligger inom handledarens huvudsakliga kompetens- och intresseområde, är allt förmodligen väl. Problem kan dock uppstå när någon vill utnyttja den programmatiska öppenheten och bredden, och välja ett ämne långt utanför tillgänglig kompetens. Det förefaller då vara allmän praxis att någon av de tillgängliga lärarna ändå tar på sig handledaransvaret. Är studenten/doktoranden exceptionellt begåvad och självständig, går det säkert bra. Men ett system ska inte bedömas efter undantagen. Bedömargruppen ser det som en uppenbar svaghet i det svenska systemet att man inte i en sådan situation automatiskt ser sig om efter en *extern handledare*/biträdande handledare, inom eller utanför landet. Specialisten kan mycket väl finnas vid en av systerinstitutionerna, men blir ändå inte anlitad; det verkar betraktas som ett nederlag att inte "kunna" handleda en doktorand. Ett ökat utbyte av handledartjänster institutionerna emellan skulle innebära en väsentlig förbättring. Den kostnad det kan innebära (resor och eventuell arvodering) ska jämföras med vad otillräcklig handledning kostar doktoranden i tid och eventuellt avhandlingen i kvalitet.

Oavsett de problem av olika slag som antytts ovan, skulle bedömargruppen vilja föreslå att institutionerna tydligare informerade om sina profiler i det informationsmaterial som sprids till

studenter och allmänhet, inte minst på Internet. Detta skulle kunna innebära en viss styrning av studenttillströmningen på högre nivåer, med åtföljande rationell arbetsdelning institutionerna emellan. Ett sådant synliggörande kunde också underlätta förståelsen utifrån för att "samma" småämne är representerat vid fyra respektive tre universitet.

Språkfärdighetsträning eller vetenskapliga studier?

Ska grundutbildningen i första hand fokusera på färdighet i språket eller på det vetenskapliga studiet av språket, litteraturen och kulturen? Samtliga utbildningar i grekiska, och alla i latin utom den i Göteborg (där det satsas mer på realia och vetenskaplig metod), förefaller lägga tyngdpunkten på språkfärdigheten. Resonemanget tycks vara att för att bli "en bra latinist" måste man "behärska språket", och vägen till det är att läsa så många sidor som möjligt av så många författare och genrer som möjligt. "Kan" man inte språket, kan man heller inte forska i ämnet.

Kraven varierar något mellan utbildningarna och åtskilliga kurser har efter studenternas önskemål successivt skurits ner, men den snart sagt fetischmässiga tron på textläsning som alfa och omega verkar genomgående. Bedömargruppen är inte främmande för dessa tankegångar, men upplever att de svenska klassiska filologerna förstör för sig själva och ämnena genom att fortsätta att föreskriva orealistiska textkvanta. I stället borde man ta hänsyn till andra faktorer som kan inverka positivt på studenternas djupare förståelse av det språk och den kultur de studerar. Mer av djupanalys av utvalda textställen i stället för extensiv enskild läsning, tidigare introduktion i vetenskapliga frågeställningar kring texterna, mer textkritik och mer varierad kunskapskontroll (inte bara översättning) kan skapa ett positivare studieklimat, locka fler begåvade studenter och faktiskt bättre förbereda studenten för en eventuell forskarkarriär.

Det måste naturligtvis råda en balans mellan språktilläggnelsen och den vetenskapliga träningen, och någonstans går en gräns för hur liten beläsenhet som är rimlig innan man går vidare till djupare interpretation av en text. Men varje generation har haft en tendens att sätta den gränsen just vid sin egen beläsenhet, och varje generation har fått finna sig i att de egna studenternas pensum är mindre. Ändå torde få vilja hävda att dagens goda avhandlingar generellt är sämre än gårdagens. Tillgång till nya hjälpmedel som databaser och elektroniskt läsbara texter, aktualisering av andra typer av frågeställningar i forskningen och bättre forskarutbildning kan vara faktorer som väger upp den mindre beläsenheten och språkbehärsningen. Dessutom finns det andra pedagogiska vägar till god språkbehärskning än extensiv textläsning.

Bedömargruppen delar alltså de studerandes åsikter i denna fråga och menar att institutionernas överlag dåliga genomströmning i forskarutbildningen i viss mån också kan förklaras med att grundutbildningen inte i tillräcklig utsträckning fokuserar på de vetenskapliga problemställningarna. En minskad textmängd på de olika kurserna, ersatt med djupanalys, metoddiskussion etc. skulle troligen både minska avhoppet och höja genomströmningen på såväl grund- som forskarutbildningen utan att språkfärdigheten nödvändigtvis hamnar på en alarmerande låg nivå. Erfarenheter från motsvarande utbildningar i de andra nordiska länderna, där textkraven överlag är mindre, gör att vi menar oss ha viss grund för ett sådant påstående.

Pensumkraven bör alltså omgående ses över, gärna i ett samarbete mellan institutionerna. Uppenbart orimliga skillnader mellan samma nivåer vid olika utbildningar bör i det sammanhanget utjämnas, inte minst för att studenter ska kunna övergå till att studera vid annat universitet. Det mest eklatanta exemplet på sådan haltande överensstämmelse är pensumkraven på grundutbildningen i latin i Göteborg respektive Stockholm. Båda utbildningarna utgår från att studenterna kommer utan förkunskaper i språket, men antalet sidor latinsk originaltext som ska studeras skiljer sig drastiskt. På exempelvis A-nivån i Göteborg omfattar pensumet 25 sidor prosa, medan siffran i Stockholm uppgår till 90. På B-kursen är motsvarande siffror 60 sidor

respektive 190 sidor. Det är givetvis inget krav att alla utbildningar ska vara identiska, tvärtom kan det vara positivt med de skillnader i målsättning och pedagogisk metod som t.ex. dessa utbildningar har. Men en väsentlig jämkning på ömse håll förefaller nödvändig om utbildningarna ska kunna betraktas som likvärdiga.

Ovanstående resonemang om pensumkrav gäller också i tillämpliga delar nygrekiskan. Bedömaregruppen anser att pensumkraven på samtliga nivåer i ämnet nygrekiska vid samtliga institutioner är orealistiska. Det förefaller som om de fastställts utan att en bedömning gjorts av vilken textmängd som är rimlig i förhållande till kursens omfattning. Kanske ska pensumkraven inte tas bokstavigt? Hur som helst är det bättre om kraven är realistiska i förhållande till kursens längd.

Däremot gäller rekommendationerna ovan om vetenskaplighet och språkfärdighet i lägre grad nygrekiskan. Nygrekiskan, som modernt språk, kräver i högre grad aktiv språktillägnelse, såväl skriftlig som muntlig. Det är ingen mening att ha ämnet som universitetsstudium om inte de rent språkliga kraven är höga. Arbetsmarknaden behöver knappast utexaminerade studenter som bara kan "litet grand" av språket, men mycket om de kultur- och litteraturvetenskapliga aspekterna på ämnet. Såväl den muntliga som den skriftliga språkfärdigheten måste uppövas, men i olika tempo och med effektivast möjliga användning av lärarresurserna. Det gäller att träna upp språkbehärskningen och läsfärdigheten till en hög nivå, dock utan att släppa kravet på ett vetenskapligt förhållningssätt till stoffet. Det sistnämnda är nödvändigt för rekrytering till de högre nivåerna och för genomströmningen, speciellt inom forskarutbildningen.

Undervisnings- och examinationsformer

Det säger sig självt att bedömaregruppen, utan att lyssna till lektioner eller läsa examensprov, bara har kunnat bilda sig en partiell bild av tillståndet på dessa områden. Vad som här följer är intryck och förslag till förbättringar grundade på studieplaner, självvärderingar (där i vissa fall resultaten av kursutvärderingar inkluderats) och samtal med lärare, studenter och doktorander vid platsbesöken.

En stor del av undervisningen på lägre nivåer i latin och grekiska är examinerisk. Det är oftast tre till fyra undervisningstillfällen per vecka. Studenterna aktiveras genom att läsa, översätta och svara på frågor i anslutning till texterna. Närvaro är i princip obligatorisk. Moment som genomgått när studenten varit närvarande och aktiv, behöver inte vidare redovisas; tilläggen av resterande moment prövas genom enskild muntlig tentamen. Annan form av kunskapskontroll, som skriftlig översättning av texten, förekommer endast i begränsad utsträckning inom denna undervisningsform. En avgörande fördel med metoden är att hela pensum blir läst och att genomströmningen är god; nackdelar, som bristande problemorientering och fixering på översättning som studiets mål, har berörts ovan.

Den rena föreläsningformen är mer sällsynt förekommande. Den används för översikter inom litteraturhistoria och realia, och ibland på högre nivåer för metodkurser. Studenterna efterlyser ofta mer undervisning av denna typ.

Undervisningen på kurser inom forskarutbildningen, i den mån sådan förekommer, är ibland i form av praktiska övningar, t.ex. i handskriftsläsning, men oftast i seminarieform. Inom ramen för en seminarierie, med möten varje eller varannan vecka, kan vitt skilda teman och tillvägagångssätt rymmas. Vanligtvis lägger studenterna och doktoranderna fram egna uppsatser och avhandlingskapitel för diskussion. När sådana saknas, ägnas seminarierna gärna åt genomgång av texter och genrer eller redogörelser för litteratur- och idéhistoriska eller textkritiska problem, någon gång också till presentation av nyutkommen vetenskaplig litteratur, diskussion av

aktuella metodiska frågor eller framläggning av lärarnas egen forskning. C- och D-studenter är på de flesta håll välkomna att delta tillsammans med doktoranderna. Forskare i andra ämnen deltar också ibland, så att seminariet fungerar som ett tvärvetenskapligt diskussionsforum. När formen fungerar – det krävs naturligtvis en viss volym – är det högre seminariet kärnan i den klassiska filologiska forskarutbildningen.

Bedömargruppen har i stort sett intrycket att undervisningen är av hög kvalitet och pedagogiskt välfungerande, innanför de begränsningar som de olika formerna sätter. Ständiga innovationer krävs i undervisningen för att kompensera studenternas sjunkande grammatiska förkunskaper. På några håll görs uppenbart lysande pedagogiska insatser. Våra invändningar mot den ensidiga inriktningen på textläsning på bekostnad av andra viktiga moment, har luftats ovan. Vi menar också att redovisningsformerna borde varieras mer, och att muntliga och skriftliga redogörelser (korta föredrag och papers) borde komma in systematiskt i studiet redan från början. Bortsett från att en sådan praxis förbereder för högre nivåers uppsats- och avhandlingsskrivande, ger den också studenterna färdigheter som är av bestående värde vilken yrkesinriktning de än kommer att välja. De klassiska språken borde kunna gå före i sådan formell träning, snarare än släpa efter.

Det skulle otvivelaktigt innebära en vitalisering av undervisningen om också doktorander kunde ges möjlighet att undervisa på enstaka kurser. För närvarande, när det gäller de två klassiska språken, är det bara latinet i Stockholm som systematiskt låter doktoranderna delta i grundutbildningen, uppenbarligen med framgång. I nygrekiska använder dock samtliga institutioner doktorander i undervisningen. Vid de övriga institutionerna anger man ekonomiska skäl till att man inte kan erbjuda doktoranderna någon typ av institutionstjänstgöring, vilket man säger sig beklaga. Bland doktoranderna själva finns stort intresse för undervisning, inte minst genom den pedagogiska merit detta skulle innebära när den disputerade ska söka anställning. Bedömargruppen föreslår att man – om brist på medel är huvudorsaken – undersöker möjligheterna att inom ramen för forskarutbildningen införa viss poänggivande undervisning. En läskurs på fem poäng kunde exempelvis bytas ut mot undervisning på en likvärdig kurs inom grundutbildningen; inlärningseffekten skulle förmodligen bli minst lika stor, och doktorandens studietid skulle inte förlängas.

Ett annat sätt att få både mer varierad och (i vissa fall) mer kvalificerad undervisning skulle vara att byta lärare mellan systerinstitutionerna för kurser företrädesvis på C-, D- och forskarutbildningsnivå. Det skulle fordra att undervisningen på kursen i fråga koncentrerades till några få dagar, med föregående inläsningstid för studenterna och efterföljande tid till repetition och reflexion, men för övrigt skulle det inte behöva kosta mer än resor och inkvartering för den gästande läraren.

Bedömargruppen ser med viss skepsis på den stora roll enskild muntlig tentamen spelar i examinationen av studenter och doktorander i dessa ämnen. Den har förvisso sina fördelar: studenten förbereder sig förmodligen bättre än inför en mer anonym skriftlig kunskapskontroll, och läraren kan locka fram "dolda" kunskaper ur studenten. Dock ser vi denna form som problematisk i förhållande till studenternas rättssäkerhet, även om de själva, utan egen erfarenhet av annat, inte nödvändigtvis upplever det så. Att begära annan examinator är i små ämnen som dessa nästan meningslöst, och förekommer uppenbarligen knappast. Denna form omöjliggör också effektivt insyn utifrån, t.ex. vid en utvärdering som denna, när det gäller vilken kunskapsnivå studenterna faktiskt uppnår. Studieplaner och examensresultat säger föga när bedömningen sker i slutna rum och inte kan överprövas i efterhand. Också där skriftliga prov regelbundet förekommer – dels på nybörjarkursen, dels på grammatik- och skrivkurserna – saknas såväl generella instruktioner för arkivering som krav på utomstående censor; examinator är allena rådande, och bedömningen av kunskapsnivån sker utan insyn från annan än den som undervisat på kursen.

Frånvaron av en extern censorsinstitution är ett generellt drag i det svenska universitetssystemet som bedömaregruppen, med sin nordiska sammansättning, ser som en allvarlig brist. Ett sådant system skulle både garantera någorlunda lika standard på utbildningarna vid olika universitet och fungera som en kontinuerlig kontakt på personplanet mellan olika institutioner, till nytta inte minst för den pedagogiska utvecklingen. Som det nu är, kämpar de olika institutionerna med samma pedagogiska problem till synes utan att utbyta erfarenheter; till och med arbetet med nya läromedel sker utan kontakt över institutionsgränserna. (Mer om användning av extern och intern censur i *Nordisk betraktelse* nedan.)

Om bristen på extern examinator är ett generellt problem som enskilda ämnen knappast kan lösa på egen hand – och universiteten av ekonomiska skäl knappast är intresserade av att avhjälpa – finns det andra sätt att komma undan den enskilda tentamen och samtidigt variera kunskapsredovisningen. Av de utbildningar som här har granskats är det bara grekiskan i Lund som ser ut att ha insett allvaret i problemet och försökt införa alternativa examinationsformer, som muntliga grupp tentamina eller (på högre nivåer) muntlig redovisning i föredragsform inför undervisningsgruppen. Ett fast inslag av korta papers, som föreslagits ovan, lättar också på trycket. Enskilt inlästa textpensa kan provas på annat sätt än genom översättning, t.ex. genom skriftliga prov i identifiering och litterär interpretation. Om ämnesföreträdarna ser sig om utanför den egna institutionens gränser, helst också internationellt, finner de åtskilliga alternativa examensformer som kan provas.

Kursutvärderingar och alumniverksamhet

Kursutvärderingar, ett potentiellt användbart instrument för att förbättra undervisningen, förekommer mer eller mindre regelbundet och i olika former på alla nivåer inom grundutbildningen, och sporadiskt på forskarutbildningen. Vid några universitet har nyligen nya instruktioner från rektorsämbetet omsatts i praktiken. Likväl upplevs systemet som ytterst problematiskt, dels för att studenterna ofta visar ljumt intresse, dels för att anonymiteten, som är en förutsättning för ärliga enkätsvar, svårligen kan upprätthållas på kurser med få studenter. Problemen och de lösningar som prövats belyses närmare senare i rapporten under respektive lärosäten och ämnen. Ett generellt råd när det gäller skriftliga utvärderingar på lägre nivåer (där studenterna är fler), är att kursutvärderingen schemaläggs, t.ex. äger rum de sista 20 minuterna av sista undervisningstillfället. En möjlighet som framgångsrikt prövats på nybörjarkursen i grekiska i Lund är att också lägga in en utvärdering mitt i kursen, då studenterna har möjlighet att omedelbart påverka sin egen situation.

Ett annat sätt att få insiktsfulla förslag till förbättringar av såväl studieplaner som undervisningsformer, kan vara uppföljning av tidigare studenter. Ingen av institutionerna tycks ännu bedriva någon organiserad form av sådan alumniverksamhet. Synpunkter på studiernas uppläggning får man givetvis mer eller mindre automatiskt från de studenter som blir kvar i systemet som doktorander eller disputerade lärare. Men det är inte givet att de är så typiska för studentgrupperna. Väl så intressant vore det att ta del av motsvarande synpunkter från dem som efter avklarade studier vid institutionen gått till andra forskarutbildningar eller ut i yrkeslivet utanför universitetet. Om man exempelvis inom latinet spårade upp kandidater som blivit gymnasielärare kunde man få bättre belyst om utbildningen är upplagd så att det passar också deras yrkessituation, och inte är alltför ensidigt forskningsförberedande. Kandidater i grekiska som gått till teologisk forskarutbildning är en annan intressant grupp, eller kandidater i nygrekiska som gått till verksamheter inom EU. Likaså kunde man få nyttiga impulser från dem som gått till bibliotek, arkiv, förlag och andra funktioner inom kulturlivet. Det gäller över huvud taget att dra nytta av synpunkter från tidigare studenter som hunnit få andra erfarenheter och avståndsperspektiv på sin utbildning. Bedömaregruppen anser således att institutionerna bör

utarbete ett uppföljningssystem för utexaminerade studenter, inte minst för alla dem som lämnat studiet redan efter A- eller B-kurs.

Resursbristen och dess konsekvenser

I en rapport sammanställd av Stockholms universitets humanistiska fakultet 1997², som det refereras till i den så kallade småämnesutredningen³, definieras de önskvärda personella basresurserna för en ämne med både grund- och forskarutbildning på följande sätt: 1 professur, två universitetslektorat, 1 forskarassistenttjänst, två doktorandtjänster och en halv sekreterartjänst. Av de elva utbildningar som föreliggande utvärdering gäller, är det bara tre som för närvarande närmar sig den nivån, genom tillfälligheternas spel snarare än universitetspolitisk planering, nämligen latinet i Stockholm och Uppsala (med tre anställda lärare vardera) och grekiskan i Uppsala (3 lärare tillsammans för grekiska och bysantinologi). På direkt fråga vid platsbesöken om vad ämnesföreträdarna uppfattade som absolut nödvändigt av lärarresurser för att bedriva verksamheten på ett försvarligt sätt, angav de flesta försiktigare siffror: 1 professur och 1 lektorat (jänte helst 1 forskarassistenttjänst). Bedömaregruppen menar att dessa krav är blygsamma och varken tar hänsyn till att det ska finnas reell möjlighet till egen forskning och kompetensutveckling för lärarna, eller till att ett ämne ska kunna uppnå den nödvändiga volymen. De klassiska språken och nygrekiskan är i Sverige uppenbarligen vana att kontinuerligt arbeta med underbemanning.

Men även om man tar den blygsamma utgångspunkten i två disputerade lärare, åtminstone den ena med docentkompetens, faller uppseendeväckande många av de elva utbildningarna under strecket i dag – återigen till synes på grund av tillfälligheter snarare än genomtänkt politik. Nygrekiskan har i Göteborg och Stockholm bara vardera 1 disputerad (och docentkompetent) lärare (i Stockholm på halvtidstjänst), jänte i Stockholm 1 utländsk lektor, i Göteborg endast timlärare. I Lund disponerar ämnet bara ½ universitetsadjunkt och timlärare (jänte professorn i grekiska som tills vidare är ansvarig för forskarutbildningen). Latinet har i Göteborg bara 1 disputerad (och docentkompetent) lärare på heltid, latinet i Lund ½ professor och ½ lektor. Grekiskan i Stockholm disponerar för såväl grund- som forskarutbildning bara över ½ (docentkompetent) lektor. I tabellen nedan presenteras en sammanställning över lärarbemanningen på varje lärosäte och ämne. Uppgifterna avser läsåret 2000/2001.

---

2. Under historieprofessor Klas Åmarks ledning gavs en arbetsgrupp vid Stockholms universitets humanistiska fakultet 1997 till uppgift att se över principerna för fördelning av budgetmedlen inom fakulteten.

3. Professor Torbjörn Lodén genomförde, på HSFR:s uppdrag, en utredning som hade till uppgift att undersöka småämnenas situation vid de svenska universiteten och högskolorna samt att föreslå åtgärder för att lösa problem som är förknippade med dessa ämnen. Rapporten "Kartläggning och förslag till åtgärder för s.k. småämnen" lämnades till regeringen 1998-04-30.

	Göteborg	Lund	Stockholm	Uppsala
Latin	1 professor 1 timlärare (35 %)	½ professor ½ lektor	3 professorer 1 amanuens 4 timlärare (40 %)	2 professorer 1 lektor 1 forskarasistent
Grekiska	1 professor 1 lektor	1 professor ½ lektor	½ lektor 1 timlärare (2 %)	2 professorer 1 lektor
Nygrekiska	1 professor 2 timlärare (ca 60 %)	½ adjunkt + timlärare (20 %)	½ lektor 1 utländsk lektor 2 timlärare (ca 20 %)	--

Denna sammanställning visar att mer än hälften av utbildningarna lever under existensminimum vad gäller lärarresurser, några långt under. Fakultetsrepresentanterna kunde som enda paralleller till så extrem underbemanning referera till vissa "småspråk" som fungerar inom en paraplystruktur, som t.ex. tjeckiska under slaviska språk, där forskarutbildningens kvalitet garanteras av professorns allmänkompetens och volymen utgörs av de samlade företrädarna för slaviska språk. Ingen sådan struktur eller garanti kan spåras i de fall det här gäller, med tvivelaktigt undantag för nygrekiskan i Lund. Det är slumpen i form av vakanser i ekonomiskt svåra tider som hotar att ödelägga latinutbildningarna i Göteborg och Lund, och det är välvilja utan konsekvensanalys eller möjlighet att följa upp åtagandet ekonomiskt som tillät nystartade utbildningar i grekiska i Stockholm och nygrekiska i Lund. Nygrekiskan har uppenbarligen hela tiden fört en tillvaro som enmansföretag. Högskolor som ansökt om magisterexamensrätt på lika svagt grundlag som dessa sex universitetsutbildningar i dag har hade otvivelaktigt fått avslag.

Vi ska se närmare på den akuta bristsituationen och dess konsekvenser inom vart och ett av ämnena. För latinet i Göteborg och Lund förväntas 1 heltidsanställd respektive två halvtidsanställda lärare ensam ansvara för att grund- och forskarutbildningen fungerar på en kvalitetsmässigt acceptabel nivå. Denna extrema situation har fått en rad förödande konsekvenser. För det första kan man knappast tala om att någon vital forskning bedrivs vid dessa institutioner, eftersom den mesta tiden går åt till undervisning. Det innebär i sin tur att forskningsanknytningen – som bekant reglementerad i Högskolelagens 3 § – är så gott som obefintlig (och följderna av detta för undervisningens kvalitet accelererar naturligtvis år för år). Det faktum att ämnet har få lärare, C- och D-studenter samt doktorander gör att också den kreativa miljön krymper och seminarieverksamheten hotas. Avsaknaden av nödvändig volym ("kritisk massa") skulle kunna kompenseras genom samverkan med andra ämnen inom och utanför det egna universitetet, men samarbetet är ofta – inte minst på grund av tidsbrist – eftersatt. Tidsbristen tvingar också lärarna till prioriteringar (t.ex. grundutbildning före forskarutbildning), vilket ger ohållbara konsekvenser för det som försummas. På detta sätt hamnar lärarna i Göteborg och Lund i en ond cirkel där en lösning av ett problem genast skapar ett nytt inom ett annat område. Studenter eller doktorander som bara har en ordinarie lärare att förhålla sig till saknar såväl rättssäkerhet som tillgång till en rimligt pluralistisk utbildning. Den gemensamma nämnaren är, hur man än vrider och vänder på saken, resursbrist.

Grekiskan i Stockholm har i realiteten en ännu mer utpräglad resursbrist, eftersom en enda halvtidsanställd lektor ensam ansvarar för både grund- och forskarutbildningen samt administrationen av ämnet. Resurser som var klart otillräckliga redan för att bedriva grundutbildning, har nu tänjts ut till att omfatta också forskarutbildning, än så länge med bara en

doktorand. Förutsättningen för att grundutbildningen över huvud taget kan bedrivas är att endast halvtidskurser erbjuds. Hur kurser på den nystartade forskarutbildningen ska kunna organiseras om man inte snarast startar ett formaliserat samarbete, i första hand med Uppsala, är inte lätt att förstå. Seminarieverksamheten ska baseras på samarbete med ämnet teoretisk filosofi, vilket gör att den filologiska träningen blir eftersatt. Lärarens möjlighet till egen forskning och kompetensutveckling inom tjänsten är givetvis obefintlig.

Mycket av det som här sagts om latinets situation i Göteborg och Lund och grekiskans i Stockholm gäller också nygrekiskan som vid alla tre universiteten har bristande resurser. Trots detta menar bedömaregruppen att grundutbildningen över allt håller en rimlig kvalitet, beroende på de något större lärarresurserna (med undantag för Lund) och på lärarnas starka arbetsinsats. Bedömaregruppen befärdar dock att institutionerna riskerar att mista sina förutsättningar att ge en grundutbildning av nuvarande kvalitet om inte ämnet tillförs resurser som garanterar forskningsanknytning, disputerade lärare och större allsidighet. När det gäller forskarutbildningen är situationen värre. Samtliga tre institutioner saknar i dag resurser att ge en forskarutbildning av god kvalitet; vad gäller Lund, konstaterar bedömaregruppen att förutsättningar saknas att ge forskarutbildning i nygrekiska.

Bedömaregruppen anser att denna typ av utbildningsförhållanden, trots imponerande lärarinsatser, inte bör accepteras inom den akademiska världen. Bedömarna anser att universiteten/fakulteterna uppträder oansvarigt mot såväl studenter som lärare genom att tillåta att utbildning bedrivs under så undermåliga villkor. Det gynnar inte någon part, vare sig på lång eller kort sikt. Man bedriver dessutom rovdrift på lärare som är beredda att idealistiskt jobba på heltid trots att de tillsatts på halv tjänst, eller att offra fritid och familjeliv för ämnets skull. Kravet måste vara resurser så att man åtminstone uppfyller minimibehoven, ett krav som måste riktas direkt till universitetsledningarna.

En speciell konsekvens av resursbristen är att reformen med befordringsprofessorer, i stället för att berika forskarmiljöerna, används som alibi för att inte utlysa de gamla "lärostolsprofessorerna" vid innehavarens avgång. Den allvarligaste konsekvensen av detta är att lärarstaben reduceras, men dessutom ödeläggs mobiliteten lärosätena emellan, till nackdel för kvalitet och förnyelse. Yngre högt kompetenta kandidater utan fast universitetsanställning inom landet berövas möjligheten att ens söka en professur. Detta har redan med full kraft drabbat latin på tre av de fyra institutionerna; av landets för närvarande sju latinprofessorer är det bara en som fått sin tjänst i öppen konkurrens. Grekiskan riskerar att inom några år hamna i ett liknande läge om fakulteterna tillåts fortsätta med samma politik.

Doktorandreformen och dess konsekvenser

De nya reglerna från 1998 om fyra års full finansiering av alla doktorander är förödande för ämnen utan stor extern finansieringspotential och hotar att redan på kort sikt utarma de tre småämnena. Ämnesföreträdarna framhåller att de, trots utmärkt meriterade kandidater, inte har möjlighet att rekrytera nya forskarstuderande på grund av bristande finansiering.

Externfinansierade projekt i grekiska i Lund och i latin i Stockholm har möjliggjort några ytterligare doktorandtjänster och är såtillvida en ljusglimt i den dystra bilden, men konkurrensen om sådana medel från Vetenskapsrådet och Riksbankens Jubileumsfond hårdnar, och andra ämnesföreträdare uppger att de har fått avslag på sina ansökningar.

Ett särskilt problem är att fakulteternas utbildningsuppdrag vanligtvis ställs till institutionen som helhet och inte direkt till de enskilda ämnena. De sökande till forskarutbildning i latin, grekiska och nygrekiska får således konkurrera med varandra, vilket ytterligare begränsar möjligheterna till finansiering.

En konsekvens av att man i varje ämne kanske bara kan anta en doktorand vart fjärde år, är att seminarieverksamheten blir näst intill meningslös i brist på volym. På några forskarutbildningar är denna situation redan ett faktum, på andra håll finns tillräckligt många aktiva doktorander kvar i systemet för att seminarierna ska kunna förbli en kreativ forskarutbildningsmiljö ännu någon tid. På ytterligare ett par håll synes läget till och med ha förbättrats, åtminstone temporärt, genom att nya medel tillförts institutionen genom deltagandet i externfinansierade tvärvetenskapliga projekt.

En förutsättning för att säkra jämn rekrytering inom dessa ämnen och för att seminariemiljöerna ska kunna överleva är uppenbart att fler utbildningsbidrag/doktorandtjänster ställs till ämnenas förfogande och att dessutom reglerna om full finansiering i fyra år mjukas upp.

Resurstilldelningssystemet och dess konsekvenser

En nödvändig om än inte tillräcklig förutsättning för att bedriva grundutbildning av god kvalitet är en acceptabel resurstilldelning. Sedan 1993, då en mer genomgripande högskolereform genomfördes, bestäms högskolans utbildningsvolym genom ett utbildningsuppdrag som anges i form av "takbelopp". Ersättningen för genomförd utbildning får inte överskrida detta belopp, som delas upp i två komponenter: helårsstudieplatser och helårsprestationer. Den första "prislappen" utgör ersättning för antagna studenter och den andra för examinerade, omräknat i helårstal. Om hela "takbeloppet" ska betalas ut krävs en hög genomströmning. Ett annat sätt att få ett bra ekonomiskt utfall är ett överintag som kompenserar för låg prestation. Det ekonomiska incitamentet för att åstadkomma hög genomströmning är därmed mycket starkt. Att resursfördelningssystemet saknar kvalitetskomponent riskerar leda till en anpassning av kravnivån, så att genomströmningstalen upprätthålls och "takbeloppen" utbetalas utifrån planerad verksamhet.

Enkelt uttryckt tillämpas prislappssystemet så att det enskilda universitetsämnet får en viss ersättning för varje registrerad student och ytterligare en summa pengar när denne har blivit godkänd. Dessa intäkter utgör ämnets ekonomiska ramar. Således gäller det att rekrytera många och godkänna flertalet för att få budgeten att gå ihop. Alla system som bygger på uppdrag baserade på studentefterfrågan innebär givetvis svårigheter för de ämnen som inte drar till sig tillräckligt många studenter för att kunna täcka undervisningens kostnader. Detsamma gäller för de ämnen som, av olika skäl, inte uppnår en tillfredsställande genomströmning. Latin, grekiska och nygrekiska placerar sig, tillsammans med många andra småämnen, i båda ovannämnda kategorier. Detta ger som uppenbar konsekvens en oerhört kärv ekonomisk situation, som under det senaste decenniet i många fall har resulterat i drastiska nedskärningar. Fortsätter denna utveckling riskerar de små och smala ämnena undan för undan att försvinna från ort efter ort, därför att de är olönsamma i förhållande till prislappssystemet.

Prislapparnas storlek och viktning kan variera mellan lärosäten (och ämnen) liksom återbetalningssystemen om utbildningarna inte klarar sina uppdrag. Vissa universitet tillämpar en treårsbudget, medan andra, i de fall då inte utbildningsuppdragen har uppfyllts, kräver återbetalning för varje år. Att variationer förekommer har sin grund i den lokala universitetspolitiken. Resultatet blir dock att olika förutsättningar ges för arbetet att bibehålla och utveckla ämnenas kvalitet. Under bedömargruppens platsbesök på Institutionen för klassiska språk vid Stockholms universitet framfördes exempelvis kritik gentemot universitetets ledning gällande det interna budgetsystemet med ettårsplaner.

Bedömargruppen anser att resurstilldelningssystemet har försatt inte minst de humanistiska småämnena i en alldeles omöjlig situation. Denna "marknadsmodell" bör i grunden ses över och förändras, liksom universitetens lokala varianter av budget- och fördelningssystemet.

Samverkan

Den viktigaste generella rekommendationen som bedömargruppen kan komma med till ämnesföreträdarna i latin, grekiska och nygrekiska är att de i mycket högre grad än vad som är fallet bör utnyttja befintliga möjligheter till samarbete på olika plan och i olika riktningar. Detta är kanske den viktigaste utnyttjade vägen till ökad kvalitet på utbildningarna. I en tid av så extrem resursbrist är samverkan dessutom en tvingande nödvändighet för att kunna behålla (eller återställa) försvarlig standard. En del av det som här ska föreslås existerar redan på sina håll, men det påfallande är snarare hur *liten* av potentialen som generellt är utnyttjad.

Redan *inom institutionerna* finns en stor potential till samarbete. Grekiska och latin bör kunna ha gemensamma kurser redan på grundutbildningen i exempelvis antikens historia, litteratur- och idéhistoria, mytologi, realia och den klassiska filologins historia och metoder (t.ex. textkritik). Kurs i uppsatsskrivning på C- och D-nivå kan också med fördel samordnas. På forskarutbildningsnivå kan det ofta vara ändamålsenligt att slå ihop de högre seminarierna, vilket görs i andra länder där den klassiska filologin ännu upplevs som en enhet i högre grad än i Sverige. Det är den enklaste åtgärden för att uppnå den nödvändiga volymen. De allra flesta studenterna på den nivån har i varje fall elementära kunskaper i det andra klassiska språket, och de metodiska problemen är i stort sett gemensamma.

Nygrekiskan har som modernt språk i många avseenden mer gemenskap metodiskt med andra sådana ämnen utanför den egna institutionen, men den bör också ha nytta av ett mer utvecklat ömsesidigt samarbete med grekiskan inom forskarutbildningen. Seminarsamarbete med grekiskan borde kunna fungera i viss utsträckning (som det gör i Lund). Ett alternativ på längre sikt är att företrädarna för ämnet nygrekiska överväger om det skulle vara till ämnets fördel om det flyttades från de klassiska institutionerna till andra miljöer, där möjligheterna till samverkan kunde vara större (till andra moderna språk eller till ett center för områdesstudier, t.ex. Balkanstudier).

Samarbete inom fakulteterna borde kunna utvecklas mer. På några håll har man provat fakultetsgemensamma kurser i exempelvis språk- eller litteraturvetenskaplig metod och ställt sådana externa handledningsresurser till förfogande. Detta har haft positiv effekt men förekommer (såvitt det är bedömargruppen bekant) i alltför liten utsträckning.

Det största utbytet och samtidigt den största rationaliseringsvinsten är kanske att hämta i samarbete *institutionerna emellan*. Bedömargruppen finner det anmärkningsvärt att sådant samarbete inte förekommer i högre grad inom vare sig grund- eller forskarutbildning. Samarbetet kunde gälla allt från utveckling av kurslitteratur och diskussion om innehållet i utbildningarna till systematiskt samarbete om kurser på de olika nivåerna. Organiserat lärarbyte på C- och D-nivå och på kursdelen inom forskarutbildningen har nämnts som en möjlighet ovan. Det kunde ge både variation och bättre utnyttjande av specialkompetens, och om undervisningen koncentreras behöver det inte bli alltför kostsamt. Utbyte av handledartjänster för examensarbeten, men framför allt för doktorsavhandlingar, har också berörts ovan; det skulle också automatiskt ge mer personlig kontakt genom att man deltog i varandras seminarier när respektive arbeten var uppe till diskussion. Närheten mellan Stockholm och Uppsala gör att ämnena här kunde ha tätare kollektiva kontakter, arrangera samseminarier, sända studenterna på varandras kurser osv.

Men det räcker antagligen inte med dessa enkla punktinsatser. Bristen på lärarresurser i förening med svårigheten att i fortsättningen kunna finansiera mer än ett par doktorander samtidigt på varje ort, gör att man allvarligt måste överväga att samarbeta om att inrätta någon typ av gemensamma *forskarškolor* i dessa ämnen, för att kunna tillvarata det bästa i seminarietraditionen. Det skulle i blygsam form kunna innebära att man åtminstone någon vecka varje termin sammanförde alla resurser på forskarutbildningsnivå i ett ämne till en koncentrerad serie

seminarier med metoddiskussion och framläggande av avhandlingsprojekt och -kapitel, kanske också koncentrerade kurser i ämnen som filologins historia, språkvetenskaplig metod, textkritik, editionsteknik. För detta borde det finnas möjlighet att söka medel från centralt håll, gärna ur en "småämnesresurs" av den typ som småämnesutredningen föreslog. Sådana regelbundet förekommande workshops skulle samtidigt bidra till att skapa en mer enhetlig miljö inom varje ämne, bestående av samtliga lärare/handledare och doktorander verksamma inom ämnet, och sålunda få positiva återverkningar på samarbetsklimatet också vad beträffar grundutbildningen. De "filologkongresser" som institutionerna redan arrangerar vart tredje år kan sägas vara ett embryo till en sådan här utveckling men är i sin frekvens och varaktighet naturligtvis helt otillräckliga.

Det skulle vara en fördel om vissa av dessa samseminarier eller koncentrerade kurser kunde förläggas till de svenska forskningsinstituten i Rom och Athen. Dessa ser ut att utnyttjas alldeles för litet av språkämnen. Med rätt tidsbruk kunde en bieffekt då vara att språkstudenterna också genom institutens experter i arkeologi och konst fick fortbildning i aspekter på antiken, medeltidens och renässansens kulturer som de normalt inte drillas i. Slutligen ger också gemensam vistelse i Medelhavsländerna socialiseringseffekter som motsvarande möten på den ena eller andra institutionens hemmaplan näppeligen kan ge, till bestående nytta för samarbetsklimatet.

Parallellt med samseminarierna skulle det också finnas behov av särskilda *forskarkurser*, gärna på nordisk basis och med internationell medverkan i NorFA:s regi. Kurserna skulle ha en specialiserad inriktning tematiskt och metodiskt och samla just de doktorander som har ett sådant avhandlingsämne. De klassiska språken hade en serie sådana NorFA-forskarkurser för en del år sedan. Det är på tiden att den verksamheten tas upp igen och intensifieras, med utnyttjande av alla de verkningsmedel och former som NorFA-systemet rymmer. Enskilda doktorander kunde också i högre grad rekommenderas att söka NorFA:s mobilitetsstipendier för vistelse vid annat nordiskt universitet.

Därmed är vi framme vid temat *internationalisering*. Ämnena är redan i sin inriktning utpräglat internationella och håller i åtskilliga fall hög internationell nivå forskningsmässigt. Alla avhandlingar publiceras normalt på internationella språk. Det förekommer att doktorander tillbringar delar av sin utbildningstid vid utländska universitet. Många av lärarna/handledarna har personligen vidsträckta internationella forskarkontakter, som ibland också utnyttjas till att bjuda in gästföreläsare som kan verka inspirerande på forskarutbildningen. Några ämnesföreträdare har också initierat mer formaliserat seminarsamarbete med systerinstitutioner vid utländska universitet eller samarbete om gemensamma forskningsprojekt. Detta är emellertid ännu långt ifrån regel utan är ytterligare ett område där det finns en stor utvecklingspotential, med hjälp av såväl nationella som nordiska och europeiska medel.

De flesta av de samarbetsåtgärder som här skisserats fordrar att basverksamheten fungerar tillfredsställande och att lärarna har nödvändigt överskott av energi för att ta nya initiativ och pröva nya vägar. Det är alltså inte något som utan vidare kan påläggas de utbildningar som redan kämpar desperat för att hålla näsan över vattenytan. Samarbete över institutionsgränserna kan inte komma *i stället för* viss förstärkning av basresurserna, men en kombination av båda kan ge snabbare och mer resurseffektiv förbättring av utbildningarnas kvalitet. De resursmässigt något starkare utbildningarna har allt att vinna på att bättre utnyttja alla typer av samarbetsmöjligheter som ett led i sitt eget kvalitetsarbete och därmed också till nytta för ämnet i fråga nationellt.

Organisation och infrastruktur

Samtliga institutioner har en tydlig ledningsstruktur och goda former för beslutsfattandet. Två institutioner, Göteborg och Lund, har valt att införa en beslutsnivå under institutionsstyrelsen och på så sätt decentralisera besluten till respektive ämne/n. Bedömargruppen menar att denna modell fungerar utmärkt. Vi menar vidare att studenternas och lärarnas inflytande, såväl formellt som informellt, generellt sett är väl tillgodosett.

Institutionsledningarna bör dock arbeta ytterligare med att formulera långsiktiga mål och framtidsvisioner. På samtliga institutioner saknas i dag en tydlig målsättning och konkret planläggning inför framtiden. På flera håll märktes t.o.m. en viss uppgivenhet – troligen ett resultat av den allvarliga resursbristen och lärarnas arbetssituation, och därför fullt förståelig. Trots detta, eller snarare på grund av detta, är det ytterst viktigt att ledningen utarbetar en plan för hur man vill arbeta för ämnenas fortsatta existens och framtida utveckling. Detta kan gärna ske i samarbete institutionerna emellan.

Ledningen på respektive institution bör också i högre grad, tillsammans med lärarna, se till att samtliga ämnen vid institutionen samarbetar i frågor som är gemensamma. På flera institutioner tycks det som om ämnena, trots att institutionerna är små, saknar kontaktyta. Här kan ledningen stimulera till samarbete och samverkan ämnena emellan.

Bedömargruppen har förstått att det finns allvarliga personkonflikter på vissa institutioner. Det är inte bedömargruppens uppgift att diskutera eller kommentera dessa personkonflikter. Vi kan bara konstatera att dessa konflikter har en (i vissa fall mycket) negativ inverkan på grund- och forskarutbildningens kvalitet på respektive institution. Vidare vill vi påpeka att institutionsledningen har ett stort ansvar för att lösa dessa konflikter. Om inte institutionsledningen förmår lösa dessa problem bör man kontakta fakulteten eller motsvarande för hjälp.

Vad gäller infrastrukturen, har institutionerna i Uppsala, Stockholm och Göteborg ändamålsenliga lokaler. I Stockholm använder man dock ofta av ekonomiska skäl alltför små undervisningslokaler, till uppenbar skada för undervisningens kvalitet. Klassiska institutionen vid Lunds universitet har små och omoderna lokaler men en stimulerande miljö, eftersom institutionen rymmer antikmuseet. Institutionens bibliotek behöver rustas upp. Studenterna tycker inte att biblioteket är ändamålsenligt, bl.a. är antalet läsplatser där mycket begränsat. Studenterna behöver också tillgång till fler datorer. Lokalsituationen väntas dock förbättras avsevärt i och med överflyttningen till ett nybyggt språk- och litteraturcentrum om några år. Institutionsbiblioteken i Uppsala och Göteborg är enligt lärare och studenter tillfredsställande. I Stockholm är biblioteket utspritt i olika rum på institutionen. Lärarna uppger att det är ett stort problem att medel saknas för att köpa in litteratur till biblioteket. Vi menar att institutionen bör försöka samla biblioteket på ett ställe, framför allt för att öka tillgängligheten för studenterna.

Kompletterande synpunkter på utbildningen i latin

Medan grundutbildningarna i grekiska och nygrekiska inte någonstans kräver förkunskaper i respektive språk hos studenterna, är de i latin delade i detta avseende. Medan man i Lund och Uppsala fortfarande håller på det gamla förkunskapskravet, d.v.s. att studenterna ska ha två årskurser latin från gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper, har Stockholm redan 1991 och Göteborg 1999 avskaffat kravet. En löpande diskussion pågår inom ämnet, och både Lund och Uppsala har nyligen på prov inrättat parallella rena nybörjarkurser som fått stor uppslutning. Argumenten för att behålla respektive avskaffa kravet på gymnasiekunskaper skiljer sig åt mellan institutionerna, som framgår av redovisningarna för varje enskild institution nedan.

Bedömargruppen vill inte blanda sig i den pågående diskussionen, utan nöjer sig med att framhålla att inkompatibiliteten mellan utbildningarna, som givetvis är störst på A- och B-nivå men fortfarande avspeglas i kraven på de högre nivåerna inom grundutbildningen, kan ge upphov till problem. Det kan vara problematiskt för studenterna att flytta mellan universiteten, och det är principiellt olyckligt om kurser som har samma beteckning, t.ex. A-kurs i latin, inte skulle nå ungefär samma kunskapsnivå. Men som det påpekats ovan, är detta ett problem som också kan gälla mellan två utbildningar som har samma utgångspunkt men olika målsättning, som latinet i Göteborg respektive Stockholm.

Medan kursdelen inom forskarutbildningen i grekiska över allt består av 60 poäng och avhandlingsdelen av 100 poäng, är latinet också i detta avseende delat. Stockholm och Uppsala har modellen 60/100, medan Göteborg har modellen 80/80 och Lund 70/90. Det är också lokala olikheter mellan hur stor del av kursdelen som består av obligatoriska respektive valfria kurser. Bedömargruppen anser att kursdelen bör motsvara högst 60 poäng och att de kurser som ges till stor del bör vara valfria för att ge doktoranderna möjlighet att välja sådana kurser som kan stödja deras avhandlingsarbete. För att lägga bättre vetenskaplig grund för avhandlingsarbetet bör kurserna dessutom omfatta mer sekundärlitteratur med motsvarande minskning av kvantum latinsk text. En sådan uppläggning skulle sannolikt bidra till att öka genomströmningen. Dessa synpunkter framfördes vid platsbesöken och de flesta lärarna ställde sig positiva till förslagen. Också många doktorander välkomnar uppenbart en ökad grad av anpassning av kursdelen. Samtliga institutioner borde därför vidta sådana åtgärder inom kort, så att också doktorander som redan befinner sig under utbildning kan hjälpas till en snabbare progression.

Efterfrågan på forskarutbildade i latin är liten både inom och utanför universitetet. Det finns en viss efterfrågan på latindoktorer på gymnasieskolorna i landet, men den är mindre i dag än tidigare eftersom doktorsexamen inte längre krävs för gymnasielektorat. En viss möjlighet erbjuder också vetenskapliga bibliotek och arkiv. Institutionerna själva har på grund av ansträngd ekonomi normalt inga tjänster för disputerade latinister, förutom de fall där de kan anställas som timlärare på kortare kurser eller med tidsbegränsat förordnande inom något externfinansierat projekt. Forskarutbildade blir i allt högre grad hänvisade till att söka projektmedel från Vetenskapsrådet eller Riksbankens Jubileumsfond. Ett bättre utbud av postdoc-tjänster skulle vara ett verksamt medel mot den utarmning av ämnet som hotar.

Kompletterande synpunkter på utbildningen i grekiska

Inom forskarutbildningen i grekiska är det redan genomfört över allt att kursdelen inte överstiger 60 poäng. Mycket återstår likväl att göra, särskilt i Uppsala, för att kursdelen ska kunna anses rimligt anpassad. I Stockholm synes den motsatta ytterligheten råda. Utbyte av erfarenheter mellan de fyra institutionerna vore önskvärt för att uppnå den rätta balansen mellan obligatoriska och valfria inslag.

Den viktigaste samarbetsåtgärden på kort sikt inom ämnet grekiska skulle vara att samordna forskarutbildningarna i Stockholm och Uppsala, kanske också i viss utsträckning C- och D-nivåerna inom grundutbildningen. För grekiskan i Stockholm ser bedömargruppen en sådan samverkan som oundgänglig för att i viss mån kompensera den extrema resursbristen och kunna erbjuda en forskarutbildning av kvalitet och nödvändig bredd och ge den antagne doktoranden tillgång till en filologisk forskningsmiljö. Men också för Uppsala, med påfallande låg genomströmning på forskarutbildningen trots sin ambitiösa seminarieverksamhet, kunde ett kurs- och seminariesamarbete med Stockholm vara vitaliserande. Det faktum att utbildningarna är olika profilerade skulle inte behöva vara ett hinder för samarbete det skulle kunna utnyttjas positivt till arbetsdelning i undervisning och handledning.

Kompletterande synpunkter på utbildningen i bysantinologi

Bysantinsk grekiska/bysantinologi är den enda profileringen inom dessa ämnen som kan avläsas redan på ämnes- och tjänstebeteckningarna. Ämnet finns bara i Uppsala, vid den enda av de fyra institutionerna som inte har nygrekiska. Detta är något av en paradox, eftersom den bysantinska grekiskan historiskt sett bildar förbindelseledet mellan antikt och modernt grekiskt språk. Likaväl som det lärda konstspråket under den bysantinska perioden kan studeras också inom ämnet (antik) grekiska, har medeltidens folkliga språk och litteratur en naturlig plats inom en utbildning i ämnet nygrekiska. (I föreliggande utvärdering har följaktligen experterna på såväl grekiska som nygrekiska deltagit i granskningen av bysantinologin.) Genom att bysantinologin i Sverige är etablerad just där nygrekiskan saknas, har man gått miste om möjligheten att vid något av universiteten utveckla ett integrerat center för "Hellenic Studies" av internationell modell.

En annan paradox är att bysantinologin är utbyggd med ambitiösa och inventiösa studieplaner på både grundutbildningens C- och D-nivå och inom forskarutbildningen i Uppsala men där kämpar med stora svårigheter vad gäller rekrytering och genomströmning. I stället är det i Göteborg de flesta doktoranderna just nu befinner sig, utan att motsvarande utbildning har något formellt nedslag i studieplaner eller tjänster. Bedömargruppen föreslår att redan existerande samarbete mellan professorn i bysantinologi i Uppsala och forskarutbildningen i Göteborg formaliseras och utvidgas till att även gälla kursdelen.

Ett parallellt problem som borde kunna få en liknande lösning är att den bysantinska grekiskan har en svag ställning inom ämnet nygrekiska i Stockholm; ett samarbete med bysantinologi i Uppsala borde inledas.

Det bör understyrkas att problemen med bysantinologin i Uppsala gäller rekrytering och genomströmning på utbildningarna, medan ämnet som forskningsdisciplin, med speciell inriktning på bysantinsk hagiografi, är imponerande produktivt och har ett grundmurat internationellt anseende. Ämnesföreträdaren är också, som ende professor i bysantinologi i Norden, central inom nordisk forskarutbildning (bl.a. ska han leda en nordisk forskarkurs vid Svenska forskningsinstitutet i Istanbul i juni 2002), liksom han är aktiv i universitetets s.k. tredje uppgift, bl.a. inom Bysantinska sällskapet och som konsult för bokutgivning. Bedömargruppen hälsar med glädje att en kurs över bysantinsk litteratur i översättning för studenter utan förkunskaper i språket nu har satts i gång och att en särskild lärobok har utarbetats för ändamålet. Genom målinriktat arbete av denna typ finns det utsikter att ämnet på sikt lyckas bredda sitt rekryteringsunderlag.

De åtgärder som har föreslagits ovan för att öka genomströmningen i ämnena, genom valfrihet och avhandlingsanpassning, gäller också bysantinsk grekiska/bysantinologi. Ökad valfrihet på grundutbildningsnivån i grekiska kan också vara ett sätt att bekanta intresserade studenter med bysantinska texter och bysantinsk kultur på ett tidigt stadium, snarare än att man skulle göra en formell uppdelning mellan grekiska och bysantinsk grekiska ännu tidigare än vad som nu är fallet, som ämnesföreträdaren föreslagit. Kanske skulle man hellre vänta längre, till valet av tema för examensarbetet? Problemet ligger, som ämnesföreträdaren framhöll vid platsbesöket, i att de bysantinska texterna väl kan förstås på det ytliga planet med kunskaper i antik grekiska, men att en djupare interpretation kräver sådan insikt i bysantinsk historia, teologi och kultur som antikstuderande normalt inte besitter. Men kanske kan sådana kunskaper med intensiv handledning bibringas studenten under författandet av examensarbetet, när intresset väl är väckt och motivationen finns? Det borde i och för sig inte vara så mycket svårare att integrera bysantinsk grekiska i studiet av grekiska än det är att integrera medeltidslatin och nylatin i studiet av det antika latinet.

Kompletterande synpunkter på utbildningen i nygrekiska

Inom forskarutbildningen utgör kursdelen i både Göteborg och Stockholm 80 poäng och avhandlingsdelen likaledes 80 poäng, medan Lund har modellen 60/100. Av liknande skäl som anförts ovan om latinet, menar bedömargruppen att fördelningen i Lund mellan kursdel och avhandlingsdel är bättre och vill uppmana de andra institutionerna att följa exemplet.

Vidare bör institutionerna koordinera kursplanerna så att samma antal poäng i nygrekiska ger samma examen på de olika lärosätena. I dag måste t.ex. en student i Stockholm läsa 100 poäng nygrekiska för att kunna ta ut en magisterexamen, medan det endast krävs 80 poäng för en motsvarande examen i Lund och Göteborg. En diskussion institutionerna emellan om vad som kan krävas av förkunskaper i antik grekiska på olika nivåer samt den moderna lärda språkformen katharévousas roll borde också föras.

Ämnet nygrekiska har vid samtliga institutioner en låg grad av internationalisering och mycket begränsad samverkan med andra ämnen och institutioner. Institutionerna framför önskemål om ökat internationellt, framför allt skandinaviskt samarbete på forskarutbildningen. En möjlighet att öka internationaliseringen är att förse doktoranderna med externa biträdande handledare vid utländska universitet, eftersom nygrekiskan ingenstans i Sverige kan erbjuda en miljö med tillräcklig kapacitet för en forskarutbildning av god kvalitet. Bedömargruppen anser att institutionerna bör utveckla en plan för hur internationaliseringen ska kunna utvecklas.

Den bysantinska grekiskans ställning inom ämnet nygrekiska i Stockholm skulle kunna stärkas genom samarbete med bysantinologin i Uppsala, speciellt gällande språkhistorien.

Bedömargruppen menar att grundutbildningen i högre grad bör koncentreras på den universitetsspecifika verksamheten. Forskarutbildningens rekryteringsproblem beror delvis på att grundutbildningen på C- och D-nivå inte i tillräcklig utsträckning fokuserat på de vetenskapliga studierna. Mot denna bakgrund bör C- och D-uppsatserna inte skrivas på grekiska, utan på svenska eller engelska. Detta kommer troligtvis också att öka ämnets genomströmning, som generellt är för låg.

Vidare menar vi att studenternas muntliga språkfärdighetsträning visserligen ska tillgodoses genom språkövningar vid den egna institutionen, men att den i större utsträckning bör kompletteras med språkstudier utomlands.

Bedömargruppen vill också uppmana institutionerna att tydligare lyfta fram grekiskan som EU-språk, samt att i högre grad använda sig av IT-baserad undervisning.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Klassiska institutionen

Klassiska institutionen organiserar ämnena latin, grekiska, nygrekiska och antikens kultur och samhällsliv. Institutionens ämnen fördelas på två avdelningar: Avdelningen för antikens kultur och samhällsliv och Avdelningen för klassiska språk och nygrekiska. Institutionen leds av en prefekt och det högsta beslutande organet är institutionsstyrelsen. I praktiken är det dock avdelningsnämnderna som beslutar om frågor för respektive ämne, t.ex. kurs- och studieplaner och utbildningsbidrag. Avdelningsföreståndaren är verkställande chef för avdelningen. Samtliga lärare och tre studenter finns representerade i avdelningsnämnden. Studenterna har även representanter i institutionsstyrelsen. Varje ämne får sitt anslag direkt från humanistiska fakultetsnämnden som beslutar om kursutbudet för respektive ämne.

Institutionen har ändamålsenliga lokaler och ett eget bibliotek där studenterna har tillgång till datorer med Internetuppkoppling. Det är framför allt studenter på C- och D-nivåerna som använder datorerna. Doktoranderna har egna arbetsplatser och datorer. Institutionen har också tillgång till språkstudio.

Latin

Grundutbildningen

Utbildningen

I det ordinarie kursutbudet i latin vid Göteborgs universitet ges undervisning på A- till D-nivå (1–80p). Ämnet erbjuder också forskarutbildning. A- och C-kurserna ges varje hösttermin och B- och D-kurserna varje vårtermin, samtliga på helfart.

De övergripande målen med grundutbildningen är att ge studenten förmåga att tolka latinsk text, kunskaper om romersk kultur samt, särskilt på C- och D-nivå, insikter om forskningsmetoder inom ämnet. Ämnet har en tyngdpunkt på antik realfilologi.

Tabell 1 för latin vid Göteborgs universitet: Grundutbildningens delkurser

A-kurs	B-kurs	C-kurs	D-kurs
Latinska elementa 1, 5p	Grammatik med textanalys, 5p	Syntax och stilistik med översättningsövningar, 4p	Textkurs, 8p
Latinska elementa 2, 5p	Textkurs prosa, 5p	Textkurs, 6p	Specialkurs, 2p
Textkurs, 5p	Textkurs poesi, 5p	Uppsats, 10p	Seminariearbete, 10p
Realia, 5p	Seminarieövningar, 5p		

Källa: Kursplaner över grundutbildningen i latin, Göteborgs universitet samt institutionens hemsida.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Ämnesföreträdaren i latin har ansvarat för skrivarbetet av självvärderingen. Självvärderingen är klar och öppen och ärlig. Ett informellt urval av latinstuderande och doktorander har delgivit sina synpunkter på rapporten. Självvärderingen är inte tagen i avdelningsnämnden.

Enligt självvärderingen genomförs kursutvärderingar regelmässigt i enkätform och genom informella samtal. Sammanställningar görs centralt på institutionen. Studenterna framhåller att de är ovissa om uppföljning och återkoppling av kursutvärderingarnas resultat. De menar dock att på grund av ämnets småskalighet blir den viktigaste formen att framföra synpunkter och att få återkoppling den direkta dialogen med ämnesföreträdaren.

Latinet genomgick 1991 en utvärdering med externa bedömare. Utvärderingen resulterade i en revidering av kursplaner.

Under de senaste tre åren har en stor omläggning skett genom att förkunskapskravet avskaffats. Omläggningen har varit omfattande och har bl.a. inneburit reviderade kursplaner för hela grundutbildningen samt nya läromedel. Förändringarna är störst på de lägre nivåerna. (Se också under rubriken *Bedömargruppens synpunkter.*)

Ämnet gör själv ingen regelmässig uppföljning av sina f.d. studenter.

Studenterna

Sedan höstterminen 1999 kräver studier av latin vid Göteborgs universitet inga specifika förkunskaper. Härigenom kan studenter som annars inte skulle ha haft möjlighet att studera latin tas emot, vilket har resulterat i att studentsammansättningen numera är mer heterogen till sin karaktär än tidigare. (Se vidare under rubriken *Bedömargruppens synpunkter*.) De flesta av studenterna kommer i dag från gymnasiets naturvetenskapliga program.

Antalet registrerade latinstudenter uppgick under perioden 1997–2000 till i genomsnitt 43 st/år varav ca hälften återfinns på A-nivån. I dag är grundkursen i latin översökt – vilket tidigare aldrig inträffat – och för varje antagen finns det reserver. Det allmänna söktrycket till universitetet beräknas dock sjunka, och därför har man på fakultetsnämndens initiativ infört platsgaranti till grundkursen fr.o.m. höstterminen 2001.

Tabell 2 för latin vid Göteborgs universitet: Antal registrerade på grundutbildningen för respektive kursnivå, 1997–2001

1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
A: 20	A: 17	A: 27	A: 25
B: 14	B: 6	B: 14	B: 10
C: 8	C: 9	C: 2	C: 9
D: 3	D: 2	D: 1	D: 5

Källa: Uppgifter inskickade till Högskoleverket av Avdelningen för klassiska språk och nygrekiska, Göteborgs universitet.

Latinämnet har hittills haft en tillfredsställande genomströmning. Under de senaste åren har den uppnått drygt 70 procent för A- till C-nivån, medan D-kursen inte nått upp till samma nivå. Orsaken tros vara att studenterna på den senare nivån nästan alltid läser något annat ämne och inte ägnar sig åt latinet på heltid. Under de senaste fem åren har 28 C-uppsatser examinerats, varav 16 framlades av kvinnor. Under samma period har fyra D-uppsatser examinerats, varav tre framlades av kvinnor. Få studenter avbryter sina studier.

Lärarna

Lärbemanningen för latin vid Göteborgs universitet ser ut som följer:

- 1 professor

Utöver professorn undervisar också en timlärare. Undervisningen fördelas så att ca 65 procent ges av professorn, medan timläraren ger 35 procent. Merparten av professorns arbetstid upptas av undervisning på grundutbildningen (75 procent). Timläraren arbetar heltid som gymnasielektor och utför sina timmar på institutionen på övertid. Professorn uppger att doktorander har beretts möjlighet att undervisa inom grundutbildningen när tid och möjlighet funnits.

Möjligheterna till kompetensutveckling och forskning för professorn och timläraren är mycket begränsade eftersom undervisning, handledning, administration m.m. tar nära nog all tid.

Undervisning och examination

Den dominerande undervisningsformen är lektioner samt i viss mån individuell handledning. Föreläsningar förekommer sällan. Mest lärarledd undervisning ges på A-nivån för att sedan minska alltmer för varje högre nivå. (Se tabell i *Bilaga I* för antal timmar lärarledd undervisning fördelad på de olika kursnivåerna.) Ämnesföreträdaren tillämpar en problembaserad inlärningsmetod där lärare och studenter möts efter individuell förberedelse av latinsk text. Metoden kräver aktivt deltagande från studentens sida. Sådan aktivitet stimuleras också av att redovisningsformen, särskilt för textkurser, ofta är aktivt deltagande i undervisningen. På A-nivån sker all examination genom skriftlig tentamen, på B- till D-kurserna genom skriftlig och muntlig tentamen samt deltagande i undervisningen.

Den vetenskapliga träningen sker i organiserad form fr.o.m. andra terminens studier. På B-nivån är seminarieövningar inlagda (5p) genom vilka studenterna introduceras i för latinistiken relevanta problem och metoder. Uppsatsämnena på C- och D-nivå väljs av studenterna själva och valfriheten är stor på textkurserna.

Samverkan

Latinet har inte någon form av formaliserat samarbete vare sig inom det egna universitetet, på ett nationellt plan eller internationellt.

Forskarutbildningen

Utbildningen

Forskarutbildningen i latin vid Göteborgs universitet leder fram till filosofie doktorsexamen. Forskarutbildningen omfattar en kursdel och en avhandlingsdel, båda om 80 poäng. Kursdelen består av dels allmänna kurser (65p), dels avhandlingsrelaterade specialkurser (15p). Forskarstuderande har möjlighet att avlägga licentiatexamen (80p) inom ramen för utbildningen. Utbildningen har en inriktning mot antik realfilologi.

Läskursdelen syftar dels till att ge fördjupade kunskaper i det latinska språket samt större beläsenhet i den latinska litteraturen, dels till att ge kunskaper i latinsk filologi samt orientering om grundläggande metoder inom latinistiken. Avhandlingsdelen syftar till att den forskarstuderande på ett specialområde visar förmåga att tillämpa vetenskaplig metod i en licentiatuppsats eller i en doktorsavhandling. De i doktorsavhandlingen framlagda resultaten ska innebära att forskningen förs framåt inom det aktuella området.

Forskarutbildningens delkurser är följande:

Allmänna kurser (65p)

Introduktion i vetenskapsteori, 5p
Tidiga republikens komedi, 5p
Senrepublikansk prosa och poesi, 10p
Augusteisk poesi och prosa, 10p
Tidiga kejsartidens prosa och poesi, 10p
Senare kejsartidens samt efterantik prosa och poesi, 5p
Syntax och stilistik, 5p
Prosodi och metrik, 5p

Latinsk språkhistoria, 5p
Paleografi, textkritik och texthistoria, 5p

Specialkurser (15p)

Vetenskaplig teori och metod
(fakultetsgemensam/ingår i annat ämnes forskarutbildning)
Breddningskurs (annan forskarkurs med anknytning till ämnet)
Latinska texter med anknytning till ämnet
Sekundärlitteratur med anknytning till ämnet

Källa: Självvärdering av forskarutbildning i latin, Göteborgs universitet.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Ämnesföreträdaren framhåller att formaliserade kursutvärderingar inte är tillämpliga när ämnet har så få doktorander, i nuläget tre stycken.

Studieplanen för forskarutbildningen ska under höstterminen omarbetas så att minst 20 poäng omfördelas från kursdelen till avhandlingsdelen.

För varje forskarstuderande upprättas en individuell studieplan med tillhörande tidtabell i samråd med handledaren. Studieplanen följs upp varje termin.

År 2000 ingick latinet i en gemensam utvärdering av forskningen inom Humanistiska fakulteten vid Göteborgs universitet. Utvärderingen resulterade i en rapport, "Den humanistiska cirkelns kvadratur", och i denna målas en dyster bild av latinets forskningssituation, framför allt på grund av bristande resurstilldelning.

Doktoranderna

För närvarande har latinet tre aktiva doktorander, samtliga kvinnor. En av doktoranderna förväntas disputerar under hösten 2001, den andra förväntas disputerar inom de närmaste två åren och den tredje lägger fram sin licentiatuppsats under vårterminen 2002. Rekryteringen sker vanligtvis från institutionens grundutbildning i latin, men på grund av strängare finansieringskrav har ingen doktorand kunnat antas efter vårterminen 1996.

Under de senaste tio åren har totalt tre doktorsavhandlingar lagts fram. Alla finansierade doktorander har hittills fullföljt utbildningen fram till doktorsexamen. Ingen ofinansierad doktorand har sedan systemet med utbildningsbidrag eller doktorandtjänster införts fullföljt utbildningen fram till doktorsexamen. Under de senaste tio åren har tre doktorander avbrutit utbildningen, samtliga ofinansierade. En finansierad doktorand har valt att fortsätta sin forskarutbildning vid Stockholms universitet.

Handledare

Tillgången på lärare/handledare ser ut som följer:

- 1 professor

Professorns specialisering ligger inom antik realfilologi. För närvarande finns två biträdande handledare, varav en är forskare (docentkompetent) vid institutionen för antikens kultur och

samhällsliv och den andra är forskare (professorskompetent) vid Köpenhamns universitet. Externa handledare har använts då det förelegat behov, i praktiken ganska sällan.

Undervisning och examination

Kursdelen inom forskarutbildningen (80p) består av dels allmänna kurser (65p), dels specialkurser (15p). (Se också under rubriken *Utbildningen*.) Specialkurserna anpassas till doktorandernas avhandlingsarbeten, men även textkurserna inom de allmänna kurserna kan i viss utsträckning anpassas till avhandlingsarbetet. Undervisning sker i form av seminarier, lektioner och enskild handledning. Kurserna examineras företrädesvis genom muntlig tentamen.

Avhandlingsdelen inom forskarutbildningen omfattar 80 poäng. (Studieplanen för forskarutbildningen ska dock under höstterminen 2001 omarbetas så att minst 20 poäng omfördelas från kursdelen till avhandlingsdelen.) Ämnet för avhandlingen diskuteras fram gemensamt mellan handledare och doktorand. Hittills har inga sammanläggningavhandlingar förekommit, utan samtliga avhandlingar har varit monografier. Avhandlingens kvalitet ska vara sådan att den kan antas för publicering i en vetenskaplig serie eller tidskrift. De publiceras som regel i institutionens serie "Studia Graeca et Latina Gothoburgensia". Licentiatuppsats är inte obligatorisk före doktorsavhandling, men under senare år har doktoranderna uppmanats att lägga fram en sådan som ett delmål.

Latinet arrangerar s.k. högre seminarier inom ramen för forskarutbildningen. Under seminarierna presenterar de forskarstuderande avsnitt från sina avhandlingsarbeten, men det förekommer också att sådant som inte är direkt kursrelaterat tas upp, såsom presentationer av pågående forskning av forskare.

Samverkan

Det förekommer inte något formaliserat samarbete mellan ämnena som utgör klassiska språk. Gemensamma doktorandkurser i latin och i litteraturvetenskap förekommer dock.

Det saknas också ett organiserat samarbete mellan latinet i Göteborg och ämnet vid andra svenska lärosäten. Ämnesföreträdare och doktorander deltar under de svenska filologikongresserna som anordnas vart tredje år.

I undervisningen har regelmässigt varje termin föreläsare från utländska universitet förekommit.

Bedömargruppens synpunkter

Positivt resultat av avskaffat förkunskapskrav

Höstterminen 1999 avskaffade man förkunskapskravet på gymnasielatin för att i stället införa en nybörjarintroduktion (10p) på grundkursen. Skälen till beslutet var flera. Den främsta anledningen var dock att försöka åtgärda en sjunkande studentrekrytering. Den grundläggande idén är att man utan ett förkunskapskrav, som allt färre potentiella studenter i dag kan uppfylla och som utestänger de flesta övriga humaniststuderande från kompletterande studier i latin, inte längre ska behöva avvisa seriöst intresserade personer. Omläggningen har också inneburit omfattande förändringar för grundutbildningen: samtliga kursplaner har reviderats, pensumvolymen har skurits ner kraftigt och nya läromedel har tagits fram. Ämnesföreträdaren framhåller att förändringen har resulterat i ett ökat söktryck med bibehållen genomströmning och

kvalitet. Också studenterna är positiva: Den numera heterogena studentsammansättningen bidrar till att fler perspektiv kommer fram i undervisningssammanhang.

Bedömargruppen stämmer in i denna positiva kör – det är tydligt att förändringen har fört med sig mycket gott. Bedömarna anser att det är ett beundransvärt men också nödvändigt arbete som ämnesföreträdaren har lagt ner på att anpassa grundutbildningen efter de nya förutsättningarna. Särskilt bör det nya undervisningsmaterialet framhållas. Den kraftiga reduceringen av textmängd medför dock att kompatibiliteten med de övriga svenska latinutbildningarna haltar.

Bedömargruppen anser därför att ämnesföreträdaren, i samråd med övriga svenska latininstitutioner, bör se över och jämka antalet sidor så att utbildningarna sinsemellan blir jämförbara. (Se också avsnittet *Allmänna synpunkter* under rubriken *Språkfärdighetsträning eller vetenskapliga studier?*)

Alarmerande resursbrist

Professorn i ämnet bär ensam ansvaret för såväl grund- som forskarutbildningen. Det gör att lärarbemanningen för latin vid Göteborgs universitet är alarmerande. Ämnesföreträdaren har, väl medveten om den i stort omöjliga uppgiften, valt att prioritera verksamheten för grundutbildningen. Grundutbildningen håller också, trots givna förutsättningar, förvånansvärd hög kvalitet: högt söktryck, få avbrott, god genomströmning och kontinuerlig förnyelse. Detta bör i första hand tillskrivas professorns imponerande engagemang och arbetsinsats. Denna positiva beskrivning av situationen bygger dock på en högst sårbar förutsättning: Allt står och faller med en person. På längre sikt är en sådan situation ohållbar. Prioriteringen av grundutbildningen har sålunda sina baksidor. (Se också avsnittet *Allmänna synpunkter*, rubrik *Resursbristen och dess konsekvenser*.) Den allvarigaste konsekvensen är att forskarutbildningen bedrivs under oacceptabla förhållanden. Doktoranderna på forskarutbildningen pekar bl.a. på det bristfälliga stödet de får i form av handledning och undervisning och på att forskningsanknytningen i utbildningen är så gott som obefintlig. Vidare har inte ämnet antagit en ny doktorand sedan vårterminen 1996. I förlängningen innebär det, då dagens tre doktorander har disputerat, att forskarutbildningen och forskningen i latin vid Göteborgs universitet självdör. Anledningen heter resursbrist.

Ämnesföreträdaren framhåller själv att det inte är kvalitetsmässigt försvarbart att bedriva såväl grund- som forskarutbildning på uteslutande en person. Han föreslår att minimikravet för att uppnå en acceptabel nivå bör vara två heltidsanställda docenter. Bedömargruppen instämmer i detta och menar, med klar adress till universitetsledningen, att ämnet ovillkorligen måste tillföras nya resurser, framför allt i form av ytterligare en heltidsanställd lärare.

Satsning på realia och vetenskaplig introduktion

Den senaste omläggningen av grundutbildningen utgjorde också en satsning på realiastudier och på en tidig introduktion av studenterna i vetenskaplig metod. På A-nivån ägnas ett sammanhållet 5-poängsblock åt realia, och redan från B-nivån ges en kurs i textanalys. Dessa är kursinslag som saknar motsvarighet på de övriga lärosätena inom latinämnet. Ämnesföreträdaren intygar också att latinstudier vid Göteborgs universitet är inriktade på latinsk realfilologi och att stora textmängder medvetet har fått stå tillbaka till förmån för tilläggnandet av ett kritiskt förhållningssätt. Bedömargruppen ställer sig i stort positiv till denna satsning – inte minst då realiasatsningen ger göteborgsinstitutionen en unik profilering – men vill samtidigt instämma i den tveksamhet som studenterna ger uttryck för beträffande den sammanhållna kursen i realia på A-nivån. Studenterna finner det, med rätta, olyckligt att inte någon gång under en så lång period

få tillfälle att öva textläsningsförmågan och önskar att realistudierna gavs löpande, parallellt med andra kursmoment.

Svaga förutsättningar för samverkan

Resursbristen och den ansträngda arbetsmiljön inom institutionen uppges vara de främsta orsakerna till den nästan totala avsaknaden av samarbete inom såväl grund- som forskarutbildning. ”Konflikten inom ämnet grekiska påverkar institutionen i stort och tillintetgör samarbete”, menar ämnesföreträdaren samtidigt som han och doktoranderna understryker att just samarbete och tvärvetenskap – såväl internt som nationellt och internationellt – är den enda vägen ur den utsatta situation som klassiska språk i gemen befinner sig i.

Bedömaregruppen instämmer i denna analys och menar att konflikten inom institutionen bör hanteras med stort allvar av fakultets- och avdelningsledningarna. Samarbete mellan institutionens ämnen och med andra potentiella partners, förutsätter att konflikten når en lösning och att parterna kan samverka professionellt under normala förhållanden.

Grekiska

Grundutbildningen

Utbildningen

Utbildningen i grekiska vid Göteborgs universitet består av A- till D-kurser (1–80p) på grundutbildningsnivå samt forskarutbildning. A-kursen kan även läsas som två fristående kurser, "Introduktion" (10p) och "Attisk prosa och kulturhistoria" (10p). Vartannat år erbjuds dessa två kurser även som kvällskurser på halvfart. Utöver de ordinarie A- till D-kurserna i grekiska ges vartannat år en fristående nybörjarkurs i "Nyttestamentlig grekiska" på halvfart kvällstid. Parallellt ansvarar institutionen för motsvarande kurs inom det religionsvetenskapliga programmet vid universitetet. De studenter som läst dessa kurser har möjlighet att fördjupa sina kunskaper genom tre kvartsfartskurser på fem poäng: "Nyttestamentlig grekisk text 1 och 2" samt "Fornkristna grekiska texter".

A- och C-kurserna ges på helfart varje hösttermin, liksom B- och D-kurserna varje vårtermin.

Målet för grundutbildningen är att studenterna ska lära sig det grekiska språket, med därtill hörande historia och kulturhistoria, på ett sådant sätt att denna kunskap ger dem möjlighet att kritiskt och fruktbart läsa och tolka texter på grekiska. De ska även bli medvetna om textkritikens uppgifter, liksom om översättandets möjligheter och begränsningar.

Tabell 1 för grekiska vid Göteborgs universitet: Grundutbildningens delkurser

A-kurs	B-kurs	C-kurs	D-kurs
Nybörjarkurs, 10p	Grammatik med textstudium, 8p	Grammatik, 2,5p	Paleografi och textkritik, 1p
Historia och kulturhistoria, 2p	Epik och lyrik, 5p	Attisk prosa, 2,5p	Prosa, 3p
Attisk prosa, 8p	Det attiska dramat, 5p	Jonisk och efterklassisk prosa, 2,5p	Drama, 2p
	Litteraturhistoria, 2p	Epik och lyrik, 2,5p	Bysantinsk litteratur, 4p
		Specialarbete, 10p	Alt. 1: Specialstudium, 10p eller Alt. 2: Specialstudium med filologisk- arkeologisk inriktning, 10p

Källa: *Självvärdering i grekiska, Göteborgs universitet.*

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Den del av självvärderingen som avser grundutbildningen har författats av universitetslektorn i grekiska. Ämnesföreträdaren i grekiska har ansvarat för skrivarbetet av den del som avser forskarutbildningen. Självvärderingsprocessen har inte på något formaliserat sätt inkluderat studenterna och den har inte heller antagits i avdelningsnämnden. (Se också under rubriken *Bedömargruppens synpunkter.*)

Kursutvärderingar genomförs efter varje kurs. På kurser med större studenttal genomförs de skriftligt och anonymt och sammanställs av en lärare i ett annat ämne vid institutionen. På kurser med endast ett fåtal studenter genomförs utvärderingarna i regel muntligt i samtal med den undervisande läraren. Kursutvärdering är inte schemalagd, och ett stort antal av de utvärderingsenkäter som delas ut till studenterna lämnas aldrig in. Resultaten av kursutvärderingarna anslås inte, men används som underlag vid revidering av litteraturlistor och kursplaner.

Ingen alumniverksamhet bedrivs inom ämnet.

Studenterna

Studentgruppens sammansättning är liksom vid de övriga lärosätena heterogen. Mot bakgrund av en markant nedgång i rekryteringen till A-kursen fr.o.m. höstterminen 1998 har nyligen en platsgaranti införts, d.v.s. alla behöriga sökande antas.

Under höstterminen 2001 startade nio studenter. På B- och D-nivå brukar studentantalet i grekiska alltid vara litet, och därför får dålig tillströmning till A-kursen gärna drastiska konsekvenser där. Under vårterminen 2001 registrerades för första gången ingen student på B-kursen. Institutionen hoppas att detta är en negativ trend som är på väg att vända.

Tabell 2 för grekiska vid Göteborgs universitet: Antal registrerade på grundutbildningen för respektive kursnivå, 1997–2001

1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
A: 56	A: 48	A: 66	A: 25
B: 6	B: 4	B: 6	B: 3
C: 6	C: 3	C: 2	C: 0
D: 1	D: 2	D: 1	D: 1

Källa: Uppgifter inskickade till Högskoleverket av Avdelningen för klassiska språk och nygrekiska, Göteborgs universitet.

A-nivån har sedan lång tid dragits med dålig genomströmning. För att minska antalet studentavhopp under terminens första veckor på A-kursen har ämnet nu infört att en disputerad timlärare håller en timmes stödundervisning i veckan. De flesta studenter som påbörjar kurser på B-nivån och vidare blir färdiga, om än ofta inte under den första registreringsterminen. Sedan 1997 har åtta C-uppsatser och tre D-uppsatser framlagts i grekiska. På C-nivån slutförs uppsatsarbetet normalt under första terminen, medan detta är ovanligt vad gäller D-uppsatserna.

Lärarna

Lärbemanningen för grekiska vid Göteborgs universitet ser ut som följer:

- 1 professor
- 1 lektor

Under läsåret 2000/2001 har en del av undervisningen skötts av extra lärare på timmar, men detta är inte regel. Normalt utgörs merparten av professorns undervisning av lektioner på B- och C-nivå, men på grund av den ovannämnda studentbristen på dessa nivåer har professorn i år ingen undervisning på grundutbildningen, utan all undervisning ges av lektorn. Såväl lärare och studenter som doktoranderna själva framhåller att det vore mycket positivt för alla parter om medel kunde avsättas för att ge doktoranderna möjlighet att undervisa något under sin forskarutbildning. I dagsläget finns inte den ekonomiska möjligheten.

Lektorn har rätt till forskning och kompetensutveckling inom tio procent av tjänsten.

Undervisning och examination

På A-kursen ges lärarledd undervisning tre dagar i veckan och då i form av textgenomgång och genomgång av det grundläggande grammatiska stoffet. Undervisningen fordrar att studenten mellan undervisningstillfällena noggrant förbereder sig. På B-kursen består undervisningen av grammatiklektioner där språkfärdigheten övas genom skriftlig översättning till grekiska, och textstudium på samma sätt som på A-kursen. På de högre nivåerna blir undervisningstillfällena färre och är i princip enbart inriktade på textstudium och då av texter som erbjuder särskilda svårigheter. (Se tabell i *Bilaga I* för antal timmar lärarledd undervisning fördelad på de olika kursnivåerna.) Samtliga kurser på A- till C-nivå är obligatoriska. Den examinationsform som dominerar är examinerad undervisning och enskild muntlig tentamen. Skriftlig kunskapskontroll används i begränsad omfattning.

Uppsatser om tio poäng ingår som obligatoriska moment på C- och D-kurserna. Uppsatsämnet väljs av studenten i samråd med läraren. På D-nivån har studenten möjlighet att välja mellan kurserna "Specialstudium" och "Specialstudium med filologisk-arkeologisk inriktning" vilka båda ska resultera i en uppsats. Skillnaden är att den senare kursen är förlagd till Svenska institutet i Athen, eller eventuellt Rom, och ska gälla ett specialområde där filologi och arkeologi samverkar. Hittills har dock ingen student valt denna variant.

Samverkan

Samarbete med andra utbildningar förekommer på så sätt att studerande på det religionsvetenskapliga programmet, särskilt blivande präster i Svenska kyrkan, har sin introduktion i grekiska förlagd till Klassiska institutionen. Visst samarbete förekommer med antikens kultur och samhällsliv i samband med realiakursen.

I övrigt förekommer inget samarbete, vare sig nationellt eller internationellt, på grundutbildningsnivån i grekiska.

Forskarutbildningen

Utbildningen

Forskarutbildningen i grekiska leder fram till en filosofie doktorsexamen. Utbildningen omfattar en kursdel om 60 poäng och en avhandlingsdel om 100 poäng. Kursdelen består av dels en obligatorisk del (40p), dels en valfri del (20p). Forskarstuderande har möjlighet att avlägga licentiatexamen (80p) inom ramen för utbildningen.

Forskarutbildningen i grekiska har som mål att ge fördjupade kunskaper, metodisk skolning samt erfarenhet av att analysera och behandla vetenskapliga problem i sådan omfattning att den som genomgått utbildningen har förvärvat förmågan till självständigt vetenskapligt arbete i grekiska. Närmare bestämt syftar utbildningen till att ge fördjupade kunskaper i det antika grekiska språket, större beläsenhet i antik grekisk litteratur i vid mening, fördjupade insikter i den antika grekiska litteraturens egenart, historia och inflytande, någon kännedom om den bysantinska epokens språk och litteratur samt tillfredsställande orientering om för ämnet grundläggande lingvistisk, litteraturvetenskaplig och idéhistorisk metodik. Avhandlingens kvalitet ska vara sådan att den i sin helhet eller i sammandrag ska kunna antas till publicering i en vetenskaplig serie eller tidskrift.

Forskarutbildningens delkurser är följande:

Obligatoriska kurser (40p)

Språkhistoria och dialekter, 3p

Epik och lyrik, 10p

Det attiska dramat, 5p

Klassisk prosa, 10p

Efterklassisk prosa, 10p

Paleografi, texthistoria, textkritik,

vetenskapshistoria, 2p

Valfria kurser (20p)

Specialkurs 1, 5p

Specialkurs 2, 5p

Specialkurs 3, 5p

Specialkurs 4, 5p

Källa: Självvärdering av forskarutbildning i grekiska vid Göteborgs universitet.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Doktoranderna har inte deltagit i självvärderingsprocessen.

Kursplanen för forskarutbildningen har nyligen reviderats, så att den doktorand som antagits efter det nya antagningssystemet läser 60 poäng kurser och ägnar 100 poäng åt avhandlingen, till skillnad från dem som antagits i det äldre systemet och som läser 80 poäng kurser och skriver en avhandling på 80 poäng.

Vid studiernas början upprättas, i samråd mellan doktoranden och handledaren, en individuell studieplan, som sedan revideras under utbildningens gång, årligen eller vid behov.

År 2000 ingick grekiskan i en gemensam utvärdering av forskningen inom Humanistiska fakulteten vid Göteborgs universitet. Utvärderingen resulterade i en rapport, "Den humanistiska cirkelns kvadratur", och i denna målas en dyster bild av grekiskans forskningssituation, främst på grund av ämnets interna arbetsmiljö.

Doktoranderna

Antalet doktorander i grekiska är för närvarande 6, samtliga män. Under vårterminen 1997 och vårterminen 1998 antogs två doktorander efter det gamla systemet. Under vårterminen 2001

antogs den första doktoranden i grekiska enligt det nya antagningssystemet. Kravet om totalfinansiering under fyra år i förening med det svaga rekryteringsunderlaget från de högre nivåerna på grundutbildningen leder till att rekryteringen till forskarutbildningen är mycket problematisk. Mellan april 1998 och maj 2001 saknades helt ekonomiska resurser att anta nya doktorander.

Under de senaste tio åren har fem doktorsavhandlingar lagts fram. Hälften av doktoranderna i grekiska har en bysantinsk inriktning på sin avhandling. Avhopp sker endast i ringa utsträckning.

Handledare

Tillgången på handledare/lärare ser ut som följer:

- 1 professor
- 1 lektor

Institutionens doktorander handleds dels av professorn i ämnet, dels av universitetslektorn och dels av ytterligare 1 doktor som är knuten till institutionen genom ett externt forskningsanslag. Utöver detta har två doktorander även externa handledare inom Norden. Samtliga handledare har doktorsexamen och egen erfarenhet av forskning och seminarieverksamhet.

Undervisning och examination

Undervisningen på forskarutbildningen sker vanligtvis i seminarieform. Läskurserna tenteras genom muntlig examination av respektive handledare. De valfria specialkurserna syftar till att ge doktoranden specialkunskaper och den vetenskapliga metodik inom en viss gren av ämnet som behövs för avhandlingsarbetet. (Se också under rubriken *Utbildningen*.) De kan omfatta både texter och sekundärlitteratur och läggs upp i samråd med examinator sedan avhandlingens ämne bestämts. För dessa kurser kan doktoranden, efter handledarens godkännande, tillgodoräkna sig poäng för fakultetsgemensamma forskarkurser och kurser inhämtade vid andra institutioner inom eller utom landet.

Doktorsavhandlingen ska utformas antingen som ett enhetligt sammanhängande verk, monografi, eller som en sammanfattning av vetenskapliga uppsatser som doktoranden författat ensam eller tillsammans med annan person, sammanläggningsavhandling. Monografier är den vanligtvis förekommande avhandlingsformen. Ämnet för avhandlingen bestäms av doktoranden i samråd med handledaren. Stor frihet medges i ämnesvalet. Varje problem vars behandling bygger på ett vetenskapligt studium av grekiska texter från antiken eller bysantinsk tid kan komma ifråga. Det är möjligt för de doktorander som så önskar att ta ut en licentiatexamen halvvägs genom utbildningen, men i normala fall förväntas forskarstuderande rikta in sig på doktorsexamen.

Handledare och doktorand ska hålla regelbunden kontakt. Handledaren är skyldig att ställa sig till förfogande för diskussion av doktorandens arbete åtminstone en gång per månad.

Doktoranden har rätt att få handledarens synpunkter på inlämnade manuskript inom kort tid. Längre dröjsmål än en månad bör aldrig förekomma.

Den högre seminarieverksamheten fungerar för närvarande inte. Professorn menar i sin självvärdering, liksom under samtalet vid bedömargruppens platsbesök, att doktoranderna är orsak till detta, medan doktorandernas representanter visade sig ha motsatt verklighetsuppfattning. Normalt ska avhandlingsavsnitt samt uppsatser på högre nivåer behandlas vid seminariet.

Samverkan

Något formaliserat samarbete kan inte sägas förekomma vare sig inom institutionen, inom universitetet eller med andra lärosäten inom eller utom Sverige. Det bör dock nämnas att kontakt på informell nivå äger rum mellan bysantinskt inriktade lärare och doktorander i Göteborg och professorn i bysantinologi vid Uppsala universitet, liksom med vissa av andra humanistiska ämnen inom Göteborgs universitet.

Ett par av doktoranderna har haft möjlighet att förlägga en del av sin utbildning till något utländskt universitet och där kunnat åtnjuta viss handledning på plats. Utlandsvistelserna har doktoranderna själva finansierat med externa medel.

Bedömarens synpunkter

Engagerade lärare

De studenter som bedömarens grupp haft tillfälle att träffa förefaller vara nöjda med den undervisning de åtnjuter. Det är också bedömarens gruppens intryck att undervisningen genomgående är pedagogisk och sakligt gedigen. Båda lärarna på grundutbildningsnivån visar ett engagemang för undervisningsfrågor och pedagogisk utveckling, och båda får goda vitsord från studenterna. Bedömarens grupp stöder dock studentrepresentanternas önskemål om att få se mer av professorn på grundutbildningsnivå, inte minst för att variera undervisningen som i dagsläget ges av endast en lärare.

Färre studenter och fler avhopp

Grekiskan vid Göteborgs universitet har de senaste åren haft en minskande studentskara. Detta ger stora konsekvenser både på A-kursen och på de högre nivåerna, vilkas rekryteringsbas blivit allt smalare. Bedömarens grupp rekommenderar att specialkurser erbjuds liknande dem som planerats eller införts vid de andra universiteterna. Att erbjuda kurser i grekisk litteratur i översättning till studenter utan förkunskaper i språket kan locka studenter till studier i grekiska och leder till att ämnet synliggörs vid universitetet.

Liksom vid de övriga svenska utbildningarna i grekiska sker omfattande avhopp under grundkursens första veckor. Dessa avhopp får än större konsekvenser nu då studenterna redan från början är så få. Bedömarens grupp finner initiativet att i höst erbjuda A-studenterna stödundervisning lovvärt, men det är givetvis för tidigt att yttra sig om dess effekt.

Förlamande konflikt

En faktor som verkar förlamande för verksamheten inom grekiskan vid Göteborgs universitet är den djupgående konflikt som länge rått inom ämnet. Bedömarens grupp har ingen möjlighet att genomskåda händelseförloppet eller uttala sig om ansvarsfördelningen bakom konflikten, men vill betona att det är av största vikt att fakultets- och avdelningsledningarna tar sitt ansvar och fullföljer den nu påbörjade processen till dess att situationen funnit en lösning. All positiv utveckling av utbildningen i grekiska är beroende av att konflikten biläggs och parterna förmås att samverka professionellt.

Självvärderingsprocessen är ett exempel på att snart sagt all verksamhet vid avdelningen för klassiska språk och nygrekiska påverkas negativt av konflikten inom grekiskan.

Avdelningsnämnden har inte behandlat självvärderingarna utan delegerade i stället uppdraget till respektive ämnesföreträdare. Då ett par avsnitt av självvärderingarna blev föremål för kontroverser inom institutionen diskuterades det om beslutet ändå skulle fattas av avdelningsnämnden, men då prefekten upplevde att detta ändå inte skulle kunna lösa situationen och att ingen kompromiss skulle kunna nås, avvisades förslaget. I och med detta miste studentrepresentanterna sina formella möjligheter att påverka utformningen och innehållet. Ett par av grundutbildningsstudenterna blev dock tillfrågade under arbetets gång och upplever sig ha haft möjlighet att påverka självvärderingen för grundutbildningen. De studenter som läst texten i efterhand anser också att den ger en rättvisande bild av utbildningen.

Däremot har flertalet av de aktiva doktoranderna och de tjänstgörande lärarna/handledarna i skriftlig form tagit avstånd från självvärderingen av forskarutbildningen som författats av professorn i grekiska. De menar att den inte har förankrats tillräckligt bland övriga inblandade i forskarutbildningen, handledare och doktorander. De övriga lärarna fick visserligen tillfälle att yttra sig över denna självvärdering, men de menar ändå att deras åsikter inte i tillfredsställande grad infogats. Doktoranderna blev inte ombudda att komma med synpunkter på sin utbildning. Professorn menar att han i tillbörlig utsträckning har tagit hänsyn till lärarnas synpunkter, men att doktoranderna, som inte har ansvar för utbildningen, inte bör dras in i självvärderingsprocessen.

Bedömargruppen beklagar avdelningens olyckliga hantering av självvärderingarna och vill insistera på att normala administrativa rutiner ska användas trots det dåliga samarbetsklimat som nu råder, inte minst för att säkerställa studenternas och doktorandernas insyn och möjlighet till påverkan i ärenden som rör hela avdelningen.

Ytterligare en följd av den ansträngda situationen är att de högre seminarierna för närvarande inte fungerar. Bedömargruppen finner detta högst beklagligt. Med tre högt kompetenta lärare/handledare (inklusive den projektanställda) samt sex doktorander borde det finnas goda förutsättningar för en fungerande seminarieverksamhet.

Förstärkt samverkan önskvärd

Bedömargruppen finner det positivt att fakulteten erbjuder fakultetsgemensamma kurser för doktorander inom språkämnen. Doktorandrepresentanterna i grekiska uttryckte dock missnöje med svårigheterna att få de fakultetsgemensamma kurserna tillgodoräknade. Då bedömargruppen inte kan se några större hinder i kursplanens utformning antar den att problemet snarare ligger i dess tillämpning. En större flexibilitet i praktiken vore här att önska. I övrigt anser bedömargruppen att kursplanen för forskarutbildningen i rimlig grad uppfyller både kravet på bredd och behovet av specialisering rättad efter avhandlingsämnet.

Bedömargruppen anser att bruket av externa biträdande handledare är positivt för forskarutbildningen. Då hälften av de göteborgska doktoranderna har ett bysantinologiskt avhandlingsämne borde dock samarbetet med rikets enda professor i bysantinologi i Uppsala formaliseras. Att ge professorn i bysantinologi en mer förpliktigande funktion i förhållande till doktoranderna i Göteborg borde vara berikande för båda institutionerna. Detta gäller minst lika mycket kurser inom forskarutbildningen som eventuell handledning.

Problemet med adekvata läromedel på nybörjarnivå delar Göteborg med de andra universiteten. Utarbetande av nya läromedel borde därför kunna ske i samverkan mellan de fyra institutionerna som bedriver undervisning i klassisk grekiska.

Oro inför ämnets framtid

Vid bedömargruppens platsbesök i Göteborg framkom det att man vid avdelningen för klassiska språk och nygrekiska känner stor oro inför framtiden vad gäller ämnenas fortsatta existens vid universitetet, inte minst med tanke på kommande pensionsavgångar bl.a. i grekiska. Denna oro förefaller dock vara överdriven då representanterna för fakulteten på direkt fråga försäkrade att inga planer finns på nedläggning. Man önskar i stället värna om bibehållen bredd vid fakulteten och, när förhållandena så tillåter, snarare stärka dessa ämnen. Den rådande konflikten inom grekiskan ska i varje fall inte brukas som förevändning för nedläggning av ämnet. Det är givet att fakultetsledningen inte kan utfärda några garantier, då man inte vet vilka ekonomiska resurser man kommer att förfoga över i framtiden. Dock bör en så tydligt uttalad intentionsförklaring från den nuvarande fakultetsledningens sida tas ad notam av avdelningsledningen och brukas positivt till en nödvändig normalisering av arbetsklimatet för studenter och doktorander.

Nygrekiska

Grundutbildningen

Utbildningen

Göteborgs universitet ger fristående kurser i nygrekiska på A- till D-nivå (1–80p) samt forskarutbildning.

Samtliga kurser ges på halvfart och kvällstid. B-kursen gavs inte vårterminen 2001.

Det allmänna målet för kurserna på grundutbildningen är att de studerande ska förvärva god muntlig och skriftlig språkfärdighet och få goda insikter i Greklands kultur, politik och samhällsförhållanden, framför allt perioden efter 1800. Uppsatserna på C- och D-nivå ska dessutom ge studenterna viss kännedom om vetenskaplig metodik.

Tabell 1 för nygrekiska vid Göteborgs universitet: Grundutbildningens delkurser

A-kurs	B-kurs	C-kurs	D-kurs
Allmän grammatik, 1p Allmän fonetik, 1p Nygrekisk fonetik, 1p Språkliga övningar, 7p	Skriftlig språkfärdighet och grammatik, 10p	Katharévousa och språkhistoria, 3p	Allmän textkurs, 4p Individuell textkurs, 6p
Textkurs, 5p	Textkurs med muntlig språkfärdighet, 10p	Textstudium, 7p	Specialarbete, 10p
Realiamoment, 5p		Uppsats, 10p	

Källa: Självvärdering av grundutbildning i nygrekiska, Göteborgs universitet.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Självvärderingen är sammanställd av professorn i ämnet. Dokumentet är inte antaget i avdelningsnämnden och studenterna har inte deltagit i processen. Ämnets doktorander gavs dock tillfälle att ta del av självvärderingen. På grund av tidsbrist är självvärderingen mycket kortfattad och saknar en hel del uppgifter.

Av självvärderingen framgår att skriftliga kursutvärderingar görs efter varje delkurs på A- till D-nivå. Kursutvärderingarna sammanställs av ansvarig lärare och redovisas för studenterna. Enligt studenterna fungerar kursutvärderingarna bra, även om få studenter lämnar in enkäterna. Studenterna uppger att de har goda möjligheter till inflytande över utbildningen och att det är lätt att få kontakt med lärarna på institutionen. Studenterna uppger också att de efter klagomål fått flera kompendier reviderade. Kursutvärderingarna har dock inte lett till några förändringar i kursplanerna, men däremot resulterat i en omfördelning av timantalet mellan delkurserna.

För närvarande sker ingen systematisk uppföljning av utexaminerade studenter. Man planerar inte heller att påbörja en sådan.

Studenterna

Studentgruppen inom nygrekiskan är liten men heterogen och studenternas förkunskaper är varierande. Vissa studenter har tidigare kunskaper i nygrekiska på grund av familjeanknytning till Grekland. Denna grupp av studenter har dock minskat sedan 1970-talet. Studenterna läser oftast något annat ämne eller arbetar samtidigt som de studerar nygrekiska.

Antalet registrerade studenter på grundutbildningen har under de senaste fyra åren varierat enligt tabellen nedan. Ämnet har mycket få studenter på C- och D-nivå. Antalet registrerade på C-nivån har sjunkit.

Tabell 2 för nygrekiska vid Göteborgs universitet: Antal registrerade på respektive A-, B-, C- och D-nivå, 1997–2001

1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
A: 30	A: 32	A: 41	A: 33
B: 22	B: 7	B: 19	B: 11
C: 10	C: 8	C: 3	C: 3
D: 3	D: 1	D: 2	D: 0

Källa: Uppgifter inskickade till Högskoleverket av Klassiska institutionen, Göteborgs universitet.

Studenternas olika förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen har påverkat genomströmningen negativt. Detta tillsammans med det minskade antalet studenter på A-nivån, har resulterat i färre studenter på B-nivån och endast enstaka studenter på C- och D-nivåerna. I självvärderingen konstateras att pyramiden är våldsamt avsmalnande. Ämnet har de senaste fyra åren haft tio uppsatser på C-nivån och fem på D-nivån. Ingen uppsats har blivit klar inom den tid som motsvarar poängkravet. Ämnesföreträdaren tror att genomströmningen skulle bli bättre om utbildningen gavs på helfart eftersom han upplever att antalet studenter och deras ambitionsnivå har minskat sedan man gick över till halfart.

Lärarna

Lärbemanningen för nygrekiska vid Göteborgs universitet ser ut som följer:

- 1 professor

Utöver professorn undervisar också två adjunktskompetenta timplärare (ca 60 procent), varav en tjänstgör som adjunkt på halvtid vid Lunds universitet. Professorn är föreståndare för Avdelningen för klassiska språk och nygrekiska, vilket medför en del administrativa uppgifter. Huvuddelen av undervisningen under vårterminen 2001 har, bl.a. av detta skäl, givits av de två timanställda lärarna. Doktoranderna undervisar på C- och D-nivå och handleder tillsammans med professorn studenternas C-uppsatser. Lärarnas möjligheter till kompetensutveckling, t.ex. pedagogisk utveckling och forskning inom tjänsten, är begränsade.

Undervisning och examination

Pedagogiken på grundutbildningen anpassas till de olika undervisningsmomentens karaktär och studenternas behov. Studenternas olika ingångskunskaper försvarar undervisningen och orsakar

vissa pedagogiska problem. Försök har gjorts att dela upp i mindre grupper, dock utan resultat på grund av att grupperna fortfarande var alltför heterogena. Numera är studenterna för få för att dela upp i mindre grupper.

På A- och B-nivå får studenterna mer undervisning än på de senare nivåerna. (Se tabell i *Bilaga I* för antal timmar lärarledd undervisning fördelad på de olika kursnivåerna.) Studentens självständiga insats är större på C- och D-nivå, framför allt vid uppsatsskrivandet. Undervisningen på dessa nivåer utgörs mest av textstudium, seminarieövningar och handledning. Studenterna tycker att lärarnas undervisning och pedagogik är bra men efterlyser fler undervisningstimmar.

På grundutbildningen försöker man anpassa examinationsformerna till de olika kursernas karaktär. Skriftlig examination är vanligast på A- och B-nivå, medan den muntliga språkfärdigheten naturligtvis prövas muntligt. Seminariepresentationer, textredovisning och uppsatsarbete är de vanligaste examinationsformerna på C- och D-nivå. Ljudmaterial och datorer används inte undervisningen, men studenterna har önskemål om att också sådana medel ska tas i bruk. Delkurserna läses parallellt.

C-uppsatsen, som skrivs på grekiska, är både ett språktest och en akademisk undersökning. Uppsatsämne väljer studenterna i samråd med lärarna. Doktoranderna handleder studenterna i uppsatsarbetet tillsammans med timplärarna. D-uppsatsen ska skrivas på engelska, tyska, franska eller grekiska. Uppsatsarbetena ger också studenterna möjlighet att specialisera sig. På D-nivån finns möjlighet att specialisera sig genom den *individuella textkursen* (se också under rubriken *Utbildningen*), som ges i anslutning till D-uppsatsen.

I självvärderingen framgår att studenterna stimuleras till kritiskt och självständigt tänkande ”genom särskilda ’markeringar’ i lektionsundervisningen redan från de inledande momenten i grundkursen, varvid ett i största möjliga mån värderingsfritt synsätt framhävs och språkbeskrivningarnas relativa karaktär på grund av språkförändringar, språkvariation, språkutveckling och normativa ingrepp starkt betonas”.

Samverkan

Ämnet nygrekiska har inte något samarbete med övriga ämnen inom institutionen. Inte heller förekommer något formaliserat samarbete med andra ämnen inom universitetet.

Ämnet saknar systematiskt lärar- eller studentutbyte på grundutbildningen. Man har under de senaste fyra åren inte haft några utländska studenter på grundutbildningen och mycket få utländska gästföreläsare. Inga studenter på grundutbildningen har studerat utomlands de senaste fyra åren. Tio studenter studerade ett par veckor en delkurs i Grekland läsåret 97/98, men detta utbyte kunde inte fortsätta på grund av resursbrist. Visst utbyte med Lunds universitet förekommer, framför allt beroende på att en av timplärarna tjänstgör som adjunkt på halvtid vid Lunds universitet.

Forskarutbildningen

Utbildningen

Forskarutbildningen i nygrekiska leder fram till en filosofie doktorsexamen. Utbildningen består av en kursdel om 80 poäng och en avhandling om 80 poäng. Forskarstuderande har möjlighet att avlägga licentiatexamen (80p) inom ramen för utbildningen.

Forskarutbildningen har som mål att ge den forskarstuderande kunskaper, metodisk skolning och erfarenhet av att analysera och behandla vetenskapliga problem. Utbildningen ska resultera i ett självständigt vetenskapligt arbete i ämnet som kan antas till publicering i en vetenskaplig serie eller tidskrift.

Forskarutbildningens delkurser är följande:

Språkvetenskaplig eller litteraturvetenskaplig metodik, 5p

Allmän vetenskapsteori, 5p

Språkvetenskapliga teorier, 5p

Litteraturteori, 5p

Grecistisk och neogrecistisk språkvetenskap, 5p

Bysantinsk och nygrekisk litteratur, 20p

Historia och samhällsförhållanden, 7p

Språkfärdighet, grammatik, översättning, 8p

Specialkurs, 20p

Källa: Självvärdering av forskarutbildningen i nygrekiska, Göteborgs universitet.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Kvalitetsarbetet beskrivs mycket kortfattat i självvärderingen. Där konstateras att kvalitetsarbetet sker genom den fortlöpande kontakten mellan studerande och handledare. Skriftliga kursutvärderingar förekommer inte. Doktoranderna uppger dock att de har goda möjligheter till inflytande över forskarutbildningen.

Doktoranderna har dels en individuell plan för forskarutbildningen, dels en individuell plan för varje termin som utvärderas när en ny plan fastställs.

År 2000 ingick nygrekiskan i en gemensam utvärdering av forskningen inom Humanistiska fakulteten vid Göteborgs universitet. Utvärderingen resulterade i en rapport, "Den humanistiska cirkelns kvadratur", och i denna målas en dyster bild av forskningssituationen som följd av att ämnet inte ännu har funnit sin form.

Doktoranderna

Ämnet nygrekiska har två aktiva doktorander, båda kvinnor, som har doktorandtjänster vid institutionen. De har ingen undervisningskyldighet, men undervisar på timmar på C- och D-nivå. Totalt har tre studenter antagits till forskarutbildningen. I självvärderingen uppges att institutionen inte längre har några möjligheter att anta studenter till forskarutbildningen i nygrekiska.

Forskarutbildningen har inte resulterat i någon licentiat- eller doktorsavhandling. Inga avhopp har inträffat under de senaste åren. 1 forskarstuderande är dock inte längre aktiv.

Handledare

Tillgången på handledare/lärare ser ut som följer:

- 1 professor

Doktoranderna får även viss handledning av en av timplärarna, samt av de forskare som man har etablerat kontakt med i samband med utlandsvistelser. Dessa fungerar som externa bihandledare. Humanistiska fakulteten ger vissa bidrag till doktoranderna som bl.a. kan användas för resor och ersättning för biträdande handledarinsatser.

Undervisning, examination och handledning

Doktoranderna har möjlighet att välja vissa kurser på forskarutbildningen, vilket de anser innebär en viss frihet. De får också tillgodoräkna sig vissa kurser från utländska universitet.

Doktoranderna läser vanligtvis kurserna på egen hand och tenterar individuellt för handledaren. Kurserna ges oftast utan undervisning och tenteras både muntligt och skriftligt. Kurserna och professors handledning fungerar tillfredsställande, menar doktoranderna.

Avhandlingsämnet bestäms i samråd mellan professorn och doktoranden. Möjligheten att avlägga licentiatexamen finns, men det är inte obligatoriskt. Licentiatexamen betraktas som en avstämning i arbetet fram till en doktorsexamen.

Professorn och doktoranderna uppger att förutsättningarna för seminarier och symposier är dåliga. Antalet lärare och doktorander är helt enkelt för begränsat. Fakulteten ger gemensamma kurser för de forskarstuderande.

Samverkan

Professorn uppger att möjligheterna till samverkan med andra ämnen på forskarutbildningen är begränsade då inte samtliga presumtiva samarbetspartner har tillräckliga kunskaper i nygrekiska.

Forskarutbildningen har inget systematiskt utbyte eller samarbete med andra ämnen nationellt eller internationellt. Visst utbyte med Lunds universitet förekommer dock, framför allt beroende på att en av timplärarna undervisar vid Lunds universitet.

Doktoranderna har tillbringat viss tid vid King's College i London och universitetet i Reading. Utlandsvistelserna har doktoranderna till större delen själva finansierat med externa medel. Doktoranderna uppger att de önskar ett större utbyte med doktorander på andra lärosäten.

Bedömarens synpunkter

Bristande lärarresurser

En professor och två timplärare ansvarar för utbildningen på grundutbildningsnivån i nygrekiska. Bedömarens grupp anser att lärarnas ämneskompetens och pedagogiska kunskaper är goda. Bristen på lärare innebär dock begränsade möjligheter att utveckla och förnya ämnets grund- och forskarutbildning. Detsamma gäller lärarnas möjligheter till forskning och kompetensutveckling. Bedömarens grupp anser att det med endast en disputerad lärare är svårt att upprätthålla en *god* utbildningskvalitet. Det inte är försvarbart att merparten av undervisningen på grundutbildningen ges av icke disputerade lärare. Mot denna bakgrund är det är olyckligt att den enda disputerade läraren samtidigt är föreståndare för Avdelningen för klassiska språk och ny-

grekiska. Professorn bör i större utsträckning undervisa på grundutbildningen och handleda studenterna i uppsatsarbetet.

Bedömargruppen menar att ämnet bör tillföras resurser i form av ytterligare en disputerad lärare eller utländsk lektor.

Rimlig kvalitet på grundutbildningen

Bedömargruppen har uppfattat stämningen mellan lärare och studenter som god. Studenternas inflytande är tillgodosett, såväl formellt som informellt. Uppföljningen och effektiviseringen av kursutvärderingarna inom grund- och forskarutbildningen kan dock förbättras. Detsamma gäller kvalitetsarbetet inom forskarutbildningen.

Bedömargruppen menar att kursplanerna på grundutbildningen är väl genomarbetade och genomtänkta men att pensumkraven är alltför omfattande. Textmängden på samtliga kurser bör minska avsevärt. Detta kommer troligen också att öka genomströmningen på grundutbildningen, vilken i dagsläget är för låg och då framför allt på C- och D-nivå.

Kravet att C-uppsatsen ska skrivas på nygrekiska påverkar genomströmningen negativt och bromsar tillgången på studenter på C-nivån. Bedömargruppen anser att varken C- eller D-uppsatser bör vara en språkfärdighetsträning. Denna bör i stället ske inom ramen för övriga kurser. Uppsatsernas kvalitet avseende innehåll och form, liksom antagning och genomströmning på C- och D-nivå, skulle troligtvis förbättras om uppsatserna skrevs på svenska eller engelska och kopplades till den pågående forskningen. Dessutom skulle forskningsanknytningen generellt förstärkas. I dagsläget har studenterna liten kunskap om den forskning som bedrivs på institutionen.

Sammantaget menar bedömargruppen att grundutbildningen håller en rimlig kvalitet.

Liten volym på forskarutbildningen

Forskarutbildningen i nygrekiska har en mycket liten volym: endast 1 disputerad lärare och två aktiva doktorander. Ämnet har inte en tillfredsställande rekrytering och genomströmning på C- och D-nivå och man har inte en fungerande seminarieverksamhet. Då resurserna är så begränsade kan inte doktoranderna sägas befinna sig i någon egentlig forskningsmiljö. Bedömargruppen menar att lösningen med externa bihandledare för doktoranderna är bra och nödvändig eftersom ämnet är så litet. Mot denna bakgrund menar bedömargruppen att ämnet i dag saknar resurser för att ge en forskarutbildning av *god* kvalitet.

Bedömargruppen menar att det finns en god ämnesbredd i kursdelen och relativt stor valfrihet gällande kurslitteraturen på forskarutbildningen. Ämnet bör överväga en större koppling mellan kursdelen och avhandlingen och se över doktorandernas möjligheter att tillgodoräkna sig kurser från andra lärosäten. Poängfördelningen mellan kursdelen och avhandlingen bör vara 60 respektive 100 poäng.

Svag internationalisering och samverkan

Det internationella utbytet och samarbetet på grund- och forskarutbildningarna bör utvecklas ytterligare. Ämnet bör snarast utarbeta ett program för internationellt student- och lärarutbyte liksom kontakter med näraliggande forskningsmiljöer på andra universitet. I dag har man exempelvis ett väl fungerande samarbete med Lunds universitet, vilket har inneburit en viss koordinering av utbildningarnas innehåll som ger studenterna möjlighet att studera vid det andra universitetet.

Bedömargruppen menar vidare att det finns goda förutsättningar för samverkan på den egna institutionen mellan grekiska och nygrekiska. Tyvärr har ett samarbete inte kunnat realiserats på grund av en intern konflikt inom ämnet grekiska. Konflikten i grekiska påverkar nygrekiskan mycket negativt, och frågan är om inte ämnet skulle kunna utvecklas mera i annan miljö.

Oro inför ämnets framtid

Vid platsbesöket framkom att ämnesföreträdaren och studenterna känner stor oro inför nygrekiskans framtid. Detta beror framför allt på ämnesföreträdarens förestående pensionsavgång. Oron förefaller dock överdriven då fakultetsföreträdarna på direkt fråga vid platsbesöket försäkrade att man inte planerar att lägga ned ämnet. Fakultetsledningen kan givetvis inte utfärda några garantier i detta sammanhang, framför allt då man inte vet vilka ekonomiska resurser man kommer att förfoga över i framtiden. Dock bör fakultetens intentionsförklaring beaktas av ämnesföreträdaren och användas positivt till att utarbeta en nödvändig strategi för ämnets fortsatta utveckling.

LUNDS UNIVERSITET

Klassiska institutionen

Klassiska institutionen rymmer ämnena latin, grekiska, nygrekiska samt antikens kultur och samhällsliv. Det senare kommer att uppgå i arkeologiska institutionen vid årsskiftet 2001/2002. Latinet, grekiskan och nygrekiskan kommer troligtvis att flyttas till språk- och litteraturcentrum år 2006.

Institutionen leds av en prefekt och en institutionsstyrelse. Utöver institutionsstyrelsen, som beslutar i frågor rörande antikens kultur och samhällsliv, finns två avdelningsnämnder, en för latin och en för grekiska/nygrekiska, som har beslutsrätt för respektive ämne. Studenterna finns representerade i såväl institutionsstyrelsen som avdelningsnämnderna.

Institutionens lokaler är, enligt självvärderingen, inte särskilt ändamålsenliga. Lokalerna är för små och behöver renoveras. Institutionen har inte något språklaboratorium, och utrustning för att se film saknas. Institutionen tillhandahåller två datorer med Internetuppkoppling för uppsatsskrivande studenter. I biblioteket finns ca tolv arbetsplatser. Några av doktoranderna har egna tjänsterum medan andra delar rum. Några doktorander saknar tjänsterum. De flesta doktoranderna har egna datorer.

Latin

Grundutbildningen

Utbildningen

För att läsa latin vid Lunds universitet krävs minst två årskurser latin från gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper. I det ordinarie kursutbudet ges undervisning på A- till D-nivå (1–80p). Ämnet ger också forskarutbildning. Sedan höstterminen 2001 erbjuds dessutom en nybörjarkurs utan förkunskapskrav.

A- och C-kurserna ges varje hösttermin och B- och D-kurserna varje vårtermin, samtliga på helfart.

Ett övergripande mål för latinet är att det alltid ska finnas människor med gedigna kunskaper i latin som i sin tur kan förmedla sina kunskaper till lägre nivåer, såsom gymnasiet. Uppgiften blir därför för grundutbildningen att ge de kunskaper och färdigheter som behövs för att tolka latinska texter samt att ge studenterna ett vetenskapligt förhållningssätt till lärostoffet. Latinet i Lund erbjuder ett brett innehåll med bas i det antika.

Tabell 1 för latin vid Lunds universitet: Grundutbildningens delkurser

A-kurs	B-kurs	C-kurs	D-kurs
Grammatik, 10p*	Antik prosa, 8p	Syntax och stilistik med översättningsövningar, 5p	Textkurs, 10p
Antik prosa, 6p*	Antik poesi, 5p	Antik prosa och poesi, 5p	Uppsats, 10p
Antik poesi, 4p	Efterantik prosa och poesi, 7p	Uppsats, 10p	

* Läses parallellt med varandra

Källa: Självvärdering av grundutbildning i latin vid Lunds universitet.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Ämnets vikarierande lektor har ansvarat för skrivarbetet av självvärderingen. Självvärderingen har förberetts ambitiöst genom samtal med doktorander samt genom ett utskick av frågeformulär till studenter. Studenter och doktorander fick ta del av resultatet då rapporten var färdigställd, dock utan att ha några invändningar gentemot dess innehåll. Självvärderingen är inte antagen i avdelningsnämnden.

Sedan 1995 har det inte förekommit några kursutvärderingar i latin. Med anledning av detta beslutade avdelningsnämnden i maj 2001 att införa rutiner för kursutvärdering. Dessa ska fortsättningsvis äga rum regelbundet, sammanställas av lärare och kursombud i samråd samt hållas tillgängliga för studenterna. Latinet är för övrigt ett förhållandevis litet ämne där avståndet mellan lärare och studenter inte är så stort. Det gör att studenterna har goda möjligheter att påverka direkt, menar ämnesföreträdaren.

Lärarna i latin har under vårterminen ansökt medel för att starta mentorsverksamhet fr.o.m. höstterminen 2001. Detta är avsett som ett försök att motverka avhoppet under det första studieåret. Inrättandet av nybörjarundervisning fr.o.m. höstterminen 2001 är en annan utvecklingsinsats. Det är lärarnas förhoppning att denna kommer att påverka studenternas genomströmning på ett positivt sätt. Ämnesföreträdaren menar att förkunskapskravet kvarstår till dess man har utvärderat nybörjarkursens effekter. (Se också under rubriken *Bedömargruppens synpunkter.*) Lärarna framhåller därutöver att en reformering av läromedlen är nödvändig.

Ämnet gör själv ingen regelmässig uppföljning av sina f.d. studenter.

Studenterna

Ett krav för att studera latin vid Lunds universitet är att man har avslutat minst två års gymnasiestudier i latin. Från och med höstterminen 2001 ingår dock en kurs utan förkunskapskrav i latin i kursprogrammet. Den har fått en överväldigande respons (611 sökande). De flesta av latinstudenterna kommer direkt från gymnasiet och i flera fall är latinet deras första högskoleämne.

Antalet registrerade latinstudenter uppgick under perioden 1997–2000 i genomsnitt till 31 st/år. Rekryteringen ser dock ut att bli allt svårare. Latinet har traditionellt varit ett ämne där antalet män dominerat, men under de senaste decennierna har antalet kvinnliga studenter ökat. Framför allt har det varit kvinnor som läst vidare. År 2000 utgjorde kvinnorna 42 procent av latinstudenterna.

Tabell 2 för latin vid Lunds universitet: Antal registrerade på respektive A-, B-, C- och D-nivå, 1997–2000 (uppgifterna avser kalenderår)

1997	1998	1999	2000
A: 20	A: 16	A: 17	A: 12
B: 8	B: 7	B: 7	B: 11
C: 6	C: 4	C: 3	C: 6
D: 1	D: 6	D: 1	D: 1

Källa: Uppgifter inskickade till Högskoleverket av Klassiska institutionen, Lunds universitet. (Antalet registrerade är ungefärligt, framräknat på antalet helårsekvivalenter multiplicerat med 2)

Förutom en stor andel avhopp på A- och B-nivåerna är också genomströmningen på C- och D-kurserna ett problem för latinet i Lund. Skälen till detta är flera. (Se vidare under rubriken *Bedömargruppens synpunkter.*) Under perioden 1997–2001 har tolv C-uppsatser examinerats, varav hälften framlades av kvinnor. Under samma period har fyra D-uppsatser examinerats, varav tre framlades av män.

Lärarna

Lärbemanningen för latin vid Lunds universitet ser ut som följer:

- 1 professor (50 procent)
- 1 vikarierande lektor (50 procent)

Den vikarierande lektorn ansvarar för undervisningen på grundutbildningen, vilket upptar hela hennes tjänst. Professorn ansvarar för viss undervisning på grundutbildningen, handledningen av C- och D-studenter samt forskarutbildningen, vilket motsvarar ca 30 procent. De ekonomiska förutsättningarna uppges erbjuda ringa utrymme att ta in extra lärare vid behov. Då intresse har förelegat, har doktorander beretts möjlighet att undervisa på grundutbildningen.

När det gäller kompetensutveckling undersöker lärarna möjligheterna till utbildning i elektronisk informationsteknik av ämnesspecifik natur. För närvarande ges inte något utrymme för forskning. Målet för kommande läsår med en ordinarie lektor (50 procent) är att 20 procent ska avsättas till forskning.

Undervisning och examination

Undervisningen i latin sker traditionellt med lärarledda lektioner. Lärarna framhåller att "anledningen till att man fortfarande arbetar traditionellt är att man har ansett det lämpa sig väl att bedriva undervisning i klassiska språk på det här sättet". På C- och D-nivå är den individuella handledningen och seminarier dominerande. (Se tabell i *Bilaga I* för antal timmar lärarledd undervisning fördelad på de olika kursnivåerna.) Under utbildningen förekommer såväl muntliga som skriftliga tentamina.

Den första grundläggande utbildningen karakteriseras i första hand av färdighetsträning. Lärarna framhåller dock att man introducerar studenterna i textkritikens grunder "så snart det är möjligt". På C- och D-nivå tränas studenterna i kritiskt och självständigt tänkande såväl genom uppsatsskrivandet som genom ett aktivt deltagande i högre seminarier där uppsatserna ventileras.

Samverkan

Mellan latinet och övriga ämnen vid Klassiska institutionen förekommer inte något organiserat samarbete. Professorn har under vårterminen 2001 gästföreläst i kursen "Medeltidens intellektuella historik" vid teologiska fakulteten i Lund.

På såväl nationell som internationell nivå saknas formaliserat samarbete.

Forskarutbildningen

Utbildningen

Forskarutbildningen i latin vid Lunds universitet leder fram till en filosofie doktorsexamen. Forskarutbildningen omfattar en kursdel (70p) och en avhandlingsdel (90p). Kursdelen består av dels obligatoriska kurser (50p), dels valfria kurser (20p). Utbildningen har en inriktning mot medeltids- och nylatin samt teologi.

Målet med forskarutbildningen är att nå säkra kunskaper i grammatik och stilistik och att uppnå god beläsenhet i de viktigare delarna av den antika romerska litteraturen. Utbildningen ska ge kunskaper om den allmänna kulturutvecklingen i det romerska imperiet samt förtrogenhet med det efterantika latinet och dess särdrag. Ett annat mål är att nå insikt i problemställningar och forskningsmetoder inom latinsk språk- och litteraturvetenskap samt att behärska vetenskaplig metod.

Forskarutbildningens delkurser är följande:

Obligatoriska kurser

Latinsk grammatik, språkhistoria och epigrafik,
10p
Antik prosa, 13p
Antik poesi, 13p
Efterantik prosa och poesi, 9p
Den klassiska filologins historia, 5p

Valfria kurser

Metodkurser (varav en är obligatorisk):
Språkvetenskaplig metod, 5p
Litteraturvetenskaplig metod, 5p
Övriga kurser:
3 kurser väljs fritt från ett urval av totalt 17
kurser

Källa: Självvärdering för forskarutbildning i latin vid Lunds universitet.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Kursutvärderingar förekommer inte på forskarutbildningens kurser.

Kursplanen för forskarutbildningen reviderades vårterminen 2000. De mest framträdande förändringarna är att kurserna har fått en mer vetenskaplig inriktning, att textmängden har skurits ner samt att de valfria kurserna har utformats så att de kan anpassas till doktorandernas egna avhandlingsarbeten.

För varje forskarstuderande ska en individuell studieplan upprättas. Studieplanerna beslutas av handledare i samråd med doktoranden och följs upp regelbundet.

Doktoranderna

Ämnet latin har tre aktiva doktorander, varav två är kvinnor. Två av doktoranderna förväntas disputerar under det närmaste året. Den tredje doktorandens disputation är osäker. Rekrytering till forskarutbildningen sker huvudsakligen från latinets D-studenter. Den senaste doktoranden antogs 1999.

Under de senaste tio åren har totalt 1 doktorsavhandling lagts fram. År 2001 avbröt 1 doktorand sina studier.

Handledare

Tillgången på lärare/handledare ser ut som följer:

- 1 professor (50 procent)

Professorn är anställd på 100 procent men tjänstledig till hälften på grund av annan halvtidstjänst. Han handleder samtliga doktorander och är ansvarig för seminarieverksamheten. Professorns kompetens omfattar flera inriktningar såsom filosofi, teologi och medeltidslatin. Inom ämnet förekommer forskning, av resursskäl, i mycket begränsad omfattning.

Undervisning, examination och handledning

Kursdelen inom forskarutbildningen (70p) består av dels obligatoriska kurser (50p), dels valfria (20p). (Se också under rubriken *Utbildningen*.) De valfria kurserna är avsedda att ge fördjupade insikter i första hand på områden som aktualiseras av avhandlingsarbetet, men de möjliggör också en breddning av ämnet. Doktoranderna anser att textkurserna ofta inriktas på översättningsarbete, och mindre på texttolkning. Man har även möjlighet att tillgodoräkna sig externa kurser. Undervisning ges i former av kurser, seminarier och handledning men är

begränsad på grund av den växlande tillgången på doktorander och institutionens bristande resurser. Kurserna examineras företrädesvis genom muntlig tentamen.

Avhandlingsdelen inom forskarutbildningen motsvarar 90 poäng. Ämnet för avhandlingen väljs av den studerande i samråd med handledaren. Ämnet bör bestämmas med hänsyn tagen till den studerandes intresseinriktning och till handledarens kompetens. Avhandlingen ska skrivas på något av språken svenska, norska, danska, engelska, franska, tyska eller latin. Hittills har inga sammanläggningsavhandlingar förekommit utan samtliga avhandlingar har varit monografier. Inom ämnet latin i Lund går det inte att avlägga licentiatexamen.

Latinet har en högre seminarieverksamhet för forskarutbildningen där delar av avhandlingar ventileras. Också D-studenter lägger fram sina uppsatser på forskarseminarierna. Därutöver anordnades under vårterminen 2001 och på initiativ av doktoranderna en kort föreläsningsserie för vilken två utländska forskare inbjöds som föredragshållare.

Samverkan

Det förekommer inte något formaliserat samarbete mellan ämnena som utgör klassiska språk. Ett tvärvetenskapligt doktorandseminarium med namnet "Forum för medeltidsstudier" under latinprofessorns ledning pågår dock sedan 1997 i vilket förutom latin även arkeologi, engelska, idéhistoria och konsthistoria är inblandade. Därutöver har professorn under vårterminen 2001 gästföreläst i retorik på Sociologiska institutionen.

Ämnesföreträdare och doktorander deltar under de svenska filologikongresserna som anordnas vart tredje år. I övrigt pågår inte något nationellt samarbete med andra svenska systerinstitutioner.

Konferenser anordnas i form av kontakträffar med Köpenhamn en gång om året. Inledande möten har ägt rum för att undersöka möjligheterna till ett samarbete med universitetet i Köpenhamn. I övrigt pågår inte någon internationell verksamhet.

Bedömarens synpunkter

Bibehållet förkunskapskrav

Latinet i Lund har valt att tills vidare behålla förkunskapskravet på gymnasielatin. Det har dock på senare år visat sig att studenterna – trots kravet – har varierande och delvis bristande förkunskaper. Det gör att studenterna har olika förutsättningar att klara av A- och B-nivåerna inom den föreskrivna tiden, vilket delvis kan förklara ämnets höga avhopsstatistik. Sedan höstterminen 2001 erbjuder latinet därför en nybörjarkurs. Ämnesföreträdaren förklarar att kursen är ett försök att anpassa utbildningen efter den faktiska situationen, där inte minst många studenter först en bit in i sin högre utbildning erfar behovet av en gedigen humanistisk bildningsgrund. Det är ännu för tidigt att uttala sig om några generella resultat men ett gott tecken är att nybörjarkursen har fått flera hundra sökande.

Bedömarens grupp betraktar nybörjarkursen som en lovvärd satsning och rekommenderar ämnesföreträdaren ett genomföra en ordentlig utvärdering. En sådan utvärdering skulle kunna utgöra ett betydelsefullt underlag inför valet om man i framtiden ska behålla förkunskapskravet eller inte.

Alarmerande lärarbrist

En vikarierande lektor på halvtid med ansvar för undervisningen på grundutbildningen och en befordrad professor på halvtid med ansvar för forskarutbildningen visar att resurserna som står till förfogande för latin vid Lunds universitet är alarmerande små. Denna ohållbara situation är också högst påtaglig då man betraktar ämnets såväl grund- som forskarutbildning.

Bedömargruppen vill dock understryka de imponerande lärarinsatser som görs inom ämnet och den framtidsoptimism som lärarna ger uttryck för, trots givna förutsättningar. (Se också avsnittet *Allmänna synpunkter*, rubrik *Resursbristen och dess konsekvenser*.)

Grundutbildningen dras med en stor andel avhopp på A- och B-nivå och genomströmningen på C- och D-nivå är långt ifrån tillfredsställande. Även om problemen med många avhopp och låg genomströmning till stor del kan förklaras med resursbristen, har de lett till en seriös diskussion mellan lärarna om en eventuell omDispositionering av undervisningstimmarna, en anpassning av utbildningens svårighetsgrad till studenternas faktiska förkunskaper samt förändringar av examinationsformerna. Man planerar bl.a. att underlätta A- och B-studenternas textstudier genom fler gruppövningar och genom att låta C- och D-studenter fungera som mentorer. Bedömargruppen upplever att de nyutbildade lärarna har många idéer och en uppenbart reforminriktad inställning till såväl upplägg av kurser, innehåll och förkunskapskrav som läromedel och tvärvetenskaplighet men att man ännu inte har hunnit vidta några åtgärder. Detta sammantaget gör att utsikterna till förbättringar på grundutbildningsnivå – inom ramen för vad som är möjligt för lärarna att själva åstadkomma – är lovande. De planerade reformerna räcker en bit på väg, men grundproblemet resursbrist kvarstår likväl.

Än värre är situationen på forskarutbildningen, som bedrivs under oacceptabla förhållanden. Undervisning och handledning är kraftigt begränsade som en följd av att professorn ensam, på en halvtidstjänst, är ansvarig för såväl forskarutbildningens undervisning, handledning och seminarieverksamhet som grundutbildningens handledning av C- och D-studenter. Professorn bedriver således, av tidsskäl, ingen egen forskning inom tjänsten. Den näst intill obefintliga forskningsmiljön inom latinämnet uppvägs dock i viss mån av ett tvärvetenskapligt doktorandseminarium med andra humanistiska ämnen. Professorns breda kompetens – som innefattar filosofi, teologi och medeltidslatin – gör också att han själv kan handleda ämnets tre doktorander.

Professorn framhåller själv att fakultetsanslagen enbart täcker grundutbildningen.

Bedömargruppen menar, med klar adress till universitetsledningen, att ämnet ovillkorligen måste tillföras nya resurser så att lärarresurserna motsvarar i varje fall minimikravet om två heltidsanställda lärare.

Svag samverkan

Inom grundutbildningen råder, i stort, en total avsaknad av formaliserat samarbete såväl internt inom universitetet som på nationell och internationell nivå. Trevande kontakter har dock inletts med Köpenhamns universitet och inom forskarutbildningen leder latinprofessorn ett tvärvetenskapligt doktorandseminarium.

Bedömargruppen anser att en ökad samverkan och tvärvetenskaplighet på alla nivåer, vid sidan av väsentligt ökade resurser, är avgörande för ämnets överlevnad vid Lunds universitet. (Se också avsnittet *Allmänna synpunkter*, rubrik *Samverkan*.)

Grekiska

Grundutbildningen

Utbildningen

Utbildningen i grekiska vid Lunds universitet ges i form av A- till D-kurser (1–80p) på grundutbildningsnivå samt forskarutbildning.

A-kursen startar endast på höstterminer, då även introduktionskursen (10p) kan läsas separat. Alla kurser på grundnivån ges för närvarande på heltid, även om studerande på C- och D-kurserna sällan i praktiken ägnar sig åt grekiska på heltid.

Som mål för grundutbildningen formuleras generellt att den ska bedrivas på vetenskaplig grund och syfta till att bibringa studenterna ett vetenskapligt förhållningssätt till lärostoffet. För all utbildning inom det humanistiska området utgör förmågan att korrekt använda svenska språket i tal och skrift ett kompletterande mål. De specifika målen för grundutbildningen i grekiska sammanfattas i en språkfärdighet som ger förmåga att förstå originaltexter på antik grekiska. Häri ingår, förutom förmåga till textinterpretation och rena litteraturstudier, även en djupare förståelse av de sociala, kulturella och religiösa sammanhang i vilka texterna skrevs.

Tabell 1 för grekiska vid Lunds universitet: Grundutbildningens delkurser

A-kursen	B-kursen	C-kursen	D-kursen
Introduktionskursen, 10p	Grekisk grammatik, 7p	Prosa, 5p	Prosa, 5p
Attisk prosa I, 4p	Epik och lyrik, 6p	Drama och poesi, 5p	Drama och poesi, 5p
Attisk prosa II, 6p	Det attiska dramat, 7p	Specialarbete, 10p	Specialarbete, 10p

Källa: Självvärdering av grundutbildning i grekiska, Lunds universitet.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Avdelningsnämnden delegerade uppgiften att författa självvärderingen i grekiska till lärarna. Studenter bereddes inte tillfälle att påverka självvärderingen och den togs inte upp för beslut i avdelningsnämnden. Självvärderingen redovisades dock i avdelningsnämnden i början på höstterminen 2001. De studenter på grundutbildningsnivå som bedömagruppen träffade vid platsbesöket kände inte ens till dokumentet, medan representanten för doktoranderna hade haft möjlighet att ta del av dess innehåll i efterhand. Ingen av grupperna föreföll dock ha något att invända mot självvärderingens innehåll.

Avdelningsnämnden för grekiska/nygrekiska har under våren 2001 fastställt regler för hur kursutvärderingar ska utföras och följas upp. Kursutvärderingar är obligatoriska på alla nivåer, skriftliga t.o.m. B-kursen och därefter muntliga. På den inledande introduktionskursen företas dessutom en kursutvärdering mitt i kursen, vid vilken studenterna kan bedöma undervisningen och föreslå förändringar. Eftersom denna utvärdering får direkt konsekvens för dem själva, är studenterna mer motiverade än annars till konstruktiv medverkan.

Som en följd av påpekanden i samband med en utvärdering av ämnet som genomfördes 1995 skapades nya kursplaner för A- och B-kurserna. Kursplanerna för de högre nivåerna är från 1993 och en revidering av dem är under diskussion.

Ingen alumniverksamhet bedrivs inom grekiskan.

Studenterna

Studentgruppen i grekiska är, liksom på övriga lärosäten, heterogen, och de flesta syns ha högskolestudier bakom sig sedan tidigare. Nybörjarundervisningen är strikt anpassad efter studenter som inte har några förkunskaper i grekiska, men i praktiken har många redan på olika sätt kommit i kontakt med språket, t.ex. genom studier i nytestamentlig grekiska. Antalet antagna studenter på samtliga kurser inom grundutbildningen är sjunkande.

Antalet registrerade studenter uppgick under perioden 1997–2000 i genomsnitt till ca 40 st/år, varav de flesta återfinns på grundkursen. År 2000 utgjorde 42 procent av studenterna kvinnor.

Tabell 2 för grekiska vid Lunds universitet: Antal registrerade på grundutbildningen för respektive kursnivå, 1997–2000 (uppgifterna avser kalenderår)

1997	1998	1999	2000
A: 33	A: 37	A: 31	A: 15
B: 6	B: 11	B: 8	B: 5
C: 6	C: 1	C: 7	C: 1
D: 0	D: 0	D: 1	D: 0

Källa: Uppgifter inskickade till Högskoleverket av Klassiska institutionen, Lunds universitet.

Liksom vid de övriga lärosätena sker ett relativt stort avhopp på A-kursen under de första veckorna av terminen. Under perioden 1997–2001 har åtta C-uppsatser examinerats, varav hälften framlades av kvinnor. Under samma period har 1 D-uppsats examinerats, framlagd av en kvinna.

Lärarna

Lärbemanningen för grekiska vid Lunds universitet ser ut som följer:

- 1 professor
- 1 lektor (50 procent)

Grekiskan har till följd av den Humanistiska fakultetens dåliga ekonomi varit utsatt för drastiska nedskärningar under de senaste fem åren. Tidigare fanns det tre heltidsanställda lärare, 1 professor, 1 lektor och 1 forskarassistent, medan det numera finns 1 professor anställd på heltid och 1 lektor på halvtid. Inom dessa resursramar ska både grund- och forskarutbildning försörjas; professorn är dessutom handledare för doktoranderna i nygrekiska. Professorns tjänstgöring utgörs till 20 procent av undervisning på grundutbildningen. Under höstterminen 2001 har man kunnat frigöra resurser så att 1 timlärare kunnat ta hand om en del av undervisningen på A-kursen. Doktorander används inte för undervisning. De två lärarna framhåller att inrättandet av en forskarassistenttjänst är absolut nödvändigt för att säkerställa kvaliteten på utbildningen.

Professorn har inte någon tid över till egen forskning eller annan kompetensutveckling. Undervisning, handledning och administration fyller hans tid.

Lektorn upplever att hon i praktiken inte har möjlighet att ta ut den tid för forskning inom halvtidstjänsten som är stipulerad i universitetets arbetstidsavtal. Då hon för tillfället har halvtids betald tid för forskning inom projektet "Athen som det romerska imperiets kulturmetropol", får hon likväl tillfälle till egen forskning.

Undervisning och examination

Undervisning ges i form av lektioner eller i enstaka fall föreläsningar, på de högre nivåerna också som seminarier. Enskild handledning förekommer vid uppsatsskrivning samt ges till studenter som läser in delkurser på egen hand när kursundervisning inte kan erbjudas.

Undervisningstätheten på A- och B-kurserna är lektionstillfällen (dubbeltimmar) i genomsnitt fyra dagar i veckan. På C-kursen, på vilken undervisning erbjuds varannan hösttermin, undervisas det ca tre gånger i veckan, inklusive uppsatshandledning. På D-kursen finns ingen schemalagd undervisning. (Se tabell i *Bilaga I* för antal timmar lärarledd undervisning fördelad på de olika kursnivåerna.) För att öka genomströmningen har man ersatt de tidigare vanligen förekommande enskilda muntliga tentamina med främst examinerisk undervisning, grupp tentamina och skriftliga tentamina. Enskild, muntlig tentamen förekommer inte längre på A- och B-kurserna, om det inte efterfrågas av studenten.

För att träna upp läshastigheten har man på flera moment infört en kombination av intensiv och extensiv läsning. Extemporerad översättning tränas också i mån av tid, särskilt vid läsning av prosa.

På B-kursen skriver studenterna papers om olika författare. Ämnet för C- och D-uppsatserna väljs i samråd mellan student och handledare. I anslutning till uppsatsskrivandet läses metodmaterial som producerats av lektorn i grekiska. Kraven som ställs på uppsatserna är höga. D-uppsatsen förväntas ha en sådan utformning och kvalitet att den kan publiceras.

Samverkan

Grekiskan samarbetar med nygrekiskan inom avdelningen, främst vad gäller språkhistoria och litteraturvetenskap. Då en långvarig konflikt har rått inom institutionen mellan språkännena och antikens kultur och samhällsliv, förekommer numera endast samarbete på individnivå mellan ämnena.

Föredragsverksamheten inom och utanför universitetet av lärare och doktorander är livlig. Lärarna i grekiska och nygrekiska är aktiva i "Föreningen Svenska Atheninstitutets vänner".

Inget organiserat samarbete på grundutbildningsnivå förekommer med någon av de andra universitetsutbildningarna i grekiska i Sverige.

Forskarutbildningen

Utbildningen

Forskarutbildningen i grekiska leder fram till en filosofie doktorsexamen. Utbildningen består av en kursdel på 60 poäng och en avhandlingsdel på 100 poäng. Läskurserna består av en

obligatorisk del om 40 poäng samt en valfri del om 20 poäng. Forskarstuderande har möjlighet att avlägga licentiatexamen (80p) inom ramen för utbildningen.

Målet för forskarutbildningen i grekiska är att bibringa den studerande kunskaper och färdigheter i det antika grekiska språket och kunskaper om grekisk litteratur under antiken, samt också om antikens historia, kultur och samhällsförhållanden, så att han/hon självständigt kan analysera och interpretiera grekiska texter från hela antiken. Därtill är målsättningen att doktoranden efter genomgången forskarutbildning har god kunskap om den forskning som har bedrivits inom ett ämnesområde och inom detta ämnesområde visat sig kunna lösa en större forskningsuppgift och redovisa resultatet i en doktorsavhandling av internationellt gångbar kvalitet.

Tabell 1 för grekiska vid Lunds universitet: Forskarutbildningens delkurser

Obligatoriska kurser, 40p	Valfria kurser, 20 p			
Den klassiska filologins historia och metoder, 7p	Metodkurser: Språkvetenskaplig metod, 5p	Genrekurser: Epik, 5p	Epokkurser: Arkaisk tid, 5p	Ämneskurser: Grekisk filosofi, 5p
Grekisk grammatik och stilistik, 7p	Litteraturvetenskaplig metod, 5p	Elegi och jamb-diktning, 5p	Tidig klassisk tid, 5p	Antik retorik, 5p
Grekisk språkhistoria, inkl. dialektologi, 6p		Lyrik, 5p	Senare klassisk tid, 5p	Grekisk religion, 5p
Prosalitteratur, 10p		Tragedi, 5p	Hellenistisk tid, 5p	Grekisk mytologi, 5p
		Komedi, 5p	Tidig kejsartid, 5p	Antik naturvetenskap, 5p
		Epigramdiktning, 5p	Senare kejsartid, 5p	
Poesi inkl. drama, 10p		Historieskrivning, 5p	Bysantinsk tid, 5p	Antik medicin, 5p
		Talekonst, 5p		
		Filosofisk prosa, 5p		Papyrologi, 5p
		Fiktionslitteratur på prosa, 5p		

Källa: Självvärdering av forskarutbildning i grekiska vid Lunds universitet.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Muntliga kursutvärderingar görs regelmässigt i samband med examination och i samband med att kurser avslutas.

Kursplanen för forskarutbildningen reviderades senast 1999. Sedan den nya planen infördes har doktoranden större möjligheter än tidigare att själv ställa samman ett urval textkurser som är

direkt relevanta för avhandlingsarbetet. Denna flexibilitet infördes som en direkt följd av den hårda tidspress som sedan reformen 1998 råder inom forskarutbildningen.

Vid forskarstudiernas början ska doktoranden och handledaren tillsammans upprätta en individuell studieplan för den forskarstuderande. Denna ska revideras en gång /år. Såväl den ursprungliga planen som revideringarna ska godkännas av institutionens prefekt och sändas in till språkvetenskapliga fakultetsrådet.

Doktoranderna

Grekiskan har för närvarande fem aktiva doktorander, varav fyra är kvinnor. Deras aktivitetsgrad växlar. Antalet har hållit sig på denna nivå under flera decennier, och i genomsnitt har ämnet producerat 1 doktor vartannat år. Sedan 1991 har fem disputationer genomförts.

Ämnesföreträdaren i grekiska upplever således att rekryteringen av doktorander och nyproduktion av doktorer hittills har legat på en tillfredsställande nivå, även om de ser de nya bestämmelserna för antagning till forskarutbildning som ett stort hinder. Grekiskan disponerar normalt bara ett studiestöd, vilket räcker för en ny antagning högst vart fjärde år. De ser det därför som nödvändigt att söka finna alternativa finansieringsformer. Under de senaste åren har enbart 1 avhopp inträffat.

Handledare

Tillgången på handledare/lärare ser ut som följer:

- 1 professor
- 1 lektor (50 procent)

Båda lärarna i grekiska, professorn och lektorn med docentkompetens, har handledarkompetens. I praktiken ligger så gott som all handledning på professorn, eftersom det inte finns några resurser att ersätta lektorn för handledning. Både professorn och lektorn deltar dock aktivt på de högre seminarierna, och lektorn hjälper i viss mån till med informell handledning. Ingen extern handledare anlitas i ämnet.

Undervisning och examination

Undervisningen ges i form av kurser, seminarier och handledning. Traditionellt har det återkommande forskarseminariet varannan vecka utgjort den huvudsakliga undervisningen på forskarutbildningsnivå. Sedan den nya doktorandereformen genomfördes har det dock bedömts som nödvändigt att komplettera dessa seminarier med andra former för undervisning, främst kursundervisning. Även utbudet av seminarier och gästföreläsningar har ökat tack vare de projekt som ämnet grekiska deltar i. Kursundervisningen begränsas dock av institutionens resurser. Den inriktas därför främst på de obligatoriska kurserna. Varje läsår ges normalt undervisning på en av dessa kurser. (Se under rubriken *Utbildningen*.) De övriga kurserna är normalt läskurser, som läses in på egen hand med stöd av individuell handledning. Kurser utanför institutionen (t.ex. sektionskurser, fakultetskurser, nationella eller nordiska doktorandkurser) kan tillgodoräknas, om handledaren bedömer att de har relevant innehåll. De valfria kurserna är klassificerade i fyra grupper: metodkurser, genrekurser, epokkurser och ämneskurser. En av metodkurserna måste väljas. De tre övriga väljs inom de övriga kategorierna. En doktorand har enligt områdesstyrelsens normering rätt till sammanlagt 200 klocktimmars handledning, fördelat över hela studietiden.

Traditionellt har den förhärskande examinationsformen varit enskild muntlig tentamen inför examinator. Den nya studieplanen anger däremot explicit att flera olika former av

kunskapskontroll ska förekomma, t.ex. muntlig tentamen, skriftligt prov, skriftligt eller muntligt redovisad hemuppgift, och examinatorn ska se till att doktoranden under studietiden undergår olika former av prov. En examinationsform som både lärarna och doktoranderepresentanten framhåller som särskilt lyckad är muntlig redovisning av en hemuppgift, i form av ett 30 minuter långt föredrag inför undervisningsgruppen, följt av diskussion. Därigenom övas dessutom doktoranden i muntlig framställning.

Ämnet för avhandlingen väljer doktoranden i samråd med handledaren. Hänsyn tas både till doktorandens intresseinriktning och till handledarens kompetens. Ämnet väljs tidigt under utbildningen, om möjligt under första året. De hittills försvarade avhandlingarna har varit monografiavhandlingar, men studieplanen ger möjlighet också för sammanläggningsavhandlingar. Studieplanen rymmer möjlighet att avlägga licentiatexamen, antingen som en fristående examen eller som en etapp på vägen mot doktorsexamen. Ingen har hittills utnyttjat denna möjlighet, och det finns inga planer på att göra licentiatexamen obligatorisk.

Seminarier ges regelbundet. Under vårterminen 2001 förekom tre seminarier, dels de ordinarie grekiska forskarseminarierna, dels seminarier anordnade inom ramen för två forskningsprojekt, "Synagogprojektet" och "Athenprojektet" som avdelningen är engagerad i. Ämnets egna forskarseminarier ägnas åt diskussion av avhandlingskapitel eller av lärarna framlagt material, presentation av internationellt pågående forskning, etc. Den ämnesmässiga spännvidden blir stor eftersom ämnena grekiska och nygrekiska håller gemensamma seminarier på forskningsnivå. Gästföreläsare inbjuds regelbundet. Under de senaste åren har dessutom ett par utländska forskarstipendiater funnits vid avdelningen och berikat forskningsmiljön.

Samverkan

Gemensamma forskarseminarier hålls tillsammans med nygrekiska. Därtill har grekiskan sedan lång tid tillbaka ett nära samarbete med Teologiska institutionen – man går bland annat på varandras högre seminarier – och grecisterna ställer upp med sin språkliga kompetens i mån av tid.

Avdelningen är engagerad i två större tvärvetenskapliga forskningsprojekt, båda finansierade av Riksbankens jubileumsfond. I projektet "Den antika synagogan – födelseplats för två världsreligioner" deltar avdelningen med i första hand professorn och en doktorand. Övriga inblandade är flera avdelningar vid Teologiska institutionen samt Institutionen/Avdelningen för Mellanösterns språk. I det andra projektet, "Athen som det romerska imperiets kulturmetropol", deltar Avdelningen för grekiska genom professorn som är projektledare, med ytterligare två till tre forskare samt med ett par doktorander. Vidare deltar två forskare från avdelningen för patristik vid Teologiska institutionen. Forskare från universiteten i Bergen, Helsingfors, Joensuu och Oxford är knutna som externa experter till "Athenprojektet".

Inget organiserat samarbete förekommer med någon av de andra universitetsutbildningarna i grekiska i Sverige, bortsett från de gemensamma filologkongresser som hålls vart tredje år. Dessa arrangeras växelvis vid de olika institutionerna och både lärare och doktorander kan där lägga fram sin forskning till diskussion.

Ämnet grekiska har nära samarbete med Köpenhamns universitet. Samarbetet har kommit till uttryck i lärarutbyten, handledar- och sakkunniguppdrag och årliga kontaktmöten. Diskussion pågår om möjligheterna att samordna undervisningen på vissa moment. Täta kontakter förekommer också med systerinstitutionerna i Århus, Riga och Helsingfors. Det etablerade samarbetet mellan grekiskan i Lund och grekiskan vid universitetet i Greifswald ska i framtiden

utvidgas till att omfatta även de klassiska institutionerna i de baltiska staterna för att om möjligt skapa ett nätverk av klassiska institutioner runt Östersjön. Svenska institutet har ställt medel till förfogande för den vidare implementeringen av dessa planer.

Något formaliserat studentutbyte förekommer inte.

Bedömargruppens synpunkter

Minimala lärarresurser

I ett jämförande perspektiv finner inte bedömargruppen lärarresurserna i grekiska vid Lunds universitet alarmerande små. Likväl är det uppenbart att det halva lektoratet borde utökas till ett helt, så att reell möjlighet till egen forskning och kompetensutveckling kan ingå i tjänsten. Det finns också starka principiella betänkligheter mot att tillsätta halva lektorat eller professorer, som fakulteten av ekonomiska skäl gjort i flera fall. En sådan är att konkurrensen om sådana tjänster inte blir så hård som om de hela tjänsterna, medan den som tillsätts å andra sidan ställs inför särskilt höga krav på arbetsförmåga och redan förvärvad kompetens.

På forskarutbildningsnivån anser bedömargruppen att professorn måste få viss avlastning för att kunna ägna tid åt egen forskning och kompetensutveckling. En forskarassistenttjänst synes av flera skäl, framför allt av rekryteringshänsyn, vara den bästa lösningen. Dessutom är det bedömargruppens bestämda uppfattning att professuren i grekiska vid innehavarens pensionsavgång om ett par år måste utlysas som hel tjänst och återbesättas för att den höga nivån på utbildningen i grekiska i Lund ska kunna upprätthållas. Forskningsmiljön är visserligen just nu stark och aktiv, men bemanningen är samtidigt minimal och tål ingen ytterligare nedskärning.

Problem med avhopp och minskat söktryck

Det minskade söktrycket tror lärarna själva beror dels på att platsgarantin som förut fanns har tagits bort, dels på att den tidigare halvfartskursen upphört på grund av resursbrist, och slutligen på den generella minskningen av söktrycket till högre utbildning de senaste två åren.

Bedömargruppen tror att återinförandet av en halv- och/eller kvartsfartskurs skulle kunna få en positiv effekt på rekryteringen. För att dessa kurser ska kunna genomföras måste dock en förstärkning av lärarresurserna komma till stånd. Detsamma gäller om man i Lund, som redan skett vid andra lärosäten, skulle vilja utveckla kurser i grekisk litteratur riktade till studenter utan förkunskaper i språket, för att göra ämnet mer synligt inom universitetet och eventuellt också därmed på sikt öka rekryteringen till språkstudiet.

Studentrepresentanterna tror att avhoppet på A-kursens första veckor beror på den stora arbetsbördan på kursen och att införandet av mer realiakunskap parallellt med en minskning av textmängden skulle kunna delvis förhindra avhopp. I dagsläget upplever de att språkfärdigheten prioriteras alltför starkt på A-kursen. Ett annat problem är att få studenterna att fortsätta till B-kursen och uppåt. Bedömargruppen har ingen patentlösning på dessa problem, men förutsätter att ämnesföreträdare och studenter fortsätter dialogen för att försöka förbättra situationen.

God dialog med studenter

Ett gott klimat och en god dialog tycks råda mellan lärar- och studentgrupperna. Lärarna förefaller genuint intresserade av studenternas åsikter om undervisningen oavsett om de framförs

via kursutvärderingar eller via informella samtal. De förändringar som införts i kursernas uppläggning och litteratur har gjorts i samråd med studenterna. Detta märks inte minst i ämnets självvärdering, där resultaten av olika kursutvärderingar har inkluderats.

Höga krav på uppsatser

Bedömargruppen anser att kravet att D-uppsatserna ska hålla så hög nivå att de kan publiceras skjuter över målet. Sådana krav är relevanta för doktorsavhandlingar, inte för examensarbeten på grundutbildningsnivå.

Handledningen av uppsatserna på C- och D-nivå förefaller engagerad och adekvat, och har också samlats i en skriftlig handledning producerad på institutionen.

Balanserad forskarutbildning

Bedömargruppen anser att kursplanen för forskarutbildningen i grekiska vid Lunds universitet är resultatet av en god kompromiss mellan kravet på bredd på utbildningen och behovet av att kunna specialisera utbildningen efter avhandlingsämnet för att klara tidspressen. Ett gott tecken på att kursplanen fungerar är också den goda genomströmningen på forskarutbildningen. Det har satts in mer undervisning för att öka takten på kursdelen och handledaren verkar vara mycket engagerad i sin uppgift att lotsa doktoranderna genom utbildningen. Bedömargruppen vill dock efterlysa en närmare precisering i studieplanen av fördelningen av textmängd mellan kurserna.

Bedömargruppen ser också positivt på att de enskilda muntliga tentamina i hög grad har ersatts av grupp tentamina och skriftliga eller muntliga uppgifter inom såväl grund- som forskarutbildningen. Detta både förstärker studenternas/doktorandernas rättssäkerhet och ökar deras valfrihet.

Utåtriktat samarbete...

Samverkan sker i klart större utsträckning än vid de andra universiteten som har ämnet grekiska. Detta kommer särskilt forskarutbildningen till godo, i form av internationella kontakter och kompetensutbyte i seminarieform med andra universitet. Bedömargruppen ser det också som mycket positivt att Lund nyligen erbjöd en forskarutbildningskurs till andra lärosäten, men vi vill föreslå att man nästa gång erbjuder en koncentrerad kurs med lägre poängtal, förslagsvis fem poäng, så att även doktorander från de andra universiteten har möjlighet att få dem tillgodoräknade inom ramen för sin utbildning.

Ett omfattande och uppenbarligen fruktbart samarbete pågår också med den Teologiska institutionen, inte minst genom de två nämnda forskningsprojekten. Också här står grekiskan i Lund i en särställning: Projekten möjliggör, förutom ökad seminarie- och gästföreläsarfrekvens, också fler doktorandtjänster (och därmed chans att den levande seminariemiljön kan fortsätta), forskningsmöjligheter för lektorn samt resurser till timundervisning på grundutbildningen.

Lärarna föreföll vara överens med bedömargruppen när det gäller behovet av nya läromedel på nybörjarstadiet i grekiska. Sådana kunde lämpligen produceras i samarbete mellan de fyra universiteten.

... men ansträngda interna relationer

Grekiskan har sedan lång tid tillbaka haft ett ansträngt förhållande till ämnet antikens kultur- och samhällsliv inom den egna institutionen. Detta har resulterat i en avsaknad av samarbete ämnena

emellan vad gäller till exempel undervisningen i realia. Bedömargruppen anser det vara högst beklagligt att prestigestrider och personliga motsättningar mellan lärarna har tillåtits förhindra både en effektiv användning av resurserna och en professionell samverkan som uppenbart skulle höja kvaliteten på utbildningen och vara i studenternas intresse.

Lärarna uttryckte missnöje med den dåliga informationsspridningen dels från fakulteten till institutionen, dels från institutionsledningen till de övriga vid institutionen. Bedömargruppen har anledning att tro att denna situation kommer förbättras i samband med delningen av institutionen och på sikt genom språkämnenas flytt till ett språk- och litteraturcentrum.

Nygrekiska

Grundutbildningen

Utbildningen

Lunds universitet ger fristående kurser i ämnet nygrekiska på A- till D-nivå (1–80p) samt forskarutbildning. Ämnet erbjuder inga specialkurser utöver grundutbudet.

Alla kurser ges på halvfart och kvällstid. Grundutbildningskursen ges på höstterminen vartannat år. Övriga kurser periodiseras på motsvarande sätt. Förkunskapskravet för tillträde till C-nivån i nygrekiska är tio poäng i grekiska.

Utbildningens mål är att ge studenten kunskaper och färdigheter i det nygrekiska språket och litteraturen från senbysantinsk tid fram till i dag. Studenten ska också få kunskaper i grekisk historia och om det grekiska samhället. Att öka studentens språkfärdighet i nygrekiska och svenska är ett annat viktigt mål. Grundutbildningens tyngdpunkt ligger på språk och litteratur från 1830-talet och framåt, samt viss realia. På A- och B-nivå fokuseras modern grekisk prosa och poesi, samt äldre litteratur från 1800-talet. På C- och D-nivå läses renässansens och den bysantinska tidens litteratur.

Tabell 1 för nygrekiska vid Lunds universitet: Grundutbildningens delkurser

A-kurs	B-kurs	C-kurs	D-kurs
Allmän fonetik, 1p Nybörjarkurs, 10p	Grammatik samt muntlig och skriftlig språkfärdighet, 10p	Muntlig och skriftlig språkfärdighet, 3p	Språkhistoria och dialektologi, 2p Grammatik, 3p
Textkurs, 6p	Dimotisk litteratur, 7p	Nygrekisk och bysantinsk litteratur, 7p	Litteratur, 5p
Realiakurs, 3p	Historia, språkhistoria och diglossin i dagens Grekland, 3p	Specialarbete, 10p	Specialstudium, 10p

Källa: Självvärdering av grundutbildning i nygrekiska, Lunds universitet.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Självvärderingen är sammanställd av universitetsadjunkten och har diskuterats vid avdelningsnämnden för grekiska/nygrekiska. De ansvariga för självvärderingarna i grekiska, nygrekiska och latin har samarbetat. Självvärderingen är väl genomförd.

Ämnet gjorde tidigare kursutvärderingar endast sporadiskt, men numera görs kursutvärderingar regelbundet. Avdelningsnämnden för grekiska/nygrekiska har fastställt regler för kursutvärderingarna. Kursutvärderingarna är obligatoriska och ska vara skriftliga på A- och B-nivå, därefter muntliga. Studenterna uppger att de har goda möjligheter till inflytande över utbildningen och att deras synpunkter har beaktats vid revideringen av kursplanerna för grund- och forskarutbildningen.

För närvarande sker ingen uppföljning av utexaminerade studenter. Man planerar inte heller att påbörja en sådan.

Studenterna

Studenternas förkunskaper i nygrekiska varierar – vissa studenter har tidigare kunskaper i språket tack vare familjeanknytning till Grekland. Studenter som läser nygrekiska för att komplettera sin utbildning har blivit vanligare de senare åren. Studenterna läser oftast något annat ämne eller arbetar samtidigt som de läser nygrekiska. Majoriteten av studenterna är kvinnor.

Nygrekiskan är ett småämne med relativt få studenter, framför allt på C- och D-nivå. Antalet helårsekvivalenter på grundutbildningen har de senaste fyra åren varit relativt konstant och uppgått till ca 14 helårsekvivalenter/år. År 2000 utgjorde 73 procent av studenterna kvinnor. I självvärderingen uppges att ämnet fortfarande har ett relativt högt söktryck från studenterna.

Tabell 2 för nygrekiska vid Lunds universitet: Antal helårsekvivalenter på respektive A-, B-, C- och D-nivå, 1997–2000 (uppgifterna avser kalenderår)

1997	1998	1999	2000
A: 7,8	A: 7,9	A: 9,4	A: 8,2
B: 4,3	B: 4,6	B: 2,6	B: 2,3
C: 2,3	C: 2,0	C: 2,3	C: 1,1
D: 1,0	D: 1,2	D: 0,9	D: 0,6

Källa: Uppgifter inskickade till Högskoleverket av Klassiska institutionen, Lunds universitet.

Enligt självvärderingen är genomströmningen på A- och B-nivå god, om man beaktar att undervisningen ges på halvfart och att många hoppar av efter de första veckorna. Även på C- och D-nivå bedöms genomströmningen vara relativt god. Studenter på C- och D-nivå blir dock inte alltid klara i tid. I dessa fall är det oftast uppsatsen som inte blir klar innan terminens slut. Ämnet har de senaste fyra åren haft sju uppsatser på C-nivån och två uppsatser på D-nivån. Hälften av studenterna på C- och D-nivå slutför sina uppsatser inom den tid som motsvarar poängkravet.

Ämnet har vissa problem med avhopp från utbildningen,. Enligt ämnesföreträdaren är det dock i vissa fall bra att studenter som haft en felaktigt bild av universitetsstudier hoppar av utbildningen.

Lärarna

Lärbemanningen i nygrekiska vid Lunds universitet ser ut som följer:

- 1 adjunkt (50 procent)

År 2000 anställdes adjunkten på halvtid. Tidigare hade man endast timanställda lärare. Ämnet har dessutom timanställda lärare om ca 100 timmar /år (20 procent). En av doktoranderna undervisar på lösa timmar.

Adjunkten går på forskarutbildningen och förväntas bli klar under år 2001. Han har också deltagit i universitetets pedagogiska kurs för lärare.

Undervisning och examination

Den vanligaste undervisningsformen på grundutbildningen är lärarledda lektioner. Undervisningen på A- och B-nivå ges två gånger i veckan medan man på C- och D-nivå ger undervisning varannan vecka samt handledning för uppsatsarbetet. (Se tabell i *Bilaga I* för antal timmar lärarledd undervisning fördelad på de olika kursnivåerna.) Därutöver ger lärarna stödundervisning en kväll i veckan under första månaden på grundkursen. Skriftlig examination är den vanligaste examinationsformen på grundutbildningen, men också muntlig examination förekommer ofta. Skriftlig färdighetsträning förekommer kontinuerligt. Delkurserna läses parallellt. Studenterna tycker att lärarnas undervisning och pedagogik är bra, liksom kurslitteraturen. Språkstudio eller datorer används inte i undervisningen.

C-uppsatsen ska skrivas på nygrekiska och belysa ett litterärt, språkligt eller samhällligt problem. D-uppsatsen skrivs på svenska. Studenterna uppger att den akademiska nivån på C-uppsatsen blir något lägre i och med kravet att den ska skrivas på nygrekiska. Adjunkten och de timanställda lärarna handleder C- och D-uppsatser.

Enligt självvärderingen värnas den vetenskapliga grunden och kritiskt tänkande genom att lärarna har vetenskaplig skolning och att studenterna uppmuntras att delta aktivt i undervisningen. Litteraturkurserna stimulerar studenternas kritiska förmåga medan språkkurserna ger muntlig färdighet. Studenterna på de högre nivåerna deltar i seminarierna och får på så sätt inblick i forskningen inom ämnet.

I självvärderingen pekar man på att det är problematiskt att utbildningen ges på halvfart. En grundutbildning som ges på helfart framförs som ett bättre alternativ. Man menar att ämnets periodisering orsakar problem för studenterna då kurserna erbjuds så sällan.

Samverkan

Ämnena nygrekiska och grekiska har ett nära samarbete på institutionen. Institutionen har gemensamma seminarier och föreläsningar för nygrekiska och grekiska, där vart fjärde seminarium behandlar ämnet nygrekiska. Studenter på C- och D-nivå deltar också i seminarierna. Institutionen har ambitionen att ytterligare utveckla samarbetet mellan nygrekiska och grekiska. Man vill dock samtidigt att nygrekiskan befinner sig i en Balkankontext. Därför utvecklar man för tillfället ett samarbete med ett Syd- och Östeuropeiskt centrum.

Det faktum att adjunkten undervisar på Göteborgs universitet har inneburit ökat samarbete mellan de två institutionerna. Med institutionen i Stockholm förekommer endast begränsat utbyte.

Ämnets samverkan såväl nationellt som internationellt har utökats, även om ämnet inte har något systematiskt lärar- eller studentutbyte. Under de senaste fyra åren har man inte haft några utländska studenter på grundutbildningen och mycket få utländska gästföreläsare. Endast 1 student på grundutbildningen har studerat utomlands under de senaste fyra åren, men varje år deltar tre studenter i kortare kurser vid grekiska universitet på stipendium från grekiska staten. Enligt adjunkten är ett utökat utbyte önskvärt. Studenter som skriver C- eller D-uppsats inom given tid får åka på sommarkurs till Athen. Adjunkten uppger att stipendierna fungerar som ett incitament för studenterna att bli klara i tid.

Forskarutbildningen

Utbildningen

Forskarutbildningen i nygrekiska leder fram till en filosofie doktorsexamen. Forskarutbildningen består av en kursdel om 60 poäng och en avhandling om 100 poäng. Forskarstuderande har möjlighet att avlägga licentiatexamen (80p) inom ramen för utbildningen. Det finns ingen profil eller önskan om profilering på forskarutbildningen.

Forskarutbildningens mål är ge kunskaper och färdigheter i dimotiki och i viss mån katharévousa och i bysantinsk grekiska. Kunskaper om grekisk litteratur främst på dimotiki, samt insikter i grekisk kultur och samhällsförhållanden är ytterligare ett mål. Forskarutbildningen ska resultera i en doktorsavhandling av internationellt gångbar kvalitet.

Forskarutbildningens delkurser är följande:

Språkvetenskaplig metod eller litteraturvetenskaplig metod, 5p

Bysantinsk litteratur och kretensisk renässanslitteratur, 10p

Modern grekisk litteratur, 20p

Språkhistoria och dialektologi, 5p

Grammatik, 10p

Specialkurs. 10p

Källa: Självvärdering av forskarutbildning i nygrekiska, Lunds universitet.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

De forskarstuderande har individuella studieplaner som revideras varje år. En doktorand uppger att doktoranderna har goda möjligheter till inflytande över forskarutbildningen. Muntliga kursutvärderingar förekommer i samband med examinationen.

Doktoranderna

Ämnet nygrekiska har tre aktiva doktorander, varav den undervisande adjunkten är en av dessa. Bland doktoranderna finns 1 kvinna. Ämnet disponerar över ett studiestöd, vilket innebär att en student kan antas till forskarutbildningen vart fjärde år. Institutionen arbetar aktivt för att få externa medel till forskarutbildningen. Doktoranderna har ingen institutionstjänstgöring, men en av doktoranderna undervisar på lösa timmar.

Forskarutbildningen har hittills resulterat i 1 doktorsavhandling. Inga avhopp har inträffat.

Handledare

Tillgången på handledare/lärare ser ut som följer:

- 1 professor i grekiska

Professorn i ämnet grekiska handleder doktoranderna i nygrekiska. Doktoranderna har även biträdande handledare, dock inte formellt eftersom institutionen inte har möjlighet att ersätta dessa ekonomiskt. En icke disputerad timanställd lärare är examinator på forskarutbildningen och ger viss handledning.

Undervisning och examination

De flesta kurserna på forskarutbildningen är läskurser, d.v.s. utan undervisning. Kursdelen består av sex kurser och en specialkurs. (Se under rubriken *Utbildningen*.) Ingen undervisning enbart för de forskarstuderande förekommer. De forskarstuderande uppmuntras att läsa fakultetsgemensamma kurser eller kurser som ges nationellt eller internationellt. Doktoranderna får tillgodoräkna sig vissa kurser som lästs utomlands. Studieplanen för forskarutbildningen fastställdes år 2001. I självvärderingen skriver man att den nya studieplanen ger den forskarstuderande större möjligheter att anpassa innehållet i kurserna efter avhandlingens ämne. Metodkursen och specialkursen ska vara individuellt anpassade. Kurserna examineras genom skriftliga prov och muntliga tentamina. Skriftlig examination (papers) är vanligast på forskarutbildningen.

Avhandlingsämnet bestäms i samråd mellan professorn och doktoranden samt andra sakkunniga. Ämnet väljs tidigt under studietiden, om möjligt under första året. Avhandlingen förutsätts normalt ha formen av en monografi även om sammanläggningsavhandlingar i princip är möjliga. Avhandlingen ska skrivas på något av följande språk: svenska, danska, norska, engelska, franska, tyska eller grekiska. Möjlighet att avlägga licentiatexamen finns.

Seminarieverksamheten sker i nära samarbete med ämnet grekiska.

Samverkan

Ämnet har inget organiserat samarbete med andra institutioner eller forskarutbildningar, vare sig inom det egna universitetet eller nationellt. Gemensamma forskarseminarier hålls dock med ämnet grekiska.

Doktoranderna tillbringar vanligtvis en del av sina studier på ett grekiskt universitet och uppmuntras att delta i internationella konferenser.

Bedömargruppens synpunkter

Alarmerande lärarbrist

Grundutbildningen i nygrekiska vilar på en adjunkt som tjänstgör på halvtid samt timanställda lärare. Bedömargruppen menar att ämnets lärarsituation är problematisk och att i synnerhet adjunktens arbetssituation är ansträngd, trots att lärarresurserna har förstärkts. Bedömargruppen vill understryka att lärarna utför ett förtjänstfullt arbete, men att de har begränsade möjligheter att utveckla och förnya grundutbildningen. Man har också begränsade möjligheter till forskning och kompetensutveckling. Antagning till grundkursen varje år låter sig knappast göras med nuvarande bemanning.

I självvärderingen uppges att "ämnet har tillräckliga lärarresurser för den nuvarande verksamheten". Bedömargruppen delar inte denna uppfattning. Det är högst anmärkningsvärt att nygrekiskan inte har en disputerad lärare, och bedömargruppen anser därför att adjunkten bör ges möjlighet att disputera snarast möjligt. Ämnet skulle minst behöva en disputerad lektor samt en utländsk lektor anställda på heltid.

Fungerande grundutbildning trots bristande resurser

Trots mycket begränsade lärarresurser menar bedömargruppen att grundutbildningen fungerar förhållandevis bra – utbildningen håller en rimlig kvalitet. Detta beror i hög grad på adjunktens engagemang, energi och öppenhet som bidrar till ämnets positiva utveckling och framför allt dess internationalisering. Om inte ämnet tillförs resurser riskerar man dock på längre sikt att sakna förutsättningar att ge en grundutbildning av god kvalitet.

Vid platsbesöket framkom att stämningen mellan lärare och studenter är god. Studentinflytandet förefaller vara tillgodosett även om uppföljningen och effektiviseringen av kursutvärderingarna inom grund- och forskarutbildningen kan förbättras. Kvalitetsarbetet inom forskarutbildningen bör utvecklas ytterligare.

Bedömargruppen anser att kursplanerna är väl genomarbetade men att pensumkraven är alltför omfattande. Bedömarna menar att textmängden på samtliga kurser bör minskas avsevärt, vilket troligtvis kommer att öka genomströmningen på grundutbildningen.

Kravet att C-uppsatsen ska skrivas på nygrekiska påverkar genomströmningen negativt och bromsar tillgången på studenter på C-nivån. Varken C- eller D-uppsatsen bör vara en språkfärdighetsträning utan denna bör i stället ske inom ramen för övriga kurser. Uppsatsarbeten skrivna på svenska eller engelska skulle öka möjligheterna till hög kvalitet både till innehåll och form. Bedömargruppen menar att detta antagligen också skulle öka antagningen och genomströmningen på C- och D-nivå. I självvärderingen skriver man följande: "Att uppsatsen ska avfattas på nygrekiska är något som skrämmer de flesta studenterna, vilket förlänger studietiden på 60-poängsnivån. Förmodligen måste det diskuteras på nationell nivå vilket språk uppsatsen ska författas på." Bedömargruppen delar denna uppfattning och vill rikta en uppmaning till Lund och övriga universitet att diskutera denna fråga framöver.

Forskningsanknytningen i utbildningen behöver förstärkas. I dagsläget har t.ex. studenterna liten kunskap om den begränsade forskning som bedrivs inom ämnet.

Otillräckliga förutsättningar för forskarutbildning

Som tidigare har konstaterats handleder professorn i grekiska de tre doktoranderna i nygrekiska. Utöver denna lärarresurs har ämnet endast en halv adjunkt (som själv följer forskarutbildningen). Trots att doktoranderna har externa bihandledare kan det inte sägas att ämnet besitter den lärarkompetens som är nödvändig för att ge forskarutbildning. Bedömargruppen menar att ämnet behöver minst en docentkompetent lektor (i nygrekiska) som kan handleda doktoranderna. Vidare bör examinatorn på forskarutbildningen vara disputerad.

Ämnets seminarieverksamhet är, trots samverkan med grekiskan, mycket begränsad. Detta gäller även för ämnets forskning, vilket innebär att doktoranderna inte befinner sig i en egentlig forskningsmiljö. Samarbetet med de externa handledarna är ett viktigt initiativ men behöver formaliseras och förstärkas. Mot denna bakgrund anser bedömargruppen att ämnet i dag saknar förutsättningar att ge forskarutbildning i nygrekiska.

Bedömargruppen menar att det finns en rimlig bredd i kursdelen och relativt stor valfrihet gällande kurslitteraturen. Ämnet bör överväga en större koppling mellan kurs- och avhandlingsdelen och se över doktorandernas möjligheter att tillgodoräkna sig kurser från andra lärosäten. Poängfördelningen mellan kursdelen om 60 poäng och avhandlingen om 100 poäng är genomtänkt och bra.

Ytterligare behov av internationalisering

Samarbetet mellan grekiska och nygrekiska på institutionen fungerar mycket bra. Nygrekiskan har ingen direkt profilering men är i hög grad präglad av samarbetet med grekiskan. Ämnet uttryckte en önskan om att förstärka detta samarbete, vilket är bra. Nygrekiskan har därutöver ett väl fungerande samarbete med Göteborgs universitet. Detta har inneburit en viss koordinering av utbildningarnas innehåll som ger studenter möjlighet att studera vid det andra universitetet. Bedömargruppen finner det positivt att ämnet har ambitioner att ytterligare utveckla det internationella utbytet. Dessa ambitioner gör att bedömargruppen har förhoppningen att formerna för samverkan kommer att stärkas inom en snar framtid.

STOCKHOLMS UNIVERSITET

Institutionen för klassiska språk

Institutionen för klassiska språk rymmer ämnena latin, grekiska och nygrekiska. Institutionen leds av en prefekt. Det högsta beslutande organet är institutionsstyrelsen som fattar institutionsövergripande beslut. Den beslutar bl.a. om fördelningen av institutionens resurser, kursutbudet och förändringar i kursernas innehåll samt om antagning av sökande till forskarutbildningen. Studentrepresentanterna deltar i såväl diskussionerna som styrelsens beslut.

Latinet har en studierektor med ansvar för kursutvärderingar, pedagogisk utveckling, läromedel och schemaläggning. I grekiskan ligger dessa ansvarsområden på lektorn och en timanställd assistent, medan lektorn i nygrekiskan ansvarar för dessa uppgifter.

Institutionens lokaler är ändamålsenliga. På C- och D-nivå har studenterna möjlighet att utnyttja ett arbetsrum på institutionen utrustat med dator med Internetuppkoppling samt skrivare. I övrigt hänvisas de till universitetets gemensamma bibliotek, läsplatser och datorer. Institutionen har ett eget bibliotek (i olika rum på institutionen) där studenterna kan skaffa litteratur. Doktoranderna har egen arbetsplats med dator.

Latin

Grundutbildningen

Utbildningen

I det ordinarie kursutbudet i latin ges utbildning på A- till E-nivå (1–100p). Ämnet erbjuder också forskarutbildning. Utöver det ordinarie utbudet ges ett antal mer ämnesöverskridande specialkurser och sedan 2000 också en nybörjarkurs i latin (10p) som sommarkurs.

A- och C-kursen ges varje hösttermin och B-kursen varje vårtermin, samtliga på helfart. A-kursen erbjuds också på halvfart varje vårtermin. D- och E-kursen ges i den takt som studenten önskar.

Det övergripande målet för latinämnet är att ge studenterna förmåga att självständigt kunna läsa och tolka latinsk litteratur från olika epoker samt att ge kunskaper om antika och romerska samhälls- och kulturförhållanden. Innehållsmässigt spänner kursutbudet över ett brett register.

Tabell 1 för latin vid Stockholms universitet: Grundutbildningens delkurser

A-kurs	B-kurs	C-kurs	D-kurs	E-kurs
Nybörjarkurs, 10p	Antik prosa med grammatik I, 4p	Syntax och stilistik, 5p	Textläsning, 10p	Textläsning, 10p
Antik prosa med grammatik, 5p	Antik prosa med grammatik II, 7p	Uppsats, 5p	Specialarbete, 10p	Vetenskaplig uppsats, 10p
Antik och efterantik poesi, 5p	Antik historia, litteraturhistoria och konst, 2p	Obligatoriska texter I, 3p		
	Antik poesi, 4p	Obligatoriska texter II, 2p		
	Efterantik prosa och poesi samt medeltida historia och litteraturhistoria, 3p	Antik prosa (eget val), 2p		
		Efterantik prosa och poesi samt latinsk språkhistoria, 3p		

Källa: Självvärdering av grundutbildning i latin, Stockholms universitet samt institutionens hemsida.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Prefekten vid Institutionen för klassiska språk delegerade uppgiften att skriva självvärderingen för latin till lärarna. Skrivarbetet delades upp på två personer och självvärderingen är således som rapport tudelad: en del avser grundutbildningen, den andra forskarutbildningen. Under

processens gång har såväl lärarkollegium som studentrepresentanter haft möjligheter att påverka rapportens innehåll. Självvärderingen har bl.a. avhandlats under ett möte dit alla verksamma vid institutionen var inbjudna att diskutera. Därefter antogs den av institutionsstyrelsen. Självvärderingen ger en innehållsrik beskrivning av ämnets verksamhet och är väl förankrad inom institutionen.

Kursutvärderingar genomförs på varje enskild delkurs. Utvärderingarna sammanfattas av amanuensen, och såväl utvärderingar som sammanfattningar finns tillgängliga för intresserade. En modell har varit att en representant från ämnesrådet möter kursgruppen och fångar upp studenternas åsikter om undervisningen. Därefter arrangeras ett möte mellan en representant från ämnesrådet, en representant från den aktuella kursgruppen, läraren samt institutionens studierektor där resultaten från utvärderingen diskuteras. Vid de återkommande ämneskonferenserna i latin, där samtliga undervisande lärare och representanter från ämnesrådet deltar, diskuteras kursutvärderingar, kursuppläggningar, examinationsformer, samverkansformer m.m. Ämnesföreträdaren menar för övrigt att eftersom institutionen är liten till volymen är det lätt för en studentopinion att göra sig hörd genom direktkontakt och informella samtal med de undervisande lärarna eller institutionens ledning.

För närvarande planeras ett antal specialkurser som vänder sig till nya kategorier av studenter som önskar läsa latin i allmänbildande syfte. Exempel på sådana planerade kurser är "IT-baserad nybörjarkurs" samt "Romersk poesi".

Ämnet gör själv ingen regelmässig uppföljning av sina f.d. studenter. Vid Humanistiska fakulteten vid Stockholms universitet har just ett större enkätprojekt "Samhälle och humaniora" initierats för att besvara frågor om de examinerade humanistiska studenternas yrkesval och arbetsgivarnas syn på humanister som anställda. Institutionen kommer därigenom att få en belysning av vart ämnets studenter tar vägen. Ämnesrådet i latin har genomfört en undersökning där de kontaktat f.d. studenter som har avbrutit sina latinstudier för att få reda på dessa personers skäl till avbrotten. (Se vidare under rubriken *Bedömargruppens synpunkter*.)

Studenterna

Sedan 1991 kräver ämnet inte några förkunskaper i latin utan börjar undervisningen på nybörjarnivå. Härigenom kan studenter som annars inte skulle ha haft möjlighet att studera latin tas emot, vilket har resulterat i att studentsammansättningen numera är mer heterogen till sin karaktär än tidigare. Många av de studerande kommer direkt från gymnasieskolan, men det är inte ovanligt att studenter med andra språk som huvudämnen väljer att läsa latin i syfte att fördjupa sina kunskaper i huvudämnet. Upptagningsområdet är framför allt Stockholmsområdet samt Mälardalen.

Latinämnet vid Stockholms universitet har en jämn och hög antagningsfrekvens. Antalet registrerade latinstudenter uppgick under perioden 1997–2000 till i genomsnitt 124 st/år varav ca två tredjedelar på A-nivån. Majoriteten av studenterna är kvinnor.

Tabell 2 för latin vid Stockholms universitet: Antal registrerade på grundutbildningen för respektive kursnivå, 1997–2001

1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
A: 93	A: 69	A: 93	A: 84
B: 23	B: 18	B: 23	B: 9
C: 19	C: 15	C: 13	C: 18
D: 4	D: 5	D: 5	D: 4

Källa: Uppgifter inskickade till Högskoleverket av Institutionen för klassiska språk, Stockholms universitet.

Genomströmningen är förhållandevis låg, vilket till del kan förklaras av att upp till hälften av grundkursens studenter tycks avbryta sina studier under första terminen. Skälen till detta uppges vara många och har utretts av ämnesrådet i latin. (Se vidare under rubriken *Bedömgrensens synpunkter*.) Under 1997–2001 har 24 C-uppsatser examinerats, varav 14 har framlagts av kvinnor. Under samma period har fyra D- och E-uppsatser examinerats.

Lärarna

Lärbemanningen för latin i Stockholm ser ut som följer:

- 3 professorer
- 1 amanuens

Utöver den ordinarie läraruppsättningen undervisar också fyra timlärare. Fördelningen mellan anställda lärare och timlärare i undervisningen är ca 60 procent respektive 40 procent. Av professorernas tjänstgöring utgörs ca 10–25 procent av undervisning. Doktorander används också i undervisningen, företrädesvis på grund- och fortsättningskurserna.

Institutionen uppger att medel för forskning i viss mån har fått finansiera grundutbildningen och att orsaken till detta är bristande medelstildelning.

Undervisning och examination

Undervisningen sker företrädesvis i form av föreläsningar/lektioner och seminarier samt i viss mån individuell handledning. Den lärarledda undervisningen är tämligen jämnt fördelad mellan A-, B- och C-nivå, medan det knappt förekommer någon undervisning på D- och E-nivå. (Se tabell i *Bilaga I* för antal timmar lärarledd undervisning fördelad på de olika kursnivåerna.)

På A- och B-nivå förbereder studenterna sig till varje lektion genom att studera en viss textmängd, vilken som går igenom och kommenteras med läraren. Textkritiska problem tas upp redan från A-nivån och alternativa läsningar diskuteras. Examinationen sker dels i form av skriftliga prov och hemskrivningar, dels i form av muntlig tentamen och examinerisk undervisning.

Från C-nivån och på specialkurserna tillåts studenterna själva välja viss del av de texter som ska redovisas i form av egna översättningar, inledningar och kommentarer. Dessa utgör också del av examinationen på vissa kurser. C-uppsatsen i latin består av referat/recension av ett vetenskapligt verk. Från C-nivån inbjuds studenterna att delta i det högre latinseminariet.

På D- och E-nivå arbetar studenterna självständigt med inläsning av textkurserna, där ökat utrymme ges för litteratur efter eget val, samt med författandet av uppsats.

Samverkan

Vid Stockholms universitet bildar latinet tillsammans med grekiskan och nygrekiskan Institutionen för klassiska språk. Mellan dessa tre ämnen förekommer dock inte något organiserat samarbete. Det saknas också ett formaliserat samarbete mellan latinet i Stockholm och ämnet vid andra svenska lärosäten.

Institutionens professorer och lärare är internationellt verksamma, dels som forskare vid utländska universitet, dels som gästföreläsare. Dessa engagemang möjliggör att studenter på C- och D-nivå har kunnat involveras i dessa verksamheter. Inom ramen för internationella nätverk har ett utbyte av nordiska gästföreläsare förekommit. Latinet har sedan 1999 tagit emot tre utländska studenter. Det tycks dock inte finnas någon tradition att ämnets egna studenter tillbringa en avgränsad del av utbildningen i exempelvis Rom.

Forskarutbildningen

Utbildningen

Forskarutbildningen i latin vid Stockholms universitet leder fram till filosofie doktorsexamen. Forskarstuderande kan välja att inleda sina studier med en etapp omfattande fyra terminers heltidsstudier, där författandet av en licentiatuppsats ingår. Etappen leder fram till filosofie licentiatexamen. Forskarutbildningen omfattar dels en kursdel om 60 poäng, dels en avhandlingsdel om 100 poäng. Kursdelen består av allmänna kurser (A-kurser) och en avhandlingsrelaterad kurs (B-kursen). Forskningen har sedan flera decennier karakteriserats av en medeltidsprofil.

Målsättningen för forskarutbildningen är bl.a. att ge god beläsenhet i den latinska litteraturen, fördjupade kunskaper i latinsk språk-, kultur- och idéhistoria, grundläggande insikter i språk- och litteraturvetenskapliga problemställningar samt förmåga att tillämpa vetenskaplig metod.

Forskarutbildningens delkurser är som följer:

A-kurser

Antik och efterantik prosa och poesi, 20p
Latinsk språkhistoria, 5p
Prosodi och metrik, 5p
Paleografi, textkritik, texthistoria, 5p
Språkvetenskaplig teori och metod, 5p *eller*
Litteraturvetenskaplig teori och metod, 5p *eller*
Vetenskapsteori, 5p

B-kursen

Syntax och stilistik, 5p
Studium av latinska texter från antik och/eller efterantik tid, vilka normalt är relaterade till avhandlingsarbetet.

Studium av fem vetenskapliga arbeten inom exempelvis historia, litteraturhistoria, idéhistoria eller språkvetenskap, avpassade efter doktorandens forskningsinriktning.

Källa: Självvärdering för forskarutbildning i latin, Stockholms universitet

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Kurserna som ges inom forskarutbildningen i latin har hittills inte blivit formellt utvärderade. Enligt ämnets självvärdering kommer även dessa kurser fr.o.m. höstterminen 2001 att utvärderas.

Ämnesföreträdaren framhåller att institutionen tack vare sin ringa storlek kontinuerligt har informella diskussioner med doktoranderna om forskarutbildningens kvalitet. Dessa diskussioner kan resultera i reviderade studieplaner och litteraturlistor. Under hösten 2001 kommer en revidering av forskarutbildningens studieplan att genomföras.

Enligt den allmänna studieplanen för forskarutbildningen i latin ska individuella studieplaner, fastställda av institutionsstyrelsen, finnas för samtliga aktiva doktorander.

Doktoranderna

För närvarande har latinet åtta aktiva doktorander, varav tre är kvinnor. Samtliga förväntas disputera under perioden 2002–2004. De doktorandtjänster som har utlysts har hittills huvudsakligen sökts av studerande i latin i Stockholm, men detta förväntas ändras eftersom det vid det senaste ansökningstillfället (december 2000) fanns ett stort söktryck även från andra universitet. De flesta studenter som skrivit D-uppsats har gått vidare till forskarutbildningen i latin.

De nya reglerna för antagning till forskarutbildningen, vilka förutsätter ordnad försörjning, har slagit mindre tungt mot latinet än mot många andra ämnen eftersom två fakultetsfinansierade doktorandtjänster tilldelades ämnet 2001. Prognosen är dock att forskarutbildade i allt högre grad blir hänvisade till att söka projektfinansiering från Vetenskapsrådet eller Riksbankens Jubileumsfond.

Under de senaste tio åren har totalt fyra doktorsavhandlingar lagts fram. Under samma period har inga avhopp inträffat.

Handledare

Tillgången på handledare för latinet i Stockholm ser ut som följer:

- 3 professorer

Utöver ämnets ordinarie professorer har en professor emeritus handledningsansvar för en av doktoranderna. I de fall då doktoranderna har valt avhandlingsämnen som ligger utanför de tillgängliga professorernas specialisering anlitas biträdande handledare med den för doktoranden specifika inriktningen. För närvarande finns två biträdande handledare, varav en är professor vid institutionen och den andra docent vid Riksarkivet.

Undervisning, examination och handledning

Kursdelen inom forskarutbildningen (60p) består av dels allmänna kurser (A-kurser), dels en avhandlingsrelaterad kurs (B-kursen). (Se också under rubriken *Utbildningen*.) Bland A-kursens textkurser ges doktoranderna en viss frihet att välja vilken litteratur som ska studeras. B-kursen kan användas för att studera sådan latinsk litteratur och sekundärlitteratur som är relevant för avhandlingsämnet. Det finns vidare en flexibilitet som tillåter doktoranderna att vid behov följa mera omfattande teori- och metodkurser inom ämnena litteraturvetenskap eller lingvistik. Den ansvarige för forskarutbildningen har en ambition att anpassa kurserna till doktorandernas avhandlingsarbeten så långt som möjligt. Kurserna examineras såväl skriftligt som muntligt.

Avhandlingsdelen inom forskarutbildningen omfattar 100 poäng. Ämnesvalet för avhandlingen varierar: Vissa doktorander väljer helt på egen hand, andra väljer område och avgränsar därefter ett ämne i samråd med handledaren och åter andra får dem föreslagna. Avhandlingarna kan gälla antikt eller efterantikt latin och består oftast av monografier eller textkritiska editioner.

Möjligheten att producera en sammanläggningsavhandling finns men har hittills inte utnyttjats. Avhandlingarna skrivs på engelska, tyska eller franska och ska ligga på en sådan nivå att de kan antas i en vetenskaplig serie eller tidskrift av god kvalitet. De publiceras som regel i serien "Acta universitatis Stockholmiensis, Studia Latina Stockholmiensia". Licentiatuppsats är inte obligatorisk före doktorsavhandlingen men rekommenderas och har sedan den återinfördes på 1980-talet skrivits av samtliga doktorander.

Latinämnet arrangerar s.k. högre seminarier. Seminarierna används i första hand till ventileringsavhandlingar men även för att institutionens forskare ska kunna presentera sina forskningsprojekt eller lägga fram forskningsresultat. Till seminarierna inbjuds förutom doktorander och lärare/forskare i latin även studenter på C- och D-nivå samt "övriga intresserade", såsom latinister som disputerat och nu arbetar utanför universitetet.

Samverkan

Det förekommer inte något formaliserat samarbete mellan ämnena som utgör klassiska språk, inte heller på det nationella planet med andra latininstitutioner. Däremot är samarbetet med andra institutioner inom Stockholms universitet mer utvecklat. Sedan hösten 1999 arrangerar lärare, forskare och doktorander från ämnena latin, litteraturvetenskap och idéhistoria en seminariereserie om latinsk litteratur och framåt. Seminariet sammanträder fyra gånger per termin.

Latindoktoranderna deltar därutöver i Humanistiska fakultetens kurser tillsammans med doktorander från andra ämnen vid fakulteten.

Vart tredje år anordnas filologkongresserna, som samlar svenska och nordiska latinister, grecister och neogrecister.

Det internationella samarbetet är dock välutvecklat. Under andra hälften av 1990-talet ordnades i NorFA:s regi årligen återkommande forskarkurser för doktorander i latin och grekiska i de nordiska länderna. Därutöver har latinprofessorerna fungerat som gästföreläsare vid en rad utländska universitet och institutionen har ingått i flera forskningsprojekt som direkt och indirekt har bidragit till den interna forskningsmiljön.

Bedömarens synpunkter

Blandat resultat av avskaffat förkunskapskrav

Redan 1991 valde man att avskaffa förkunskapskravet för gymnasielatin och i stället kompensera det med en nybörjarintroduktion (10p) på grundkursen. Bakgrunden till denna omläggning var att studenternas förkunskaper, även under perioden med krav på gymnasielatin, visade sig variera stort och att gymnasiekravet inte längre tycktes vara en garanti för att studenten besatt de baskunskaper som är nödvändiga för universitetsstudier i latin. Lärarna gjorde därför bedömningen att en nybörjarintroduktion var mer eller mindre nödvändig för samtliga studenter på grundkursnivån. Förändringen har bl.a. inneburit ett ökat söktryck och nya kategorier av sökande, exempelvis personer som avser studera latin som komplettering till en historisk specialisering. Eftersom ämnet också erbjuder nybörjarundervisning på halvfart kvällstid återfinns

bland latinstudenterna personer som läser latin vid sidan av sina studier på andra högskolor, lärare och andra yrkesarbetande akademiker.

Trots att omläggningen har inneburit förändrade förutsättningar har lärarna valt att exempelvis inte skära ned pensumvolymen. I uppföljningen av studenter som avbrutit sina latinstudier – utförd av ämnesrådet i latin – anges en alltför stor pensumvolym vara den främsta orsaken till den förhållandevis höga andel avhopp som präglar grundkursen. Studenterna framhåller att bara någon veckas frånvaro på grund av sjukdom eller resa innebär att man kommer ohjälpligt efter eller att latin upplevs som alltför betungande att läsa parallellt med ett annat ämne. Utredningen visar samtidigt att alla avbrott inte är definitiva utan att flera studenter återvänder efter något år. Lärarna uppger att man nu försöker finna sätt att hindra avhopp av sådana skäl som för hög arbetsbelastning. Exempel på åtgärder är att samordna lärar- och amanuensundervisningen samt ge mer stöd till dem som behöver.

Bedömargruppen anser dock att lärarna bör överväga att skära ner det nuvarande antalet sidor text. En nedbantad pensumvolym kommer tillsammans med ämnets planerade ansträngningar att bistå studenterna, troligtvis att ge en ökad genomströmning på grundkursnivå, utan att studenternas språkfärdighet blir alltför lidande.

Starkt lärarlag

Latinet i Stockholm kan stoltsera med ett såväl kvantitativt som kvalitativt starkt lärarlag. Studenterna framhåller också lärarna som både kunniga inom sina områden och pedagogiskt skickliga. Ett positivt inslag är att doktoranderna kontinuerligt används i undervisningen på grundutbildningen, vilket innebär en pedagogisk variation för studenterna. Ämnets tre befordrade professorer utgör en stor kvalitetsmässig tillgång för såväl grund- som forskarutbildningens kurser, handledning och seminarieverksamhet.

Bedömargruppen vill med kraft understryka att grund- och forskarutbildningens höga kvalitet *förutsätter* nuvarande lärarkapacitet. De knappa men dock existerande marginaler som antalet lärare tillsammans genererar är det som ger luft och stimulans för lärarna att höja utbildningen till den nivå den håller i dag. Detta kan ta sig i uttryck i form av nya specialkurser, seminarieverksamhet med andra humanistiska ämnen och deltagande i internationella forskningsprojekt. Det är dessa små marginaler som gör kvalitetsskillnaden. Utan dem försvinner utrymmet för variation och förnyelse och därmed möjligheten att fortsättningsvis kunna erbjuda en grund- och forskarutbildning av hög kvalitet.

God forskningsförberedelse

C-kursen är numera radikalt omarbetad för att genom mer lärarstöd och gemensamma textgenomgångar av vissa texter underlätta studenternas egna studier och på så sätt öka genomströmningen. En annan förändring är att arbetet med C-uppsatsen har lagts in på schemat från terminens början och att detta arbete kontinuerligt följs upp fram till framläggandet av uppsatsen vid terminens slut. C-uppsatserna i latin består för övrigt av referat/recensioner av ett vetenskapligt verk. Det övergripande syftet med denna typ av uppsatsämnen är att ge studenterna – en introduktion i hur kunskap samlas, diskuteras och presenteras i skriftlig form, kort sagt i hur forskning går till. Fram till detta stadium har de mest stött på handböcker och läroböcker där kunskap presenteras i färdigsmält och odiskuterad form. Uppsatskrivandet på C-nivån innebär således inte en egen forskningsuppgift, utan en första introduktion i forskningsmetodik.

Bedömargruppen anser att denna möjlighet till att stifta bekantskap med och studera vetenskaplig litteratur utgör en utmärkt ersättning till en introducerande kurs i vetenskaplig metod. På så sätt

ges studenterna en tillfredsställande förberedelse inför ett eget vetenskapligt uppsatsskrivande på D- och E-nivå eller en eventuell forskarutbildning.

Stark... och svag samverkan

Som framgår av den föregående beskrivningen är ämnets internationella samarbete väl utvecklat. Utländska föreläsare, nordiska forskarkurser för doktorander och internationella forskningsprojekt bidrar alla till en stimulerande utbildningsmiljö. Ämnets samverkan med andra ämnen inom universitetet är också förhållandevis stark. En fördel med de gemensamma kurser som Humanistiska fakulteten tillhandahåller är att de tillåter doktoranderna att knyta kontakter över institutionsgränserna och ger de forskarstuderande möjlighet att bilda sig en uppfattning om synsätt, arbetsformer m.m. inom andra universitetsämnen. De gemensamma seminarierna och fakultetskurserna bidrar till att öka den för forskarutbildningen så viktiga "kritiska massan" eller volymen. Speciellt viktig blir denna typ av verksamhet för småämnena som latinet, med få doktorander och lärare/forskare.

Sämre är dock samarbetet mellan ämnena inom klassiska språk liksom med de svenska systerinstitutionerna. Några av latindoktoranderna har följt en paleografikurs vid institutionen i Uppsala, men överlag upplevs det samarbete som finns i första hand som personbaserat. Företrädarna för ämnet framhåller att traditionen sedan länge har varit att landets latinutbildningar arbetar mycket självständigt. Ett potentiellt samarbete mellan institutionerna i Stockholm och Uppsala tycks också vara omgärdat av en rad farhågor. En farhåga är att ökat samarbete skulle kunna leda till att universitetet, av ekonomiska skäl, väljer att slå ihop institutionerna – ett framtidsscenario lärarna starkt motsätter sig. Andra invändningar är av mer praktisk natur, t.ex. frågan om tillgodoräknande av poäng.

Såväl lärare som doktorander vid institutionen i Stockholm ställer sig dock positiva till ett inledande samarbete med i första hand latinet i Uppsala. (Se vidare under avsnittet *Allmänna synpunkter*, rubrik *Samverkan*.)

Grekiska

Grundutbildningen

Utbildningen

Utbildningen i grekiska vid Stockholms universitet består av kurser från A- till D-nivå (1–80p), och från höstterminen 2001 ges återigen forskarutbildning.

A-kursens nybörjarkurs på tio poäng kan läsas som fristående kurs och samtliga kurser ges på halvfart, tio poäng per termin.

Grundutbildningens mål är att i A-kursen ge grundläggande kännedom om det antika grekiska språket, att ge en viss färdighet i interpretation av lättare antika grekiska texter och någon kännedom om grekisk kulturhistoria. B-kursen ska ge studenten fördjupade och vidgade språkliga insikter och färdigheter, så att han/hon på ett tillfredsställande sätt självständigt kan interpretera lättare grekiska texter, ge grundläggande kännedom om centrala litterära verk och genrer och ge vidgade kunskaper om grekisk litteratur-, kultur- och idéhistoria under hela antiken. C- och D-kursernas mål är att ytterligare vidga och fördjupa kunskaperna om grekisk litteratur samt att ytterligare uppöva förmågan till textinterpretation. På D-nivån ska studentens förmåga till självständigt vetenskapligt arbete övas genom utförandet av specialarbetet på tio poäng.

Tabell 1 för grekiska vid Stockholms universitet: Grundutbildningens delkurser

A-kurs	B-kurs	C-kurs	D-kurs
Nybörjarkurs, 10p	Grammatik och textstudium, 5p	Attisk prosa, 5p	Textläsning, 10p
Attisk prosa, 5p	Det attiska dramat, 5p	Det attiska dramat, 5p	Specialarbete, 10p
Attisk prosa II jämte grekisk kulturhistoria, 5p	Epik och lyrik, 5p	Epik och lyrik, 5p	
	Jonisk och efterklassisk prosa, 5p	Jonisk och efterklassisk prosa, 5p	

Källa: Självvärdering av grundutbildningen i grekiska, Stockholms universitet.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Prefekten vid Institutionen för klassiska språk delegerade uppgiften att skriva självvärderingen i grekiska till lektorn i ämnet. Under självvärderingsprocessens gång har såväl lärarkollegium som studentrepresentanter haft stora möjligheter att påverka självvärderingen, bl.a. vid ett stormöte som anordnades där alla verksamma vid institutionen var inbjudna till diskussion. Därefter antogs självvärderingen av institutionsstyrelsen, där student- och doktorandrepresentation ingår. Självvärderingen i grekiska från Stockholms universitet är väl förankrad.

Det formella studentorganet på institutionen, ämnesrådet i klassiska språk, har i samarbete med institutionen utformat en plan för kursutvärderingar som antagits av institutionsstyrelsen. Det

förekommer numera både skriftliga och muntliga utvärderingar vid institutionen. Både lärare och studentrepresentanter bekräftar att dessa utvärderingar i flera fall lett till att vissa delmoment balanserats om efter önskemål från studenterna.

Inom ramen för grekiska planeras två specialkurser som ännu inte kunnat ges då medel inte har beviljats. Den ena kursen, "Nybörjarkurs i grekiska för filosofistuderande" (10p), vänder sig i första hand till studerande från grund- och forskarutbildning i ämnet filosofi men också till intresserade studenter i exempelvis klassiska språk, antikens kultur och samhällsliv eller idéhistoria. Den andra kursen, "Grekisk litteratur i översättning" (10p), syftar till att ge en överblick över den grekiska litteraturen.

Ämnet gör själv ingen regelmässig uppföljning av sina f.d. studenter. Vid Humanistiska fakulteten vid Stockholms universitet har just ett större enkätprojekt "Samhälle och humaniora" initierats för att besvara frågor om de examinerade humanistiska studenternas yrkesval och arbetsgivarnas syn på humanister som anställda. Institutionen kommer därigenom att få en belysning av vart ämnets studenter tar vägen.

Studenterna

Studentgruppen i grekiska uppges vara mycket heterogen till sin sammansättning. På grundkursen ryms alltifrån rena nybörjare till doktorander eller forskare från andra ämnesområden. Majoriteten studenter är kvinnor. Antagningen visar, i motsats till övriga lärosäten, en stigande tendens de senaste fyra åren.

Ett markant problem är att många studenter avbryter sina studier under utbildningens gång. Av de ca 30 studenter som påbörjar grundkursen i grekiska är det oftast bara runt tio stycken som fullföljer den. De senaste terminerna har dock intresset hos studenterna växt för att läsa vidare på C- och D-nivå och även för att doktorera.

Tabell 2 för grekiska vid Stockholms universitet: Antal registrerade på grundutbildningen för respektive kursnivå, 1997–2001

1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
A: 39	A: 36	A: 26	A: 32
B: 20	B: 15	B: 11	B: 8
C: 11	C: 12	C: 4	C: 7
D: 4	D: 4	D: 2	D: 4

Källa: Uppgifter inskickade till Högskoleverket av Institutionen för klassiska språk, Stockholms universitet.

Genomströmningen av studenter fungerar sämst på A-kursen för att sedan förbättras på de högre nivåerna. Inom C-kursen ges inte möjlighet att skriva uppsats. En D-uppsats har framlagts.

Lärarna

Lärbemanningen för grekiska i Stockholm ser ut som följer:

- 1 lektor (50 procent)

För undervisningen finns endast 1 disputerad och docentkompetent lektor på halvtid samt 1 assistent med begränsad timtjänstgöring (6 timmar på B-nivån). Lektorn är även studierektor för ämnet och ämnesföreträdare samt handlägger administrativa frågor rörande grekiskan.

Doktorander används inte för undervisning. Då lektorn på sin halvtidstjänst bedriver i stort sett all undervisning och handledning på grund- och forskarutbildningarna finns inom tjänsten inget utrymme för egen forskning eller kompetensutveckling.

Undervisning och examination

Undervisningen sker i form av lektioner, seminarier, enskild handledning och i viss mån föreläsningar. Lektionsformen dominerar som undervisningsform men ersätts på högre nivå av seminarier. (Se tabell i *Bilaga I* för antal timmar lärarledd undervisning fördelad på de olika kursnivåerna.) På A- t.o.m. C-nivå är närvaro vid undervisningstillfällena obligatorisk. Som en följd av de små studentgrupperna upplever såväl lärare som studenter att dialogen dem emellan fungerar väl och att ett gott diskussionsklimat råder i undervisningen. Examination sker genom skriftliga och muntliga prov. Undervisningen är dessutom i en hög grad examinerisk. Från C-nivån dominerar den enskilda muntliga tentamen.

Skriftlig språkfärdighetsträning förekommer på grundkursen i form av frivilliga översättningsövningar och på fortsättningskursen i form av en särskild skrivkurs. Inga övningar i skriftlig eller muntlig framställning förekommer utöver D-uppsatsen. Valbara delmoment inom ramen för kurserna introduceras i begränsad omfattning på B-kursen för att sedan öka i omfattning på C- och D-nivå.

Uppsatsskrivning introduceras först på D-nivån, varför 80 poäng i grekiska endast berättigar till en kandidatexamen i ämnet. Ämnet för specialarbetet på D-kursen väljs i samråd med examinator. Ett problem eller ett väl avgränsat ämnesområde specialstuderas och läggs fram i en uppsats om ca 25–30 sidor.

Samverkan

Inget samarbete sker mellan grekiskan och de två andra ämnena, latin och nygrekiska, vid institutionen. Det saknas också ett formaliserat samarbete mellan grekiskan i Stockholm och ämnet vid andra svenska lärosäten.

Ämnesföreträdaren i grekiska är knuten till ett forskningsprojekt vid Eberhard-Karls-Universität Tübingen och leder tidvis seminarier i grekiska vid samma universitet. Utöver detta finns inga formella internationella kontakter.

Forskarutbildningen

Forskarutbildningen i grekiska vid Stockholms universitet har under lång tid legat i träda men har, genom ett fakultetsgemensamt anslag, kunnat återaktiveras från och med höstterminen 2001. I samband med detta har en ny kursplan för forskarutbildningen utarbetats av institutionen och antagits av fakultetsnämnden. Eftersom forskarutbildningen vid tidpunkten för denna

bedömning är så pass nystartad kommer bedömningen främst att koncentrera sig på kursplanen och förutsättningarna för den återaktiverade utbildningen, snarare än den faktiska genomströmningen, kvalitetsarbetet etc.

Utbildningen

Forskarutbildningen i grekiska leder fram till en filosofie doktorsexamen. Utbildningen består av en kursdel på 60 poäng och en avhandlingsdel på 100 poäng. Forskarstuderande har möjlighet att avlägga licentiatexamen (80p) inom ramen för utbildningen.

Forskarutbildningen i grekiska har som mål att ge doktoranden en vidgad orientering inom ämnets olika delar och ökad kännedom om viktigare problemställningar, förtrogenhet med filologisk metod samt språk- och litteraturvetenskapliga metoder i allmänhet samt de särskilda kunskaper och metodiska insikter som fordras för avhandlingsarbetet.

Forskarutbildningens delkurser är som följer:

Obligatorisk del, 30 poäng

Kritiskt studium av grekiska texter:

Grekisk litteratur, 10p

Grekisk språkvetenskap, 10p

Filologisk metod, 10p

Valfri del, 30 poäng

Två valfria kurser om vardera 5p

Två valfria kurser om vardera 10p

Källa: Kursplan för forskarutbildning i grekiska vid Stockholms universitet.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Doktoranden har inte deltagit i självvärderingsprocessen eftersom han ännu inte var verksam vid institutionen under vårterminen 2001 då självvärderingarna för de tre ämnena skrevs. Av samma skäl skrevs heller ingen självvärdering för forskarutbildningen.

Individuella studieplaner ska finnas för doktorander i grekiska. Vid bedömargruppens platsbesök vid Stockholms universitet höll doktoranden och handledaren som bäst på att utarbeta den första studieplanen efter återupprättandet av forskarutbildningen. Denna procedur ska genomföras minst en gång årligen.

Doktoranderna

Den nyantagna, manliga doktoranden i grekiska finansieras av ett fakultetsanslag som endast täcker själva doktorandtjänsten. Från institutionsstyrelsens sida finns heller inga medel avsatta för vare sig handledning eller undervisning på forskarutbildningen.

Handledare

Tillgången på handledare/lärare ser ut som följer:

- 1 lektor (50 procent)

Inom ramen för lektorns halvtidstjänst har hon hittills bedrivit i stort sett all (98 procent) undervisning på grundutbildningsnivå, vilket inneburit att ingen tid har kunnat avsättas för egen forskning eller kompetensutveckling. Ingen utökning av tjänsten skedde i samband med att såväl institutionsstyrelse som fakultetsnämnd tillstyrkte återinförandet av forskarutbildningen i grekiska.

Undervisnings- och examinationsformer

Samtliga kurser inom kursdelen av forskarutbildningen är läskurser som examineras muntligt eller skriftligt. Den valfria kursdelen består av två block. (Se också under rubriken *Utbildningen*.) I det första läses två valfria kurser om vardera fem poäng. Kurserna väljs av doktoranden i samråd med handledaren. I det andra blocket läses två valfria, individuellt utformade 10-poängskurser. Dessa består av dels en generell del, dels en fördjupningsdel omfattande en litteraturdel och en skriftlig uppsatsdel.

Ämne för doktorsavhandlingen väljs i samråd med handledaren tidigt under doktorandstudierna. Avhandlingen utformas antingen som en monografiavhandling eller som en sammanläggningsavhandling. Möjlighet finns att avlägga licentiatexamen efter fyra terminers heltidsstudier.

Kursplanen slår fast doktorandens rätt till rimlig handledningstid, även om ingen miniminivå nämns. I samtal med både handledaren och doktoranden framgår det tydligt att handledaren även i praktiken avser ta ett stort ansvar för kursdelens utformning, avhandlingens kvalitet och för att tidsgränsen hålls.

Doktoranden kommer att delta i högre seminarier tillsammans med doktorander i ämnet teoretisk filosofi.

Samverkan

Ett samarbete är för närvarande under uppbyggnad mellan grekiskan i Stockholm och ämnet teoretisk filosofi vid samma universitet. I övrigt finns inget organiserat samarbete mellan grekiskan och närbesläktade ämnesområden vid det egna universitetet.

För närvarande finns inget formaliserat samarbete inom forskarutbildningen med andra lärosäten, vare sig inom eller utanför Sveriges gränser. Både lärare och doktorand uttrycker att det vore önskvärt med möjlighet till utlandsvistelse under forskarutbildningen och inslag av utländska gästföreläsare inom institutionens ämnesprofil.

Bedömargruppens synpunkter

Alarmerande resursbrist

Trots den uppenbara resursbristen genomsyras utbildningen i grekiska vid Stockholms universitet av vitalitet och en vilja till utveckling. Nya kursplaner är under arbete och initiativ till nya kurser och samarbeten har tagits. Den medvetna lingvistiska profilen, som framträder redan under grundutbildningen i grekiska är väl motiverad, inte minst för att den inte är representerad vid de andra svenska universiteten. Dessa positiva faktorer kan dock inte på ett tillfredsställande sätt kompensera den extrema underbemanning som råder inom ämnet. Man ger ingen garanti för forskningsanknuten undervisning, och lärarens kompetensutveckling kan inte infråas inom tjänsten. Det finns en risk att kvaliteten på utbildningen urholkas. Bedömargruppen finner det oförsvarligt att på längre sikt bedriva undervisning på grundutbildningens A–D-kurser på basis av ett halvt lektorat. Det är paradoxalt att det är Stockholms universitet som kan uppvisa det största antalet studenter i grekiska i landet, ett faktum som ytterligare understryker behovet av ökade resurser till ämnet.

Bedömargruppen vill göra det ohållbara i situationen klart för såväl den humanistiska fakultetsnämnden som institutionsstyrelsen för klassiska språk vid Stockholms universitet. Det är

dessa organ som är ansvariga för att grundutbildningen i grekiska bedrivs med undermåliga resurser. Fördelningen av medel inom institutionen är minst sagt ojämn till grekiskans nackdel. Ett sätt att något förbättra situationen vore att låta grekiskan få del av den 25-procentiga tjänst som kallas institutionens rörliga resurs. Bedömargruppen anser likväl att ett helt lektorat är ett absolut minimikrav för att bedriva grundutbildningen i grekiska. Ett enda lektorat innebär emellertid fortfarande en underbemanning som i så fall måste kompenseras genom ett formaliserat samarbete med såväl de andra ämnena inom den egna institutionen och övriga närbesläktade ämnen vid Stockholms universitet som med ämnet grekiska vid Uppsala universitet.

Vad gäller forskarutbildningen får underbemanningen än allvarligare konsekvenser. Det räcker inte med att innehavaren av lektoratet är docentkompetent så länge ett halvt lektorat är allt som bjuds för att upprätthålla såväl grund- som forskarutbildning i ämnet. Beslutet om att återupprätta forskarutbildningen i ämnet borde automatiskt ha fått ekonomiska konsekvenser i form av en väsentligt ökad medelstillelning till grekiskan från både fakultetsnämnden och institutionsstyrelsen för klassiska språk. Inga åtgärder har dock veterligen vidtagits från någotdera hållet för att forskarutbildningen ska kunna bedrivas på en vetenskapligt betryggande nivå.

Bedömargruppen finner det oacceptabelt att forskarutbildning ges utan att ämnet grekiska tillförs ytterligare resurser.

Svag samverkan

Positiva åtgärder har från lektorns sida vidtagits för att i viss mån motverka underbemanningen och den torftiga forskarutbildningsmiljön i ämnet. De gemensamma högre seminarierna med teoretisk filosofi är exempel på detta, men bedömargruppen anser detta klart otillräckligt. Utbildningen kan därmed inte erbjuda den allsidiga språkliga träning och den inblick i klassisk filologisk metodik som är basen i universitetsämnet grekiska och som disputerade kandidater i ämnet förväntas besitta.

Det är bedömargruppens bestämda mening att bristerna bäst skulle kunna kompenseras genom ett direkt organiserat samarbete dels inom den egna institutionen, t.ex. genom att ha klassisk filologisk metod, textkritik och editionsteknik gemensamt med latinet, dels med ämnet grekiska vid Uppsala universitet, som med två professorer och en lektor erbjuder en högt kvalificerad och mångsidig lärarstab och en levande seminariemiljö. Ett gemensamt forum för doktorander i grekiska i Stockholm och Uppsala, där delar av avhandlingar kunde presenteras och ämnets metodproblem diskuteras, vore ett positivt första steg som borde kunna genomföras omedelbart, med endast obetydlig ökning av de ekonomiska resurserna. Det skulle vara till nytta för båda parter, inte minst genom att de båda institutionernas forskningsprofiler skiljer sig åt. Den lingvistiska specialkompetensen i Stockholm kunde bytas mot den filologiska och litteraturhistoriska i Uppsala, och en mer mångsidig forskarutbildning skulle kunna erbjudas båda institutionernas doktorander och studenter på C- och D-nivå. Ingen tid bör förspillas, eftersom en doktorand redan har börjat sin utbildning i Stockholm och har rätt till fullgod utbildning.

Slutligen bör nybörjarkursens antikverade läromedel bytas ut. Utarbetande av nya läromedel borde kunna ske i samverkan mellan de fyra institutioner som bedriver undervisning i klassisk grekiska.

Omfattande pensumvolym

Bedömargruppen anser att mängden grekisk text som ska läsas är stor och att det också råder en viss obalans mellan de olika nivåerna på grundutbildningen. Pensumvolymen på A- och B-kurserna vid Stockholms universitet innebär betydligt mycket mer läsning än på motsvarande nivå vid de övriga lärosätena. Enligt ämnesföreträdaren är detta en kvarleva från äldre tider som håller på att förändras i samband med revideringen av kursplanerna på grundutbildningen. En anpassning till de mer realistiska kraven på andra håll vore önskvärd. Att de studenter som bedömargruppen fick möta vid platsbesöket inte ville klaga på textmängden får stå för dem. De medgav på direkt fråga att detta halvtidsstudium kräver upp emot heltids arbetsinsats men fann inte detta förhållande orimligt.

Avsaknad av C-uppsats

Bedömargruppen finner det anmärkningsvärt att det inte finns någon möjlighet att skriva uppsats förrän på D-kursen, och efterlyser också mer skriftliga inslag i undervisningen i stort. Trots att uppsats saknas på C-kursen kan bedömargruppen ändå konstatera att förhållandevis många studenter läser grekiska på C- och D-nivå vid Stockholms universitet. I samband med revideringen av kursplanerna planerar lektorn dock att införa ett uppsatsmoment om fem poäng. En anpassning till övriga lärosätens examensarbeten om 10 poäng borde nog övervägas.

Nya specialkurser

Lektorn i grekiska har tagit initiativ till två nya specialkurser, "Nybörjarkurs i grekiska för filosofistuderande" och "Grekisk litteratur i översättning", som ska vända sig till studenter utan förkunskaper i grekiska. Kurserna har hittills inte kunnat ges då medel inte beviljats. Bedömargruppen skulle se det som positivt om dessa kurser kunde genomföras. Kurser av detta slag bidrar till att sprida kunskap om ämnet och göra grekiskan mer synlig vid universitetet, och de kan dessutom ge doktorander och andra nyttig undervisningserfarenhet. En förutsättning är givetvis ökad medelstillelse till ämnet grekiska.

Avhandlingen i centrum

Den nyligen fastställda kursplanen för forskarutbildningen i grekiska vid Stockholms universitet skiljer sig markant både från den tidigare planen och från motsvarande planer vid de övriga lärosätena. Den består av en kursdel på 60 poäng och en avhandlingsdel på 100 poäng. Skillnaden ligger i att kursdelen till stor del utgörs av valfria moment som doktorand och handledare tillsammans kan anpassa efter avhandlingsämnet. Detta motiverar institutionen dels med den hårda tidspress på fyra år som åligger utbildningen, dels med att doktoranden ska ha möjlighet att specialisera sig i ett tidigt skede av forskarutbildningen. Detta står i kontrast till framför allt kursplanen i grekiska vid Uppsala universitet, där institutionen prioriterat att ge en så bred forskarutbildning som möjligt och endast fyra poäng inom kursdelen till viss del är valfria.

Bedömargruppen anser det positivt att institutionen verkligen har anpassat kursplanen efter det hårda tidskrav som råder inom utbildningen, men ser ändå en viss fara i den stora andelen valfria kurser. Det är risk för att avhandlingsämnet i alltför hög grad får styra doktorandens kunskapsinhämtning, till nackdel för den allmänkompetens som förväntas av honom/henne i senare yrkesverksamhet. Bedömargruppen ser forskarutbildningen i grekiska vid Lunds universitet som en god kompromiss mellan tidskravet och det medföljande behovet av specialisering å den ena sidan och det berättigade önskemålet om bredd i utbildningen å den andra.

Nygrekiska

Grundutbildningen

Utbildningen

Stockholms universitet ger fristående kurser i ämnet nygrekiska på A- till E-nivå (1–100p) samt forskarutbildning. Den enda specialkurs som utöver det ordinarie kursutbudet ges är "Den nygrekiska litteraturen och Europa" (5 p).

A- och B-nivå ges på halvfart och kvällstid. C- och D-nivå ges på halvfart och under den aktuella terminen på dagtid.

Utbildningens mål är att ge praktisk färdighet i det nygrekiska språket, teoretiska insikter i det nygrekiska språket och viss beläsenhet i nygrekisk litteratur. Vidare ska studenten få kännedom om det moderna Greklandets historia, samhällsliv och kultur, och utveckla förmågan att författa en akademisk uppsats. Tyngdpunkten i utbildningen ligger på det teoretiska studiet av nygrekiskan.

Tabell 1 för nygrekiska vid Stockholms universitet: Grundutbildningens delkurser

A-kurs	B-kurs	C-kurs	D-kurs	E-kurs
Allmän fonetik & grammatik, 1p Nygrekisk grammatik, 4p	Nygrekisk grammatik, 5p	Språkhistoria och diglossi, 6p	Språkhistoria, 2p Språk- eller litteraturvetenskaplig teori och metod, 1p	Textläsning, 10p
Språkfärdighet I, 5p Språkfärdighet II, 5p	Skriftlig språkfärdighet, 5p	Textstudium I, 4p Textstudium II, 4p Praktisk språkfärdighet, 3p	Äldre texter, 3p Textstudium, 4p	
Realia jämte orientering i litteraturhistoria, 5p	Textstudium, 5 p Textinterpretation och muntlig språkfärdighet, 5p	Vetenskapligt skrivande, 3p	Specialarbete, 10p	Uppsatsarbete, 10p

Källa: *Självvärdering av grundutbildning i nygrekiska, Stockholms universitet.*

Kursbeskrivningarna för C- och D-nivå bygger på de nya kursplanerna. Kursplanen för E-nivån ska anpassas till kurserna på C- och D-nivå.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Självvärderingen har sammanställts av lektorn och är antagen i institutionsstyrelsen. Den är välskriven och innehållsrik.

De skriftliga kursutvärderingarna görs oftast efter avslutad kurs. Lärarna sammanställer och redovisar resultatet för studenterna. Lärarna uppger att kvalitetssäkringssystemet fungerar och menar att studenterna är aktiva och ger synpunkter på saker som behöver förbättras. Studenterna uppger att det är lätt att få en personlig relation till lärarna och att de lyssnar och beaktar studenternas synpunkter och önskemål.

Kursplanerna för C- och D-nivå har nyligen reviderats. De nya kursplanerna gäller från och med höstterminen 2001.

Ämnet gör själv ingen regelmässig uppföljning av sina f.d. studenter. Vid Humanistiska fakulteten vid Stockholms universitet har just ett större enkätprojekt, "Samhälle och humaniora", initierats för att besvara frågor om de examinerade humanistiska studenternas yrkesval och arbetsgivarnas syn på humanister som anställda. Institutionen kommer därigenom att få en belysning av vart ämnets studenter tar vägen.

Studenterna

Studentsammansättningen i nygrekiska är heterogen med bl.a. en stor grupp studenter som har föräldrar från Grekland. De flesta studenterna med grekisk bakgrund läser oftast endast grundkursen. Studenternas förkunskaper i språket varierar stort och de flesta studenter läser oftast något annat ämne eller arbetar samtidigt.

Antalet registrerade studenter på grundutbildningen har de senaste fyra åren varierat enligt tabellen nedan. Majoriteten studenter är kvinnor. Få studenter fortsätter till C- och D-nivå. Enligt självvärderingen är detta ett av ämnets största problem, då det urholkar underlaget för forskarutbildningen.

Tabell 2 för nygrekiska vid Stockholms universitet: Antal registrerade på respektive A-, B-, C- och D-nivå, 1997–2001

1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
A: 68	A: 44	A: 55	A: 49
B: 23	B: 32	B: 24	B: 17
C: 9	C: 11	C: 14	C: 8
D: 2	D: 2	D: 3	D: 3

Källa: Uppgifter inskickade till Högskoleverket av Institutionen för klassiska språk, Stockholms universitet.

Många nyfikna studenter på grundkursen hoppar av en bit in i terminen. En student menar att en förklaring är att det finns ett dolt förkunskapskrav; om man inte har några tidigare erfarenheter eller kunskaper så är det mycket svårt att klara grundkursen. Många studenter läser i praktiken på kvartsfart, vilket också bidrar till att genomströmningen minskar. Vidare har ämnet, på grund av den kärva ekonomin, börjat med dagundervisning på C- och D-nivå – kurser som tidigare gavs på kvällstid. Detta har också resulterat i en sämre genomströmning. Ämnet har de

senaste fyra åren haft sju uppsatser på C-nivån. Ingen student har skrivit någon uppsats på D-nivån och ingen uppsats har blivit klar inom den tid som motsvarar poängkravet.

Lärarna

Lärbemanningen för nygrekiska vid Stockholms universitet ser ut som följer:

- 1 lektor (50 procent)
- 1 utländsk lektor

Universitetslektorn är docentkompetent och tjänstgör på halvtid inom grundutbildningen. Hon är ämnesföreträdare, studierektor och lärare på grundutbildningen samt lärare och handledare på forskarutbildningen. Den utländska lektorn är anställd på heltid men har ännu inte disputerat. Den utländska lektorn svarar för större delen av undervisningen på A- och B-nivå. På C-nivån undervisar lektorn och den utländska lektorn ungefär lika mycket. Två doktorander undervisar på delar av grundutbildningen (20 procent).

I självvärderingen konstateras att "de praktiska möjligheterna till kompetensutveckling inom ramen för tjänstgöringen är små eftersom personalstyrkan är så begränsad". Lektorn har dock egna forskningsmedel för forskning motsvarande en halvtidstjänst.

Undervisning och examination

Lärarna menar att studenternas olika förkunskaper på grundkursen skulle kunna hanteras genom att studenterna delades in i olika grupper efter modersmål/förkunskaper, särskilt vid språkfärdighetsmomenten. Institutionens begränsade ekonomi gör dock att detta förslag inte har kunnat realiseras.

Den vanligaste undervisningsformen på grundutbildningen är lektioner, men även seminarier och enskild handledning är vanligt förekommande. (Se tabell i *Bilaga I* för antal timmar lärarledd undervisning fördelad på de olika kursnivåerna.) Lärarna eftersträvar dialog, varför studenterna uppmuntras att ställa frågor och aktivt kommentera undervisningen. Man menar att det finns förutsättningar för att uppnå dialog i undervisningen eftersom grupperna är relativt små. Studenternas muntliga språkfärdighet övas särskilt genom samtal på lektionerna. Undervisning i språkstudio förekommer på grundkursen, men inställningen bland studenterna till denna undervisningsform varierar. Studenterna menar att undervisningen överlag bygger på god pedagogik och att lärarna disponerar tiden väl. Studenterna efterlyser dock mer av undervisning, framför allt under grammatikmomenten samt D-kursen. Studenterna framhåller som positivt kombinationen med en utländsk och en svensk lektor.

De vanligaste examinationsformerna är skriftliga och muntliga prov, individuellt och i grupp. På C-nivån används ibland en kombination av skriftlig och muntlig tentamen. Studenterna uppger att skriftliga tentor utan hjälpmedel är den vanligaste examinationsformen. Delkurserna läses parallellt.

Ämnet har reviderat kursplanen för C-kursen bl.a. mot bakgrund av att nästan inga studenter slutförde sin uppsats under terminen. Introduktion av kursen "Vetenskapligt skrivande" och mer undervisning på C-kursen är åtgärder som ämnesföreträdaren hoppas ska avhjälpa problemet. Uppsatserna är enligt lärarna av skiftande kvalitet. Studenterna skriver uppsats om tio poäng först på D-nivån. Därför krävs studier på D-nivån för att kunna ta ut en kandidatexamen. Språket för uppsatsen bestäms i samråd med handledaren. För en magisterexamen krävs studier på E-nivån.

Ämnet skulle vilja ge grundutbildning på heltid och dagtid men kan inte på grund av institutionens ansträngda ekonomi. Också lärarna menar att ämnet skulle få fler och bättre kandidater till forskarutbildningen om utbildningen gavs på heltid och dagtid.

Samverkan

Samarbetet med de andra ämnena inom institutionen är begränsat, liksom samarbetet med ämnet nygrekiska vid Göteborgs universitet och Lunds universitet.

Ämnet saknar systematiskt lärar- eller studentutbyte. Man har de senaste fyra åren inte haft några utländska studenter på grundutbildningen och mycket få utländska gästföreläsare. Inga studenter på grundutbildningen har studerat utomlands de senaste fyra åren.

Universitetslektorn fungerar som s.k. övervakare av utbildningen i nygrekiska vid Helsingfors universitet.

Studenterna menar att ämnet och institutionen borde samarbeta mera eftersom institutionen är så liten och har begränsade resurser. Studenterna vill gärna också ha fler gästföreläsare i undervisningen. Lärarna uppger att en ökad samverkan nationellt och internationellt är önskvärd.

Forskarutbildningen

Utbildningen

Forskarutbildningen i nygrekiska leder fram till en filosofie doktorsexamen. Utbildningen består av en kursdel på 80 poäng och en avhandlingsdel på 80 poäng. Forskarstuderande har möjlighet att avlägga licentiatexamen (80p) inom ramen för utbildningen.

I studieplanen för forskarutbildningen framgår att den forskarstuderande ska få fördjupade kunskaper främst i dimotikí men även i katharévousa och bysantinsk vulgärgrekiska. Den forskarstuderande ska även få beläsenhet i litteratur, kunskaper i språk- och litteraturhistoria samt kultur- och idéhistoria, samt förmåga att tillämpa vetenskaplig metod och producera en vetenskaplig avhandling. Målet för avhandlingen är att den ska kunna antas i en vetenskaplig serie eller tidskrift av god kvalitet.

Forskarutbildningens delkurser är följande:

Specialkurs, 5p	Kretensisk renässanslitteratur, 10p
Texter på katharévousa, 5p	Balkanologi, 5p
Bysantinsk litteratur, 10p	Nygrekisk poesi, 5p
Språkhistoria, 5p	Skriftlig språkfärdighet, 5p
Folksånger, 5p	Nygrekisk skönlitterär prosa, 20p
Dialektologi, 5p	

Källa: Självvärdering av forskarutbildning i nygrekiska, Stockholms universitet

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Kvalitetsarbetet i forskarutbildningen är inte lika omfattande som på grundutbildningen. Kursutvärderingar görs inte systematiskt men doktoranderna uppger att de har goda möjligheter till inflytande över forskarutbildningen.

En mer individuellt anpassad form av studieplan diskuteras och planeras.

För varje aktiv doktorand finns en individuell studieplan, fastställd av institutionsstyrelsen. Dessa studieplaner följs upp kontinuerligt.

Doktoranderna

Ämnet har tre aktiva doktorander, varav två kvinnor. En av dessa innehar en doktorandtjänst. Doktorandtjänsten omfattar 20 procent institutionstjänstgöring, vilket innebär att anställningen som doktorand förlängs till fem år. Doktoranderna har antagits 1975, 1983 och 1989. De har framför allt rekryterats från grundutbildningen. Två personer vid Helsingfors universitet har antagits till forskarutbildningen i Stockholm. Studentunderlaget för rekrytering till forskarutbildningen är mycket begränsat. Detta beror på att endast ett fåtal studenter börjar studera på C- och D-nivå. De nya antagningsbestämmelserna försvårar också möjligheterna att anta studenter till forskarutbildningen.

En person har avlagt doktorexamen. Två forskarstuderande har hoppat av utbildningen de senaste åren.

Handledare

Tillgången på handledare/lärare ser ut som följer:

- 1 lektor (50 procent)

Universitetslektorn med docentkompetens tjänstgör på halvtid. Lektorn är ämnesföreträdare, studierektor och lärare på grundutbildningen samt lärare och handledare på forskarutbildningen. En doktorand har extern handledare på Statsvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet. En annan doktorand har extern handledare på Litteraturvetenskapliga institutionen vid Stockholms universitet.

Undervisning och examination

Doktoranderna läser oftast in kurserna på egen hand även om vissa kurser med lärarledd undervisning förekommer. Forskarutbildningskurserna examineras genom skriftliga prov och muntliga tentamina. Vissa kurser examineras genom muntlig presentation vid seminarium. Textkursen erbjuder möjligheter vid valet av litteratur. Specialkursen erbjuder två inriktningar, litteratur- och språkvetenskaplig. De andra kurserna är bestämda till inriktning och innehåll. (Se också under rubriken *Utbildningen*.)

Avhandlingsämnet bestäms i samråd med handledaren. Det är vanligt förekommande att doktoranderna skriver licentiatavhandling men den är inte obligatorisk.

Ämnet har inga regelbundna seminarier på grund av institutionens ekonomiska situation. Även möjligheterna till övriga aktiviteter är begränsade. Doktoranderna uppger att de kommit olika långt i forskarutbildningen och studerar så olika saker att det är svårt att läsa in sig och komma med synpunkter på varandras arbeten. Doktoranderna uppger att institutionen inte kan erbjuda den intellektuella miljö och stimulans som krävs.Handledningen fungerar bra, men är alltför begränsad. Doktoranderna önskar fler seminarier, ökat samarbete och ytterligare handledning.

Samverkan

Ämnet har inget organiserat samarbete med andra institutioner eller forskarutbildningar, vare sig inom det egna universitet, nationellt eller internationellt. Vart tredje år anordnas dock filologkongresserna, som samlar svenska och nordiska latinister, grecister och neogrecister.

En av doktoranderna har studerat vid utländskt universitet under en kortare period. Ett större utbyte med en institution i Grekland vore önskvärt enligt doktoranderna. De uppger att detta skulle gynna både forskar- och grundutbildning. I självvärderingen uppges att man önskar utveckla ämnets samverkan och internationalisering.

Bedömargruppens synpunkter

Bristande lärarresurser

En lektor som tjänstgör på halvtid samt en utländsk lektor svarar för undervisningen på grundutbildningen i nygrekiska. Bedömargruppen anser att lärarna utför ett förtjänstfullt arbete men att ämnets resurser tyvärr begränsar lärarnas möjligheter till forskning och kompetensutveckling. I självvärderingen konstateras att studenternas praktiska språkfärdighet tillgodoses med en heltidsanställd utländsk lektor men att ämnet behöver minst en heltidsanställd lektor för att tillgodose ämnets teoretiska undervisning och ämnets forskningsanknytning.

Bedömargruppen delar denna uppfattning. Ämnets lärarkompetens måste förstärkas, framför allt mot bakgrund av att man även ger forskarutbildning.

Fungerande grundutbildning

Bedömargruppen fann vid platsbesöket att stämningen mellan lärare och studenter är god. Studentinflytandet verkar vara väl tillgodosett även om uppföljningen av kursutvärderingarna inom grund- och forskarutbildningen kan förbättras. Revideringen av kursplanerna är ett exempel på att ämnets kvalitetsarbete utvecklas väl.

Bedömargruppen anser att nygrekiskans kursplaner är väl genomtänkta men att pensumkraven är alltför omfattande och att textmängden på samtliga kurser bör minska avsevärt. Det är helt enkelt inte realistiskt att förvänta sig att studenterna ska kunna läsa den textmängd som kursplanerna kräver. Bedömargruppen menar att mer realistiska pensumkrav dessutom skulle öka genomströmningen på grundutbildningen.

Bedömargruppen rekommenderar inte att studenterna indelas i grupper i undervisningen. Stödundervisning för de studenter som är i behov av sådan är ett bättre alternativ. Äldre studenter skulle då kunna hjälpa till med stödundervisningen.

Den teoretiska språkundervisningen är utmärkt, men vid platsbesöket framkom att studenterna har liten kunskap om forskningen inom ämnet. En möjlighet att avhjälpa detta vore att göra forskningen mera synlig, t.ex. genom att presentera de forskningsprojekt som finns på institutionen. Forskningsanknytningen kan stärkas, vilket också påpekas i självvärderingen, genom ytterligare föreläsningar i olika språk- och litteraturvetenskapliga ämnen.

Bedömargruppen menar att genomströmningen på grundutbildningen är för låg och att ämnet bör arbeta ytterligare med hur den kan förbättras, inte minst för rekryteringen till forskarutbildningen. De nya kursplanerna på C- och D-nivå är lovvärda initiativ som

förhoppningsvis kommer att öka genomströmningen och rekryteringen, vilket också ett ökat antal undervisningstimmar och handledning på C- och D-nivå skulle kunna göra.

Sammantaget menar bedömargruppen att grundutbildningen i nygrekiska håller en rimlig kvalitet.

Svag forskarutbildning

I självvärderingen uppges att "förutsättningarna för en effektiv forskarutbildning är minimala på grund av de bristande resurserna". Lektorn underströk också vid platsbesöket att de reella forskningsmöjligheterna har urholkats och att forskningen tyvärr kommer i sista hand.

Bedömargruppen menar att det därför är nödvändigt att förstärka ämnet med fler lärar- och doktorandtjänster – åtminstone bör det halva lektoratet bli en heltidstjänst.

Ämnets forskarutbildning har i dag alldeles för liten volym och saknar profil på grund av för få forskare och doktorander. Doktoranderna befinner sig knappast i någon egentlig forskningsmiljö, och någon regelbunden fungerande seminarieverksamhet förekommer inte. Mot denna bakgrund anser bedömargruppen att ämnet i dag inte har tillräckliga resurser för att ge en forskarutbildning av god kvalitet. Ämnet bör tillskjutas resurser samt utveckla ett internationellt samarbete och förse doktoranderna med externa bihandledare.

Forskarutbildningen har en god ämnesbredd i kursdelen och en relativt stor valfrihet gällande kurslitteraturen. Ämnet bör dock överväga en större koppling mellan kursdelen och avhandlingen och se över doktorandernas möjligheter att tillgodoräkna sig kurser från andra lärosäten. Poängfördelningen mellan kursdelen och avhandlingen bör, som för nygrekiskan i Lund, vara 60 respektive 100 poäng.

Svag internationalisering och samverkan

Ökad samverkan och internationalisering är särskilt viktigt för forskarutbildningen. I självvärderingen konstateras att "samverkan och internationalisering är ett område som borde kunna förstärkas". Bedömargruppen delar denna uppfattning. Bristande resurser kan försvåra ett sådant arbete, men ett utvecklat samarbete kan utöver andra positiva effekter också vara resursförstärkande när det väl är etablerat.

Gruppen anser att ämnet i högre utsträckning bör utveckla kontakterna och samarbeta med andra akademiska miljöer inom det egna universitetet och med andra lärosäten såväl nationellt som internationellt. I självvärderingen skriver man att "samarbete mellan institutionerna i Skandinavien vore en möjlighet att skapa bättre förutsättningar för forskarutbildningen i nygrekiska. Gemensamma doktorandseminarier vore en möjlighet liksom utbyte av handledningstjänster". Bedömargruppen instämmer i detta. Ämnet bör även utveckla formerna för ett internationellt studentutbyte och på sikt även upprätta ett sådant utbyte för lärarna.

Avslutningsvis menar vi också att den bysantinska grekiskan skulle kunna förstärkas genom ett samarbete med bysantinlogin i Uppsala, eftersom de har resurser inom detta område.

UPPSALA UNIVERSITET

Institutionen för klassiska språk

Institutionen för klassiska språk rymmer ämnena latin, grekiska och bysantinologi. Institutionen leds av en prefekt och en institutionsstyrelse. Institutionsstyrelsen erhåller och beslutar om anslaget för grundutbildningen. Professorn och lärarna i respektive ämne har det avgörande inflytandet på utbildningen och dess utformning. Prefekten beslutar i ekonomiska frågor. Studenterna finns representerade i institutionsstyrelsen.

Institutionen har ändamålsenliga tjänsterum och undervisningslokaler och ett eget bibliotek där studenterna har tillgång till åtta läsplatser och två datorer med Internetuppkoppling. Ett par doktorander i grekiska respektive latin har varsin plats i ett doktorandrum vid institutionen och där tillgång till ändamålsenlig utrustning. Vid sidan av arbetsplats på universitetsbiblioteket finns även möjlighet till studier i institutionens bibliotek, som innehåller en avdelning vetenskaplig litteratur för ämnena klassisk grekiska och latin.

Latin

Grundutbildningen

Utbildningen

För att börja läsa latin vid Uppsala universitet krävs minst två årskurser latin från gymnasieskolan eller motsvarande kunskaper. I det ordinarie kursutbudet ges utbildning på A- till D-nivå (1–80p) samt s.k. utökade kurser i dels antik prosa (20p), dels antik poesi (20p). Latinämnet ger också forskarutbildning. På C- och D-nivå ges möjlighet att välja mellan kurs med eller utan examensarbete. Utöver det ordinarie utbudet ges två utökade kurser i latinsk prosa (20p) samt en kurs i latinsk paleografi med kodikologi (5p). Sedan höstterminen 2001 erbjuder också ämnet en introduktionskurs i latin för dem som inte uppfyller förkunskapskravet.

A- och C-kurserna ges varje hösttermin och B-kursen varje vårtermin, samtliga på helfart. D-kursen ges i den takt som studenten önskar.

Grundutbildningen syftar till att bibringa studenterna gradvis fördjupade kunskaper i språket och litteraturen, för att de med allt högre grad av självständighet ska kunna läsa och språkligt och innehållsligt analysera latinska texter från skilda epoker. Den övergripande målsättningen är att dels bereda grund för forskarutbildning i latin, dels bidra till upprätthållande av nödvändig kompetens i språket för lärare, bibliotekarier och arkivarier samt för forskare i andra ämnen. Innehållsmässigt har latinet i Uppsala ett brett utbud med specialisering på antikt latin vad gäller textkurserna.

Tabell 1 för latin vid Uppsala universitet: Grundutbildningens delkurser

A-kurs	B-kurs	C-kurs 1	C-kurs 2	D-kurs 1	D-kurs 2	D-kurs 3
Latinsk formlära med kasus-syntax, 2p	Antik prosa, 6p	Latinets ljud- och form-historia, 3p	Antik prosa, 3p	Textkurs, 10p	Textkurs, 10p	Examensarbete, 20p
Latinsk syntax, 5p	Antik poesi, 6p	Syntax och stilistik med översättningsövningar, 4p	Syntax och stilistik med översättningsövningar, 4p	Textkurs, 10p	Examensarbete, 10p	
Antik prosa I, 6p	Syntax och stilistik med översättningsövningar, 2p	Antik prosa, 10p	Examensarbete, 10p			
Antik prosa II, 4p	Sen- och efterantik prosa och poesi, 6p	Antik poesi, 3p	Antik poesi, 3p			
Antik poesi, 3p						

Källa: Självvärdering av Institutionen för klassiska språk, bilaga 1 samt institutionens hemsida.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Inför arbetet med självvärderingen utsågs institutionssekreteraren som koordinator för utarbetandet av rapporten. Under självvärderingsprocessens gång uppges studentrepresentanter från institutionsstyrelsen ha haft möjlighet att påverka rapportens innehåll. Den har också varit tillgänglig för övriga studenter på institutionens gemensamma anslagstavla. Rapporten slutbehandlades av institutionsstyrelsen där den slutligen antogs. Självvärderingen är välstrukturerad och informationsrik.

Varje lärare är skyldig att genomföra kursutvärderingar, som sammanställs av institutionssekreteraren. Man håller på att utarbeta ett generellt system för dessa. (Jämför beskrivningen av grekiska vid Uppsala universitet, rubrik *Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring*)

Studenterna har möjlighet till inflytande bl.a. genom att prefekten har informationsträffar med en studentrepresentant en gång veckan då man diskuterar aktuella frågor. Studenterna inkluderas också i samband med kursplanerevisioner. Dessa dialoger är dock inte formaliserade. Studenter och doktorander framhåller att de upplever brister mellan olika nivåer vad gäller information om övergripande frågor som berör institutionen, t.ex. utvärderingar.

I slutet av 1999 utvärderades institutionens grundutbildning av professor Tomas Hägg, universitetet i Bergen. Utvärderingen ingick, på initiativ av Humanistiska fakulteten, i en flerårig granskning ur olika synvinklar av språkännena i Uppsala. Självvärderingen som institutionen producerade var i huvudsak deskriptiv, medan den externa utvärderingen i högre grad gav förslag till åtgärder. De åtgärder som berörde latinämnet gällde bl.a. reduktion av textmängd och läskurskrav. Dessa åtgärder har också genomförts.

Ämnet gör själv ingen regelmässig uppföljning av sina f.d. studenter.

Studenterna

Ett krav för att studera latin vid Uppsala universitet är minst två års avslutade gymnasiestudier. Numera finns också möjligheten för studenterna att läsa in förkunskaperna under sommaren i form av självstudier med viss handledning. De flesta av latinstudenterna kommer direkt från gymnasiet.

Antalet registrerade studenter uppgick under perioden 1998–2000 i genomsnitt till 45 st/år med ca hälften på A-nivån. Kvinnorna dominerar inom latinämnet: Bland latinstudenterna på A- och B-nivå var 67 procent kvinnor och på C- och D-nivå utgjorde kvinnorna 60 procent (gäller för år 2000).

Tabell 2 för latin vid Uppsala universitet: Antal registrerade på grundutbildningen för varje kursnivå, 1997–2001

1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
A: 27	A: 24	A: 18	A: 13
B: 11	B: 14	B: 10	B: 4
C: 12	C: 5	C: 8	C: 8
D: 5	D: 2	D: 6	D: 3

Källa: Uppgifter inskickade till Högskoleverket av Institutionen för klassiska språk, Uppsala universitet

Latinämnet har hittills haft en tillfredställande genomströmning och uppfyllt sitt utbildningsuppdrag. På de lägre nivåerna har man fått igenom de flesta av de registrerade nybörjarna, åtminstone till en fullbordad grundkurs. De flesta av avhoppet sker efter A-nivån. Genomströmningen på C-nivån är tämligen god: Under de senaste tre åren har totalt tolv studenter avslutat C-kursen. Av dessa gick två tredjedelar vidare till D-kursen. Under perioden 1998–2000 examinerades tre C-uppsatser, varav två framlades av män. Under samma period examinerades fyra D-uppsatser, varav tre framlades av män. De studenter som på heltid ägnar sig åt studierna klarar i allmänhet av C-kursen med högst ett par månaders förlängning. Att D-kursen visar en annan bild beror på att många läser in den parallellt med andra studier. Man befärar dock att det kan bli svårare framöver att uppfylla grundutbildningsuppdraget om rekryteringen sjunker. (Se vidare under rubriken *Bedömargruppens synpunkter*.)

Lärarna

Lärbemanningen för latin vid Uppsala universitet ser ut som följer:

- 2 professorer
- 1 lektor
- 1 forskarassistent

Samtliga lärare har i grunden docentkompetens. Av professorernas tjänstgöring utgörs tio procent respektive 75 procent av undervisning, som dock i första hand består av handledning av doktorander. Doktorander har inte beretts möjlighet att undervisa inom grundutbildningen.

Någon speciell kompetensutveckling för lärarna finns inte inplanerad. Formellt ska en fjärdedel av lektorns och den ene av professorernas tjänstgöring avse forskning, men det stora antalet

doktorander i latin har medfört att en stor del också av deras forskningstid har gått till handledning.

Undervisning och examination

Undervisningen sker företrädesvis i form av lektioner samt till viss del av seminarier och individuell handledning. (Se tabell i *Bilaga I* för antal timmar lärarledd undervisning fördelad på de olika kursnivåerna.) Grammatik- och översättningskurser examineras genom skriftliga tentamina men andra former såsom självvärdering, självvärdering och hemtentamen har också prövats. I övrigt sker examinationen företrädesvis muntligt.

På A- och B-nivå genomförs i stort sett all undervisning i form av lektioner där den vanligaste formen utgörs av examinatorier, d.v.s. att studenterna på lektionen redovisar att de har läst en fastslagen textmängd och därigenom får se den som avklarad. I viss utsträckning ges introduktionsföreläsningar till kurser som ska läsas in helt på egen hand. Studenterna möter redan på A-kursen i latin en av professorerna i undervisningen.

På C- och D-nivå ges det möjlighet att välja mellan kurs med eller utan examensarbete. På C-nivån varierar antalet undervisningstimmar beroende på alternativ, och på D-nivån saknas i stort sett undervisning förutom den handledning som ges för examensarbeten.

Samverkan

Vid Uppsala universitet bildar latinet tillsammans med grekiska och bysantinologi Institutionen för klassiska språk. Mellan dessa tre ämnen förekommer dock inte något organiserat samarbete. Det saknas också ett formaliserat samarbete mellan latinet i Uppsala och ämnet vid andra svenska lärosäten.

Däremot tycks samarbetet vara mer utvecklat med andra institutioner inom universitetet, såsom Litteraturvetenskapliga institutionen, Historiska institutionen, Institutionen för lärarutbildning m.fl. Samarbetet äger rum genom föreläsningar eller genom handledning av examensarbeten.

På den internationella arenan har C-kursens studenter under ett antal år erbjudits att förlägga en veckas studier till Rom, och besök har också gjorts i Leuven, Belgien, inom ramen för institutionens samarbete med Katholieke Universiteit. Studenter från Norden, Estland, Litauen och Tyskland har bedrivit studier vid institutionen under senare år. Internationellt lärar/personalutbyte förekommer dock inte.

Forskarutbildningen

Utbildningen

Forskarutbildningen i latin vid Uppsala universitet leder fram till filosofie doktorsexamen. En doktorand i latin kan avsluta en del av forskarutbildningen med licentiatexamen motsvarande 80 poäng. Forskarutbildningen omfattar en kursdel om 60 poäng samt en avhandlingsdel om 100 poäng. Utbildningen är inriktad mot editionsfilologi och latinsk lingvistik.

Det övergripande målet för forskarutbildningen är att forskarstudenterna ska kunna specialisera sig inom vitt skilda områden av disciplinen, gärna på nya sådana. Innehållsligt ska forskarutbildningen åstadkomma en grundlig skolning i det klassiska latinet samt ge god

kännedom om filologisk tradition och forskningsmetodik. Utbildningen ska slutligen skapa en grund för vidare yrkesverksamhet såväl utanför som inom högskolan.

Forskarutbildningens delkurser är följande:

Antik prosa, 19p

Antik poesi, 19p

Efterantik prosa och poesi, 7p

Grammatik och språkhistoria, 10p

Latinsk paleografi med kodikologi, 5p

Källa: Självvärdering för forskarutbildning i latin vid Uppsala universitet.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Kursutvärderingar har hittills inte genomförts på forskarutbildningen.

Varje hösttermin upprättar doktoranden i samråd med handledaren en individuell studieplan. Respektive handledare följer kontinuerligt upp den individuella studieplanen och får inför upprättandet av nästföljande års plan diskutera avvikelser med doktoranden. Att döma av de 15 studieplaner som lämnades in höstterminen 2000 följer de flesta aktiva doktoranderna utbildningen i acceptabel takt.

Doktoranderna

För närvarande har latinet 15 aktiva doktorander, varav sex är kvinnor. Flera disputationer och licentiatexamina väntas under de närmaste åren. Rekryteringen sker vanligtvis från institutionens grundutbildning i latin men, på grund av strängare finansieringskrav har ingen doktorand kunnat antas efter 1997.

Under de senaste tio åren har fyra doktorsavhandlingar lagts fram och endast 1 doktorand har avbrutit sina studier (för att fortsätta utbildningen vid Lunds universitet).

Handledare

Tillgången på handledare ser ut som följer:

- 2 professorer
- 1 lektor

Externa handledare förekommer normalt inte eftersom professorerna och lektorn tillsammans genom sina olika inriktningar täcker flera perioder av latiniteten och flera typer av avhandlingar, såsom editioner och lingvistiska undersökningar.

Undervisning, examination och handledning

Kursdelen inom forskarutbildningen omfattar 60 poäng fastställda kurser. (Se också under rubriken *Utbildningen*.) Kurserna är obligatoriska, och vetenskaplig litteratur studeras parallellt med text som väljs tämligen fritt. Genom utbyte av fem poäng från de tre första kurserna kan en individuell specialkurs skapas. Denna är tänkt att anpassas efter det valda avhandlingsämnet. Merparten av kurserna läses in helt på egen hand och examineras företrädesvis muntligt.

Avhandlingsdelen inom forskarutbildningen omfattar 100 poäng. Ämnet för avhandlingen diskuteras fram med handledaren, men doktorandens egna intressen är av största vikt.

Avhandlingsarbetet bedrivs enskilt med målet att författa en monografi, även om möjligheten till att producera en sammanläggningsavhandling finns. Avhandlingarna skrivs på svenska, engelska, franska eller tyska och ska ligga på en sådan nivå att de kan antas i en vetenskaplig skriftserie. Licentiatexamen (80p) är införd sedan några år tillbaka men är inte obligatorisk, även om lärarna förespråkar en sådan etapp.

Inom ämnet finns ett högre seminarium i latin som samlas omkring 15 gånger/läsår. De allra flesta sammanträdena ägnas åt ventilering av avhandlingsavsnitt eller D-uppsatser. Vid övriga tillfällen behandlas valda metodiska problem. Seminariet samlar nästa alltid ett tjugotal deltagare, de flesta forskarstuderande och C- och D-studenter. Parallellt har även ett lägre seminarium anordnats av institutionens doktorander och C- och D-studenter, där metoddiskussion har förts med inbjudna specialister.

Samverkan

Det förekommer inte något formaliserat samarbete mellan latinet och de andra ämnena vid institutionen.

På ett nationellt plan bedrivs ett tvärvetenskapligt arbete genom kontakter med forskare inom exempelvis teologi, konstvetenskap och idé- och lärdoms historia. Därutöver anordnas vart tredje år filologkongresserna, som samlar svenska och nordiska latinister, grecister och neogrecister.

Internationellt samarbete förekommer främst med forskare vid universitet i Norden, Belgien och Storbritannien.

Bedömargruppens synpunkter

Bibehållet förkunskapskrav

Lärarna menar att det bästa sättet att behålla sin goda status är att vidmakthålla den höga kvaliteten på utbildningen och att den säkras bl.a. av studenter med goda förkunskaper. Studenternas gymnasiekunskaper prövas genom två veckors inledande repetition av dessa, vilket gör det möjligt att avråda studenter med alltför svaga kunskaper i latin och otillräcklig motivation från att fortsätta studierna. I vissa fall har studenter med skiftande problem rekommenderats att ägna sig åt något annat och hänvisats till studerandebyrån eller studenthälsan. Lärarna befarar dock att man på sikt måste sänka utbildningens innehållsliga mål på grund av en ständigt sviktande rekrytering samt studenternas allt sämre förkunskaper. En förhoppning är att den nya introduktionskursen i latin ska kunna kompensera en befarad nedgång i rekrytering.

Bedömargruppen betraktar introduktionskursen som en lovvärd satsning och rekommenderar ämnesföreträdaren ett genomföra en ordentlig utvärdering. En sådan utvärdering skulle kunna utgöra ett betydelsefullt underlag inför valet om man i framtiden ska behålla förkunskapskravet eller inte.

Hög undervisnings- och handledningsinsats

Det framgår med all tydlighet att lärarlaget i latin vid Uppsala universitet lägger ned sin själ i undervisningen på grundutbildningens A- och B-nivå. Den relativt höga undervisningsinsatsen på dessa nivåer utgör också en medveten prioritering från lärarnas sida och har gett utdelning i form av en tillfredsställande genomströmning. Ett positivt inslag är att studenterna redan på A-kursen

möter en av ämnets professorer. Studenterna ger lärarna beröm för såväl deras höga ämneskompetens som deras pedagogiska skicklighet och framhåller den goda stämning som de upplever råder mellan dem och lärarna.

Trots att lärolaget är förhållandevis starkt till antalet, får prioriteringen av A- och B-nivån tillsammans med en omfattande andel handledningstid – avseende både examensarbeten och de 15 doktoranderna – vissa negativa konsekvenser. En sådan är att såväl C- och D-studenter som doktorander menar att undervisningen är alltför snålt tilltagen på deras nivåer, vilket bl.a. har lett till att flera av doktoranderna på eget initiativ i viss mån har kompenserat bristen genom att läsa in avsnitt i studiecirkelform. Ämnesföreträdaren beklagar situationen, men hänvisar till att ämnets ekonomi inte tillåter fler undervisningstimmar. En annan baksida är att den stora undervisnings- och handledningsinsatsen delvis sker på bekostnad av lärarnas forskning, vilket bl.a. får till följd att forskningsanknytningen inom grund- och forskarutbildningen försvagas.

Bedömargruppen instämmer i studenternas och inte minst doktorandernas kritik, och anser att undervisningen borde fördelas jämnare mellan nivåerna. Bedömargruppen vill dock understryka att lärarnas pedagogiska insatser är beundransvärda och att deras olika specialiseringar – editionsfilologi, latinsk lingvistik, paleografi, nylatin – väl täcker in olika typer av latin. Tillsammans gör detta att latinet i Uppsala lyckas erbjuda studenter och doktorander åtskilligt av den bredd man uttryckligen eftersträvar och en utbildning av hög kvalitet.

Svag forskningsförberedelse

Inte någon gång under grund- och forskarutbildningen ges undervisning i vetenskaplig metod. C- och D-studenterna antas i stället tillägna sig ett vetenskapligt förhållningssätt i samband med uppsatsskrivande samt genom det högre seminariet i latin, till vilket de inbjuds och som de deltar flitigt i. Ett lägre seminarium har därutöver, på studenternas eget initiativ, under flera år inbjudit gäster som *informerar* om olika aspekter på forskning. På så sätt anser lärarna att den vetenskapliga skolningen på grundnivån och kopplingen till forskarutbildningen är säkrad.

Doktoranderna beklagar dock avsaknaden av metodkurser inom såväl grund- som forskarutbildningen och menar att seminarierna inte är tillräckliga som forskningsförberedelse. Man framhåller att den vetenskapliga förberedelsen får stå tillbaka för den språkliga färdighetsträningen, vilken sker genom en – i doktorandernas tycke – alltför omfattande textläsning. Lärarna försvarar dock pensumvolymen med att ”man måste behärska språket innan man kan göra något med det”. Bedömargruppens förslag om att minska kursdelen inom forskarutbildningen till förmån för en mer vetenskaplig och avhandlingsanpassad inriktning välkomnas av doktoranderna, medan lärarna ställer sig mer tveksamma. (Se också under avsnittet *Allmänna synpunkter*, rubrikerna *Kompletterande synpunkter på utbildningen i latin* samt *Språkfärdighetsträning eller vetenskapliga studier?*)

Bedömargruppen anser att latinet i Uppsala med fördel skulle kunna skära ner pensumvolymen på såväl grund- som forskarutbildningsnivå och införa introduktionsmoment av vetenskaplig metod. Det är anmärkningsvärt att Uppsala, som vidhåller förkunskapskravet, även insisterar på ett stort textpensum på samtliga högre nivåer.

Efterfrågan på ökad samverkan

Som framgår av den föregående beskrivningen är ämnets samverkan på grundutbildningens högre nivåer tämligen väl utvecklad med andra humanistiska ämnen inom det egna universitetet, och på forskarutbildningsnivån förekommer exempelvis ett nordiskt forskarsamarbete.

Sämre är dock samarbetet mellan ämnena inom klassiska språk liksom med de svenska systerinstitutionerna. Detta förhållande är något som främst doktoranderna beklagar. De efterlyser ökat samarbete, främst med systerinstitutionen i Stockholm samt mellan de klassiska ämnena på den egna institutionen. Samarbetet skulle exempelvis kunna gälla utbyte av kurser och gemensamma seminarier. Lärarna ställer sig dock inte lika entusiastiska till ett ökat samarbete med Stockholmsinstitutionen. Som främsta skäl anges lärarnas knappa tid och institutionens resursbrist.

Bedömaregruppen instämmer i doktorandernas önskemål och uppmanar till ökat samarbete med i första hand latinet i Stockholm. (Se vidare under avsnittet *Allmänna synpunkter*, rubrik *Samverkan*.)

Grekiska

(inklusive bysantinsk grekiska/bysantinologi)

Grundutbildningen

Utbildningen

Institutionen ger kurser i grekiska från 10–120 poäng (Grekiska I–II, B, C, D och s.k. utökade kurser) och bedriver forskarutbildning. Utöver det ordinarie kursutbudet startade höstterminen 2001 två nya kurser på kvartstid som inte kräver förkunskaper i grekiska.

Samtliga ordinarie kurser ges på heltid förutom nybörjarkursen på tio poäng som ges både på hel- och kvartstid.

Det övergripande målet för grundutbildningen i grekiska är att ge en god utbildning i det grekiska språket från arkaisk tid till senantikens slut och att förmedla kunskap om grekisk litteratur och tanke under samma period. Man vill dels lägga en god grund för forskarutbildningen i grekiska, dels bidra till upprätthållandet av en nödvändig kompetens i språket för lärare. Vidare formulerar institutionen att det konkreta målet är att bibringa studenterna gradvis fördjupade kunskaper i språket och litteraturen, för att de med allt större grad av självständighet ska kunna läsa och språkligt och innehållsligt analysera grekiska texter, prosa såväl som poesi, från skilda epoker.

Uppläggningsen av såväl grund- som forskarutbildningen betonar bredd framför ämnesdjup och specialisering. Ämnesföreträdaren uppger att man inte velat profilera grundutbildningen, förutom genom möjligheten att specialisera sig på antik eller bysantinsk grekiska fr.o.m. C-nivån. I stället eftersträvar man att ge en så bred utbildning i grekiska som möjligt. Filologiska frågeställningar och texter tillhörande den efterklassiska greckiteten kan dock sägas dominera examensarbetena på C- och D-nivå. De två utökade kurserna är rena läskurser som, om studenten sedan antas till forskarutbildningen, kan räknas in i forskarutbildningens kurser.

Kurserna i bysantinsk grekiska utgör en direkt förberedelse för forskarutbildningen i bysantinologi men ges också som en värdefull bas för studier i ämnen som teologi och slavistik och för medeltidsstudier i stort. Utöver det ordinarie kursutbudet i grekiska och bysantinsk grekiska (se tabeller nedan) ges två nya kurser fr.o.m. höstterminen 2001: "Antik grekisk litteratur från Homeros till Plutarchos" (10p), och "Bysantinsk litteratur" (10p). Dessa kurser förutsätter ej förkunskaper i grekiska.

Kurserna i bysantinsk grekiska har som mål att ge kunskaper om de olika former av grekiska som man möter i den medeltida bysantinska litteraturen, från det lärda antikiserande språket till den folkliga medeltidsgrekiskan. Då den språkliga formen och texternas innehåll skiljer sig kraftigt från vad studenterna studerat under de två första terminernas studier i antik grekiska, är kurserna inriktade på att bredda och fördjupa de språkliga färdigheterna parallellt med en orientering om den bysantinska kulturmiljön.

Tabell 1 för grekiska vid Uppsala universitet: Grundutbildningens delkurser

Grekiska I–II	B-kurs	C1-kurs	C2-kurs	D1-kurs	D2-kurs	Utökad kurs i grekisk prosa, 20p	Utökad kurs i grekisk poesi, 20p
Grekiska I, 10p	Grammatik med textstudium, 6p	Attisk prosa, 5p	Stud. väljer 2 av 3 kurser:	Attisk prosa, 5p	Stud. väljer 2 av 3 kurser:	Jonisk prosa, 4p	Epik och lyrik, 8p
Grekiska II, 10p: - Attisk prosa, 8p - Historia och kulturhistoria, 2p	Jonisk prosa, 4 p	Jonisk och efterklassisk prosa, 5p	Attisk prosa, 5p	Jonisk och efterklassisk prosa, 5p	Attisk prosa, 5p	Attisk prosa, 8p	Det attiska dramat, 8p
	Epik och lyrik, 4p	Epik och lyrik, 5p	Jonisk och efterklassisk prosa, 5p		Jonisk och efterklassisk prosa, 5p		
	Det attiska dramat, 4p	Det attiska dramat, 5p	Epik, lyrik, drama, 5p	Drama och poesi, 5p	Drama och poesi, 5p	Efterklassisk prosa, 8p	Efterklassisk poesi, 4p
	Litteratur och idéhistoria, 2 p		Examensarbete, 10p	Bysantisk litteratur, 5p	Examensarbete, 10p		

Källa: *Självvärdering av grundutbildning i grekiska, Uppsala universitet.*

Tabell 1 för bysantisk grekiska vid Uppsala universitet: Grundutbildningens delkurser

C1-kurs	C2-kurs	D1-kurs	D2-kurs
Historieskrivning, 7p	Studenten väljer 2 av 3 kurser: Historieskrivning, 5p Hagiografi och annan teologisk litteratur, 5p Historia och kulturhistoria, 5p	Historieskrivning, 7p	Studenten väljer 2 av 3 kurser: Historieskrivning, 5p Teologi, filosofi och lärdoms historia, 5p Folklig och lärd poesi, 5p
Hagiografi och annan teologisk litteratur, 5p		Teologisk litteratur inkl. hagiografi, 3p	
Hymnografi och profandiktning, 3p		Folklig och lärd poesi, 5p	
Historia och kulturhistoria, 5p	Examensarbete, 10p	Profan retorik, filosofi och lärdoms historia, 5p	Examensarbete, 10p

Källa: *Självvärdering av grundutbildning i bysantisk grekiska, Uppsala universitet.*

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Inför arbetet med självvärderingen utsågs institutionssekreteraren som koordinator för utarbetandet av rapporten. Under självvärderingsprocessens gång uppges studentrepresentanter från ämnesrådet ha haft möjlighet att påverka rapportens innehåll, även om de upplever att många av deras synpunkter fortfarande saknas i slutrapporten. Resultat av kursutvärderingar har heller inte inkluderats i självvärderingen, som främst ger intryck av att utgå från ett lärar- och administrationsperspektiv. Självvärderingen har varit tillgänglig för övriga studenter på institutionens gemensamma anslagstavla. Rapporten slutbehandlades av institutionsstyrelsen där den slutligen antogs.

Rektor vid Uppsala universitet har gått ut med ett direktiv om att alla kurser och delmoment på minst fyra poäng samt alla block på 20 poäng ska utvärderas. Institutionsstyrelsen för klassiska språk har nyligen antagit riktlinjer för hur kursutvärderingarna vid institutionen ska gå till inom ramen för rektors direktiv. Institutionsstyrelsen har således slagit fast metoder, enkätmallar och vilka som ansvarar för kursutvärderingarna. Dessa riktlinjer har praktiserats under det senaste året. Ett antal åtgärder har vidtagits för att försöka säkerställa studenternas anonymitet i samband med utvärderingarna. Enligt de nya bestämmelserna ska inte läraren själv sammanställa svaren från kursutvärderingarna. Originalblanketterna makuleras, men det samlade resultatet från utvärderingen sparas.

Ingen alumniverksamhet bedrivs vid institutionen.

Studenterna

Studentsammansättningen på nybörjarnivån i grekiska är liksom vid de övriga lärosätena heterogen. Studentgruppen består både av rena nybörjare som kommer direkt från gymnasiet – varav endast ett fåtal har läst grekiska – och av studenter som tidigare läst något ämne med nära anknytning till grekiska som teologi, filosofi, latin eller antikens kultur och samhällsliv. Förkunskaperna är därmed skiftande. Till bysantinsk grekiska har hittills antagits 1 student på C-nivån och 1 student på D-nivån.

Ett 25-tal studenter börjar nybörjarstudiet i grekiska varje år, ungefär jämnt fördelat mellan helfarts- och kvartsfartskursen. I genomsnitt har ämnet ca 36 registrerade studenter/läsar, med bara ett fåtal på de högre nivåerna (C- och D-kurserna). Ca 40 procent är kvinnor och återfinns företrädesvis på de lägre nivåerna (A- och B-kurserna).

Tabell 2 för grekiska vid Uppsala universitet: Antal registrerade på grundutbildningen för respektive kursnivå, 1997–2001

1997/98	1998/99	1999/00	2000/01
A: 27	A: 20	A: 36	A: 31
B: 10	B: 1	B: 2	B: 4
C: 4	C: 2	C: 3	C: 1
D: 2	D: 1	D: 1	D: 1

Källa: Uppgifter inskickade till Högskoleverket av Institutionen för klassiska språk, Uppsala universitet.

Ett relativt litet antal hoppar av under de första veckorna på Grekiska I helfart. För att förebygga avhopp och underlätta genomströmningen har uppläggningsen av utbildningen förändrats genom att man sedan 1995 utökat timtalet för Grekiska II, reducerat antalet sidor som ska läsas aktivt och gett viss stödundervisning när det funnits behov. Däremot sker många avhopp mellan A- och B-nivån. Nybörjarkursen på kvartsfart har dock haft en positiv effekt på rekryteringen till Grekiska II.

Inom kurserna på A- och B-nivå har genomströmningen sjunkit de senaste tre åren (1998–2000). Under samma år har fyra examensarbeten på C-nivån och tre på D-nivån examinerats. Ingen av dessa studenter slutförde sitt examensarbete inom samma termin. Institutionen har dock vidtagit åtgärder för att förbättra genomströmningen på C- och D-kurserna. En sådan är att det inte längre finns någon litteraturkurs som ska tenteras i samband med examensarbetet.

Lärarna

Lärbemanningen för grekiska och bysantinsk grekiska vid Uppsala universitet ser ut som följer:

- 2 professorer
- 1 lektor

Professorerna har i grunden docentkompetens medan lektorn är filosofie doktor. Lärare på lösa timmar anlitas endast i undantagsfall. Doktorander används inte för undervisning inom det ordinarie kursutbudet.

Professorerna belastar vardera tio procent av grundutbildningsanslaget. Professorn i grekiska, som dessutom är prefekt för Institutionen för klassiska språk, undervisade vårterminen 2001 motsvarande 32 timmar på grundutbildningen, medan professorn i bysantinologi inte hade någon kurs på grundutbildningsnivå eftersom inga studenter anmält sig till bysantinsk grekiska. I början av B-kursen möter studenterna för första gången professorn i grekiska, medan professorn i bysantinologi undervisar från och med C-nivån på kurserna i bysantinsk grekiska.

Någon särskild kompetensutveckling för lärarna finns inte planerad förutom de studiedagar och liknande som erbjuds genom språkvetenskapliga fakulteten vid universitetet. För professorn i bysantinologi finns goda möjligheter till egen forskning inom tjänsten, även om utrymmet kan skifta från termin till termin. Detsamma gäller även lektorn i grekiska, om än i mer begränsad omfattning på grund av tämligen omfattande undervisning. Formellt ska en fjärdedel av lektorstjänstgöringen avse forskning. Professorn i grekiska upplever att forskningen inte utgör någon reell del av tjänsten då arbetstiden är alltför splittrad av administrativa göromål.

Undervisning och examination

På de lägre nivåerna sker i stort sett all undervisning i form av lektioner. Undervisningen är ofta examinerings-, d.v.s. studenterna redovisar på lektionen att de läst en fastslagen textmängd och får därmed betrakta den som avklarad. I bysantinsk grekiska förekommer undervisning i relativt stor utsträckning på C- och D-nivå, i den mån det finns studenter på dessa nivåer. Av ekonomiska skäl saknas i stort sett motsvarande undervisning på de högre nivåerna i grekiska i övrigt, med undantag för handledning av examensarbeten och undervisning på en av textkurserna på C-nivån. (Se tabell i *Bilaga I* för antal timmar lärarledd undervisning fördelad på de olika kursnivåerna.) Antalet undervisningstimmar har under senare år ökat efter önskemål från studenterna och för att öka genomströmningen.

Skriftlig färdighetsträning förekommer endast i mycket begränsad omfattning på grundnivån, förutom i form av examensarbeten och seminarieuppgifter.

C- och D-kurserna i såväl grekiska som bysantinsk grekiska ges i två varianter, en med och en utan inslag av ett examensarbete om tio poäng. Varianten med examensarbete ger större flexibilitet och valfrihet då studenterna har möjlighet att välja två av tre delkurser. Valet av ämne för examensarbetet sker i samarbete mellan handledare och student.Handledning ges individuellt. Metodkurs ges när någon avser att skriva examensarbete. Ett mindre antal studenter väljer i regel varianten utan examensarbete.

Vid institutionen hålls något som kallas "lägre seminarium" som anordnas av doktoranderna och där metodiska problem diskuteras. Dessa seminarier är öppna också för C- och D-studenter. Dessa studenter kallas i regel också till de högre seminarierna i respektive ämne.

Samverkan

Utländska gästföreläsare förekommer regelbundet. Vid de sociala sammankomster som då ordnas är också studenter på högre nivåer av grundutbildningen välkomna att närvara. Någon annan form för formaliserat samarbete på grundutbildningsnivå förekommer inte, vare sig med andra ämnen vid det egna universitetet eller med ämnet grekiska vid andra svenska lärosäten eller internationellt.

Forskarutbildningen

Utbildningen

Forskarutbildningen i grekiska och bysantinologi leder fram till filosofie doktorsexamen. Utbildningarna består av en kursdel om 60 poäng och en avhandlingsdel om 100 poäng. Forskarstuderande i grekiska har möjlighet att avlägga licentiatexamen (80p) inom ramen för utbildningen. Denna möjlighet har hittills inte efterfrågats av forskarstuderande i bysantinologi. Det ska stå doktoranden fritt att välja ämne för sin avhandling, oberoende av inriktning eller epok.

Forskarutbildningen i grekiska ska genom en i huvudsak gemensam textkurs samt genom kurser i dialektinskrifter och grammatik åstadkomma en grundlig skolning i grekiska från arkaisk tid till senantiken, samt genom seminarier, kurser och föreläsningar ge god kännedom om filologisk tradition och forskningsmetodik.

Målet för forskarutbildningen i bysantinologi är att för det första genom studium av bysantinska texter och aktuell sekundärlitteratur ge vidgade och fördjupade kunskaper om det bysantinska rikets historia och kultur samt insikter i den bysantinska grekiskans olika varianter, från det lärda konstspråket till den folkliga medeltidsgrekiskan. För det andra ska utbildningen ge sådana insikter i ämnets vetenskapliga metoder att doktoranden på ett tillfredsställande sätt kan lösa en forskningsuppgift av rimlig svårighetsgrad inom den tid som står till buds.

Forskarutbildningens delkurser (i grekiska) är följande:

Språkhistoria, dialekter och dialektlitteratur, 16p

Det attiska dramat, 8p

Attisk prosa, grammatik och stilistik, 14p

Efterklassisk poesi och prosa, 14p

Filologiska hjälpvetenskaper och specialstudium, 8p

Källa: Självvärdering av forskarutbildning i grekiska vid Uppsala universitet.

Forskarutbildningens delkurser (i bysantinologi) är följande:

Historia och historieskrivning, 10p

Idé- och lärdomshistoria inkl. de politiska idéernas historia, 10p

Kyrkan och den teologiska litteraturen, 10p

Konst och arkeologi samt Konstantinopels topografi och byggnadshistoria, 10p

Epos, versroman, brev, epigram och profan retorik, 7p

Paleografi, handskriftskunskap och texthistoria, 3p

Valfri komponent, 10p

Källa: Självvärdering av forskarutbildning i bysantinologi vid Uppsala universitet.

Kvalitetsarbete och kvalitetssäkring

Doktoranderna i grekiska deltog i självvärderingsprocessen genom sin representation i institutionsstyrelsen. Det första utkastet till självvärdering i grekiska väckte anstöt hos doktoranderna som upplevde att flera av de problem som de anser råda inom utbildningen och kurserna inte togs upp och att i stället doktorandernas studieprestationer nedvärderades. Efter omfattande diskussioner både inom och utanför styrelserummet upplever dock doktoranderna att de lyckades åstadkomma en stor förändring av dokumentet, även om de fortfarande inte är nöjda med vissa avsnitt i det.

Ingen formaliserad kursutvärdering sker på forskarutbildningen. Då i regel doktoranden utgör ensam student på respektive kurs är anonymiteten omöjlig att upprätthålla.

Nyligen har en revidering av kursplanerna för forskarutbildningen i både grekiska och bysantinologi skett. Revideringen var en anpassning av utbildningen till 1998 års reform.

Regelverket kring doktorandernas individuella studieplaner ser lika ut för båda ämnena. Varje hösttermin upprättar doktoranden i samråd med handledaren en studieplan på särskild blankett. Respektive handledare följer kontinuerligt upp den individuella studieplanen och får framför allt inför upprättandet av nästföljande års plan diskutera avvikelser med doktoranden. Införandet av individuella studieplaner upplevs av både handledare och doktorander som befrämjande för en bättre genomströmning på forskarutbildningen.

Doktoranderna

Under de fem senaste åren har fyra nya doktorander antagits till forskarutbildningen i grekiska, av dem är 1 kvinnlig och 1 manlig doktorand för tillfället aktiva. Rekrytering av doktorander sker vanligtvis från institutionens egen grundutbildning i klassisk grekiska.

Ingen doktorand i bysantinologi har under de senaste fem åren kunnat antas. Av de fyra doktorander som antogs dessförinnan är endast en manlig doktorand aktiv i dag. Han antogs 1992 och har tillbringat en stor del av sin forskarutbildning utomlands. Rekryteringsbasen för forskarutbildningen i bysantinologi är mycket smal. Endast ett mycket litet antal studenter väljer den bysantinska inriktningen på C- och D-kursen, och därmed är få behöriga att söka till forskarutbildningen.

Under de senaste tio åren har 1 doktorsavhandling producerats i grekiska. De avhopp som skett de senaste åren på forskarutbildningen tros åtminstone delvis bero på de svårigheter som finns att finansiera de doktorander som antagits enligt den tidigare högskoleförordningen.

Handledare

Tillgången på handledare/lärare ser ut som följer:

- 1 professor (grekiska)
- 1 professor (bysantinologi)

Professorn i grekiska är ensam handledare och examinator på forskarutbildningen i grekiska. Han har disputerat i grekiska och är docent i ämnet. Externa handledare förekommer inte inom ämnet.

Professorn i bysantinologi är ensam handledare och examinator på forskarutbildningen i bysantinologi. Han har disputerat i grekiska och är docent i bysantinologi, särskilt bysantinsk filologi. Externa handledare förekommer inte eftersom den ende aktive doktorandens avhandlingsämne faller inom ramen för professorns specialisering.

Undervisning och examination

Undervisning ges främst i dialektinskrifter, översättning från svenska till grekiska och i läsning av grekiska handskrifter. Efter önskemål framförda av doktoranderna har de skriftliga inslagen ökat i undervisningen genom att de monografier som ska läsas redovisas skriftligen i form av ett kritiskt referat. Merparten av kurserna på forskarutbildningen i grekiska läses in helt på egen hand av doktoranden. (Jämför dock nedan om det högre seminariet.) Kursdelen består till 56 poäng av obligatoriska kurser och endast på delkurs fem finns det visst utrymme för valfrihet då möjlighet finns för doktoranden att i stället för specialstudium följa en fakultetsgemensam kurs om fyra poäng för doktorander. (Se också under rubriken *Utbildningen*.) Vissa modifieringar i de olika kursernas omfång och innehåll kan dock ske efter samråd med handledaren. Den vanligaste examinationsformen på de olika delkurserna är muntlig tentamen.

Den nya kursplanen för forskarutbildningen i bysantinologi som antogs 1999 skiljer sig från den tidigare men har i praktiken aldrig prövats. Enligt den nya kursplanen ska varje kurs avslutas med ett skriftligt eller muntligt prov. Kontinuerlig kunskapskontroll kan dessutom i vissa fall ske i samband med undervisningen. Undervisning har tidigare framför allt förekommit på delkurs 6: "Paleografi, handskriftskunskap och texthistoria" (3 p), särskilt i form av praktiska övningar i handskriftsläsning, men också på andra kursdelar, särskilt i form av textläsning. Inom utbildningen i bysantinologi utgörs tio poäng av kursdelen av en valfri kurs som doktoranden, i samråd med handledaren, kan utforma i enlighet med sina särskilda intressen och sin forskningsinriktning.

Avhandlingsämnet i grekiska diskuteras fram med handledaren, men doktorandens egna intressen är av största vikt. Avhandlingsarbetet bedrivs enskilt med målet att författa en monografi, och arbetet presenteras vanligen kapitelvis på det högre seminariet. Institutionen ser positivt på licentiatexamen som en etappavgång. Professorn ser inga nackdelar med att ta ut en licentiat. Tvärtom kan det vara mycket givande att få sitt arbete prövat, och doktoranden kan bli inspirerad i det fortsatta avhandlingsarbetet.

Avhandlingsämnena i bysantinologi har hittills föreslagits inom ramen för den forskning om bysantinsk hagiografi som sedan länge bedrivits vid avdelningen och som givit dess profil. Det hindrar dock inte att en doktorand som så vill har möjlighet att välja ett ämne med annan inriktning. Studieplanen är medvetet formad för att täcka ett så brett spektrum som möjligt av bysantinologiska delområden. Licentiatexamen har hittills inte varit aktuell inom ämnet bysantinologi.

Det högre seminariet i grekiska samlas omkring 20 ggr/läsår. Då avhandlingsavsnitt och examensarbeten inte föreligger i ett sådant antal att de på långt när kan fylla seminarierna, ägnas dessa periodvis åt speciella genrer eller tidsperioder inom den grekiska litteraturen. På så sätt fungerar seminariet även som undervisningsforum för både doktorander och studenter på de högre nivåerna i grundutbildningen. Utöver detta driver doktoranderna ett eget seminarium, det s.k. lägre seminariet, dit gäster inbjuds och där ofta principiella och metodologiska frågor behandlas.

Inom bysantinologin samlas det högre seminariet omkring tio ggr/läsår. Där förekommer både diskussioner om specifika forskningsproblem i anslutning till deltagarnas aktuella projekt – ofta med anknytning till bysantinsk hagiografi – och med mer övergripande presentationer av problemkomplex med ett stort inslag av forskningsinformation. Det förekommer också att forskare inom andra ämnen lägger fram material med bysantinsk anknytning. Ibland har även det högre seminariet i grekiska bysantinologisk anknytning. Under doktorandens utlandsvistelse har professorn i ämnet riktat in seminarierna till att passa intresseriktningarna hos studenterna på högre nivåer i såväl grekiska som bysantinologi.

På forskarutbildningen i grekiska och bysantinologi bibringas doktoranden den vetenskapliga skolningen genom det högre seminariet och genom handledning.

Samverkan

Vad gäller grekiska, förekommer inte något samarbete med andra institutioner och högskolor, inom eller utom Sverige, i organiserade former, utan all samverkan är beroende av privata initiativ och kontakter.

Professuren i bysantinologi i Uppsala är den enda fasta tjänsten i ämnet i Norden. Det samarbete med andra forskare som förekommer och de kontakter som knyts beskrivs som informellt informationsutbyte och vetenskapliga diskussioner med enskilda forskare, snarare än organiserat samarbete på institutionsnivå om t.ex. gemensamma forskningsprojekt eller gemensamma inslag i forskarutbildningen. Samma karaktär har de tvärvetenskapliga kontakter som förekommer med forskare inom teologi, konstvetenskap, litteraturvetenskap, musikvetenskap, historia och arkeologi som har en mer eller mindre bysantinologisk inriktning.

Internationella kongresser i bysantinologi anordnas var femte år, och i dem deltar normalt företrädare för avdelningen, även den aktive doktoranden. Även vid andra konferenser som anordnas inom den internationella bysantinologin deltar avdelningens forskare.

Bedömargruppens synpunkter

”Traditionell” form på grundutbildningen

Textläsning och översättning, examineriskt eller individuellt med åtföljande enskild muntlig tentamen, dominerar undervisningen inom såväl grund- som forskarutbildning på bekostnad av andra inlärningssätt och examinationsformer. Det är bedömargruppens intryck att alltför mycket tyngd läggs på bred textläsning i stället för, mer mångsidig interpretation och djupare analys. Ökade inslag av t.ex. religionsvetenskapliga eller filosofiska infallsvinklar inom undervisningen skulle troligen ha positiva effekter på genomströmningen och göra studierna mer lustbetonade för studenterna. Bedömargruppen skulle önska ett ökat inslag av självständig reflexion och av skriftliga övningar, även om det nödvändigtvis måste gå ut över antalet sidor originaltext

studenten ska läsa. Studentrepresentanter som bedömargruppen talade med uttryckte också önskemål om större valfrihet inom grundutbildningen och ökade möjligheter att få ta del av den moderna forskningsdebatten i grekiska.

Pensumvolymen är liksom i Stockholm stor, men bedömargruppen anser att en bättre fördelning mellan grundutbildningens olika nivåer föreligger i Uppsala. Från studenthåll föreslogs dock att man kunde minska brottet mellan B- och C-kursen genom att öka takten på B-kursen och minska den på C-kursen. Studentrepresentanterna föreföll nöjda med den handledning som erbjuds i samband med C- och D-uppsatserna.

Bedömargruppen ser mycket positivt på att man infört kvartsfartskursen samt från detta år också de två specialkurserna som inte kräver förkunskaper i grekiska. De borde kunna ha en positiv effekt på rekryteringen till de övriga kurserna, samtidigt som de ökar doktorandernas chanser att få undervisa och skaffa sig pedagogisk meritering. Därtill bidrar kurser av detta slag till att sprida kunskap om ämnet och stärka dess ställning vid universitetet, vilket i dag är en viktig del av ämnesverksamheten.

Dålig arbets- och studiemiljö

Det är bedömargruppens intryck att en utpräglat dålig arbets- och studiemiljö för närvarande råder inom grekiskan, framför allt på högre nivåer. Den dåliga arbetsmiljön tar sig framför allt uttryck i en icke fungerande dialog mellan lärarna å ena sidan och studenter och doktorander å den andra, samt en bristfällig informationsspridning inom institutionen och inom ämnet. Det finns uppenbar risk för att den utbredda frustrationen ska leda till beklagliga avhopp på de högre nivåerna av grundutbildningen, men kanske framför allt inom forskarutbildningen. Då institutionsledningen är alltför involverad i problemen för att kunna initiera en lösning, måste i stället fakulteten träda in och ta sitt ansvar för att inte utbildningens kvalitet ska bli lidande.

Bedömargruppen ser det som positivt att prefekten träffar en studentrepresentant en gång i veckan för att informera om aktuella ärenden. Men fler åtgärder verkar behövas för att studenterna ska få bättre insyn i institutionens verksamhet och uppleva att deras åsikter blir hörda uppåt i hierarkin. En åtgärd kunde vara att utse en doktorandrepresentant till Handledarkollegiet. Det är inte acceptabelt att det i dagsläget inte finns någon studentinsyn vid tillsättningen av doktorandtjänster.

Låg genomströmning på forskarutbildningen...

Ökad valfrihet och flexibilitet inom systemet verkar nödvändiga då forskarutbildningen i Uppsala uppvisar en utpräglat låg genomströmning: endast 1 avlagd doktorsexamen de senaste tio åren, medan Lund och Göteborg har haft fem vardera under samma tid. Med de hårda tidskrav som doktoranderna nu lever under, accentueras ytterligare kravet på mer strömlinjeformad utbildning och målinriktad handledning. En diskrepans synes för övrigt råda i dag mellan mål uttryckt i kursplanen och praxis när det gäller ansvarsfördelningen. Å ena sidan fastslår studieplanen att det är ett mål för forskarutbildningen i antik grekiska att hjälpa doktoranden att avsluta avhandlingen inom rimlig tid. Å andra sidan framkom det tydligt vid bedömargruppens platsbesök att hela ansvaret i praktiken läggs hos doktoranden. Det synes önskvärt att handledaren tydligare engagerade sig i arbetet att driva avhandlingarna framåt.

... och hög andel obligatoriska moment

Det är bedömargruppens uppfattning att den samlade textmängden inom kurserna är orimligt stor. Dessutom är alltför många av kurserna inom forskarutbildningen i grekiska obligatoriska; en

justering med hänsyn till doktorandernas nya striktare tidskrav bör genomföras. Doktoranderna har själva under en lång tid uttryckt önskemål i denna riktning. Den stora andelen obligatoriska moment inom utbildningen motiveras av institutionen med att man vill undvika att doktoranderna blir alltför specialiserade i sin kunskap och i stället erbjuda en så stor bredd på utbildningen som möjligt. Bedömargruppen anser att 40 poäng obligatoriska kurser tillgodoser rimliga krav på bredd i utbildningen, och vill återigen framhålla studieplanen i Lund som en bra kompromisslösning mellan rimligt bred beläsenhet och nödvändig specialisering.

Svag rekrytering till bysantinologin

I dagsläget följer ingen student C- eller D- kursen i bysantinsk grekiska och den enda doktoranden som är aktiv studerar utomlands. Detta gör att det är mycket svårt för bedömargruppen att utvärdera utbildningen. Att spekulera i genomströmningstakt på grundval av ett material på en student är givetvis meningslöst.

Ett uppenbart problem är den dåliga rekryteringen till grundutbildningen i bysantinsk grekiska som i sin tur leder till att rekryteringsunderlaget till forskarutbildningen i bysantinologi i stort sett blir obefintligt. Professorn menade att ett bysantiskt inslag redan på B-kursen i grekiska möjligen kunde främja rekryteringen till de bysantiska C- och D-kurserna. En alternativ åtgärd vore att låta professorn i bysantinologi undervisa på något eller några moment på grundutbildningen i grekiska; synliggörande av ämnet behöver inte nödvändigtvis ske via studieplanen. Förutom den möjliga rekryteringseffekten skulle en sådan arbetsdelning kunna ha den positiva bieffekten att frigöra resurser för professorn i grekiska att forska. Ämnet skulle också synliggöras mer i studentmiljöerna om professorn i bysantinologi bidrog till undervisningen i bysantinsk grekiska inom ämnet nygrekiska vid Stockholms universitet. (Se vidare *Allmänna synpunkter*, rubrik *Kompletterande synpunkter på utbildningen i bysantinologi.*)

Förstärkt samarbete önskvärt

Bedömargruppen ser positivt på den etablerade traditionen att regelbundet bjuda in gästföreläsare. Studenter och doktorander upplever att professorn i grekiska tillgodoser deras behov och önskemål när det gäller föreläsare som motsvarar deras intressen och kan vara till direkt hjälp i arbetet på avhandlingen. Seminarieverksamheten fungerar tack vare sin regelbundenhet och höga ambitionsnivå som ett substitut för undervisning inom forskarutbildningen. Seminarierna verkar präglas, trots bristen på avhandlingskapitel att diskutera, av hög kvalitet, något som också borde komma forskarutbildningen i Stockholm till godo. Bedömargruppen menar att utbildningarna i både Uppsala och Stockholm skulle vinna på ett formaliserat samarbete och kompetensutbyte, sådant som det skisseras i kommentarerna till forskarutbildningen i grekiska i Stockholm.

Ett formaliserat samarbete mellan professorn i bysantinologi och de bysantinologiska doktoranderna i ämnet grekiska vid Göteborgs universitet borde enligt bedömargruppens mening komma till stånd, till gagn för båda parter.

Med Lund som exempel kunde man fråga sig om tillräckliga ansträngningar gjorts från grekiskans och bysantinologins sida att finna externa finansieringskällor för nya doktorander. Sett utifrån förefaller det närliggande att professorn i grekiska, som också har bysantinologisk produktion, och professorn i bysantinologi, som är docent i grekiska, tillsammans skulle kunna lansera ett attraktivt forskningsprojekt som utnyttjade deras samlade kompetens och samtidigt lockade studenter till bysantinologin.

Problemet med adekvata läromedel på nybörjarnivå synes vara akut. Utarbetande av nya läromedel borde kunna ske i samverkan mellan de fyra institutioner som bedriver undervisning i klassisk grekiska.

Nordisk betraktelse

Finländska synpunkter på utbildningen i grekiska vid universitet i Sverige

Maarit Kaimio, Helsingfors Universitet

Utbildningen i grekiska vid de svenska och finländska universiteten har mycket gemensamt. De generella målen är desamma – att upprätthålla kunskapen om och främja forskningen av det klassiska grekiska språket och den världsberömda litteratur som har skrivits på detta språk, samt av den skiftande kulturmiljö där språket under ett och ett halvt millennium användes. Den yttre ramen med magister- och doktorsexamina är densamma, liksom en strävan att den aktuella forskningen ska ligga till grund för undervisningen. Vi har också många gemensamma problem: Den generella småämnesproblematiken med ämnen som inte producerar ett tillräckligt antal examina eller helårsprestationer, den därav följande resursbristen och osäkerheten inför framtiden, det procentuellt stora antalet avhopp från grekiska studier till något annat ämne i ett tidigt stadium.

Men i några avseenden skiljer sig det finska systemet avsevärt från det svenska. Kanske den största formella skillnaden ligger i det starkt reglerade svenska kurssystemet, där studenterna förväntas – och också effektivt hjälps – att ägna sig åt heltidsstudier i ett ämne och prestera inom en planerad tidsram, och den verkliga stora akademiska friheten som råder inom den humanistiska utbildningen vid finländska universitet. Kombinerad med det faktum att en mycket stor del av finländska universitetsstuderande arbetar deltid – beroende ofta både på ett otillräckligt studiestöd och på ett intresse att få nyttig arbetserfarenhet – leder denna frihet i Finland ofta till en förlängning av studietiden och lägre studieprestationer. Men friheten har också sina goda sidor. De finländska studerande har stor frihet att kombinera sina studier inom humaniora efter intresse och förmåga och samtidigt studera flera ämnen eller enstaka kurser som de finner viktiga och intressanta. Detta är speciellt viktigt för ämnet grekiska, som ju sällan kan vara ett huvudämne, men som är ett lockande och nyttigt biämne för studerande av olika språk, först och främst latin, men också t.ex. filosofi, litteratur och historia. Under våra platsbesök vid de olika universiteten har jag fått intrycket av att också många svenska studerande av klassiska språk bedriver studier vid sidan av sina heltidsstudier eller i alla fall gärna skulle göra det, om systemet och tiden gav tillfälle till det. Sådan flexibilitet kunde vara nyttig på många vis.

Vid de finländska universitet som erbjuder fullständig grund- och forskarutbildning i både latin och grekiska (dvs. universiteten i Helsingfors och Åbo) är vi vana vid ett omfattande samarbete mellan ämnena. Detta tar sig uttryck såväl administrativt i form av en gemensam institutionsnämnd och i att resurser tilldelas gemensamt till hela institutionen, inte till de enstaka ämnena. På ett mera socialt plan har också de studerande en gemensam förening. Vi har utöver ämnesspecifika lärare också några lärartjänster i klassisk filologi med undervisningsskyldighet i både latin och grekiska efter behov. Kursplanerna i båda ämnena har utformats så, att alla realiakurser som man behöver i början av studierna – antikens historia, litteraturhistoria, topografi, mytologi o.s.v. – är gemensamma. Detta gäller också klassisk arkeologi, i den mån vi har ämnet i Finland (det är tyvärr inte etablerat som huvudämne vid något universitet i Finland). Latin och grekiska har några gemensamma kurser också på högre nivåer, t.ex. i texthistoria och

den klassiska filologins historia. Sådant samarbete är enligt min åsikt fullt naturligt och mycket praktiskt mellan två ämnen som står både kulturhistoriskt och metodiskt så nära varandra som latin och grekiska. Det har rent av förvånat mig att se så litet samarbete mellan dessa vid universiteten i Sverige, och detsamma gäller bristen på samarbete med andra ämnena inom samma universitet – först och främst antikens kultur och samhällsliv – mellan de klassiska institutionerna vid de olika svenska universiteten, och mellan de klassiska institutionerna och de svenska instituten i Athen och Rom.

En fråga som lätt kan ställas till klassiska filologer vid nutida universitet är i vilken mån man över huvud taget behöver greccister eller latinister i samhället. Mitt svar är: Ju flera desto bättre. Man kan ju inte förstå vårt västerländska kulturarv utan människor som förstår de klassiska språken, och även om man bara kan ha ett mycket begränsat antal tjänster för sådana specialister vid universiteten, betyder det inte att man ska undervisa endast ett fåtal studerande i dessa ämnen. Tvärtom, som jag redan har betonat, är latin och speciellt grekiska välkomna som biämnen för många studerande. Jag ser klassiska språk som en god allmän humanistisk grundutbildning, som ger kompetens för många olika typer av anställningar i det moderna samhället – inte bara vid universitet och skolor eller på ganska traditionella humanistiska områden såsom musei-, arkiv- och biblioteksfallt men också i såväl de gamla som de nya medierna och i företags- och affärsbranschen. Vad som är viktigt är att man inte bara lär sig grekiska utan också att formulera och lösa problem, att utföra analyser och göra synteser, att uttrycka sig både skriftligt och muntligt på sitt modersmål. Dessa färdigheter kan man mycket väl lära sig av klassiska studier, men jag tror att det är nödvändigt att öva dem mer än man nu gör i de svenska kursplanerna. Detta kunde göras med ökad metodundervisning, med mera intensiv seminarieverksamhet, med ökad träning i skriftlig och muntlig färdighet på modersmålet i form av essäer, papers, studiedagböcker, små föreläsningar, grupparbeten o.s.v. Vi har ännu mycket att göra på detta område också i Finland, men jag tror att det är nödvändigt för att hjälpa våra studerande att finna sin plats och använda sin kapacitet i samhället.

Avslutningsvis vill jag rikta uppmärksamhet på två saker:

Det är uppenbart att de flesta universiteten på grund av resursbrist har för få lärare i båda de klassiska språken. En möjlighet att lösa detta kunde vara att använda doktorander som lärare, och detta kunde kanske accepteras som en liten del av deras utbildning. En annan möjlighet har man nyligen börjat praktisera i Finland: Alla forskare som har doktorerat och som är knutna till någon institution vid ett universitet (forskare vid Finlands Akademi eller vid andra forskningsprojekt) ska ge undervisning, t.ex. föreläsningar, kurser, handledning, motsvarande fem procent av sin arbetstid utan extra ersättning. Detta är förmånligt både för forskarna och för institutionen: De får erfarenhet som är viktig när de söker universitetstjänster, och institutionen berikar sin undervisning.

Den finländska forskarutbildningen är mycket mer flexibel än den svenska. Kursdelen på forskarutbildningen erbjuder många alternativ och kurserna är anpassade till avhandlingens tema. Vid de flesta svenska universiteten är forskarutbildningen i klassiska språk mycket reglerad med få tillfällen för variation. Kanske den bästa modellen skulle vara någonting mellan det svenska och det finländska systemet.

Tanker om nygræsk på universitetsniveau i Sverige, set ud fra en dansk synsvinkel

Sysse Engberg, Københavns Universitet

Kravene

Selv om svenske studerende utvivlsomt er flittigere end danske, og vores studerende måske kunne have godt af at efterligne Sverige i et vist omfang, forekommer det mig dog at kravene til de svenske studerende er for høje. Specielt virker det som om pensumkravene er opstillet uden at der foreligger en realistisk beregning af hvor lang tid det tager for en studerende at læse en side på græsk.

Da vi i sin tid på Københavns Universitet opstillede pensumkrav i nygræsk til vores studerende, foretog jeg nogle målinger på læsehastighed. Mens lærerne kan læse en side græsk på 1–2 minutter, vil det tage de fleste nybegyndere flere timer at arbejde sig gennem en side, fordi de bliver nødt til at foretage mange opslag i ordbog og grammatik. Nogle studerende er på begynderniveau 2–3 timer om en side, andre kan være endnu længere om det; her forudsættes det naturligvis også at teksten skal læses rimelig grundigt og forstås både på mikro- og på makroplanet.

Det er individuelt hvor hurtigt de studerende kommer op på en rimelig læsehastighed, men det tager nok i hvert fald 3–4 år at nå op på at læse en side på 10–15 minutter. Når man i Sverige kalkulerer med at en studerende skal kunne læse en side på ca. 1 time i andet studiesemester, på 30–50 minutter i tredje semester, og 5–9 minutter i fjerde semester, lyder det urealistisk (jvf. bilag). Måske skal disse pensumkrav heller ikke tages for bogstaveligt? Men under alle omstændigheder forekommer det mig klogere at opstille krav der er realistiske i forhold til den afsatte tid, dvs de afsatte point, og til gengæld forlange kravene overholdt.

Censorsystemet og eksamen

I Danmark er censorsystemet indarbejdet på alle niveau'er af undervisningssystemet; det går ud på at der ved alle prøver, såvel mundtlige som skriftlige, er en tredje person til stede som "kontrollant" af eksaminator og garant for lovmedholdeligheden af eksamen. Det er defineret gennem et regelsæt, som undertiden opleves lidt for snævert og bindende: censorkorpset for et givet fag (emne) udnævnes af Undervisningsministeriet for en begrænset årrække, der skal foretages en udskiftning på 25 procent hver gang der udnævnes et nyt censorkorps, det skal indeholde repræsentanter for 'aftagerne' af vores kandidater osv. Censorinstitutionen er desuden en kostbar sag, specielt i et fag som nygræsk, hvor vi ofte har måttet hente censorer fra Sverige eller Norge. Men grundprincippet er nyttigt på mange måder.

Måske bør det også nævnes at eksamenssystemet er meget regelbundet i Danmark. Det er fastlagt (af faget selv, men godkendt på fakultetet og i ministeriet) præcis hvilke prøver (mundtlige, skriftlige) der findes til hvert enkelt emne, hvordan censuren foregår (intern eller ekstern), hvilken karakterskala der benyttes, sværhedsgraden af prøven, evt. forberedelsestid og hjælpemidler, antal årsværk (point) osv.

Man opererer i Danmark med et internt og et eksternt censorkorps. Den interne censor er fra institutionen selv, ofte fra faget selv, og er altså kollega til den universitetslærer som eksaminerer til den givne prøve. Intern censur er 'gratis', idet den indgår i den ansattes arbejdsforpligtelser overfor institutionen, mens den eksterne censor aflønnes. Der er begrænsninger på hvor mange af fagets prøver som må have intern censur, og den må kun bruges ved de mindre betydningsfulde prøver, altså typisk i begyndelsen af studieforløbet. Den eksterne censor må ikke være ansat på samme universitet og må ikke have undervist den studerende; i Danmark, hvor moderne græsk kun findes på eet universitet, betyder det at vi i høj grad har måttet hente eksterne censorer i Sverige og Norge.

Censorinstitutionen udgør naturligvis først og fremmest en retssikkerhed for den studerende, men der er afledte fordele. Den interne censur kan lette samarbejdet mellem fagets lærere, også på andre fronter, fordi det bliver naturligt at man kender til hinandens måde at undervise og eksaminere på; man sikrer at niveau og krav er nogenlunde homogene indenfor faget, og ikke differerer fra lærer til lærer, og man sikrer også at niveau'et fra år til år bliver mere homogent. På tilsvarende måde sikrer den eksterne censur det diakrone niveau, det kan åbne op for dialog og samarbejde mellem skandinaviske universiteter og hjælpe til at det bliver lettere at meritoverføre studieelementer fra eet skandinavisk universitet til et andet, fordi man ved selvsyn kender til prøvernes valør og indhold. Det kan også gøre det lettere (mere naturligt og mindre tabubelagt) at vejlede studerende fra andre universiteter, nationale eller skandinaviske, når lærerne fra de forskellige universiteter får et praktisk, fagligt samarbejde.

Nationalt og internationalt samarbejde

Det forekommer mig at et nationalt samarbejde om pensum ville være en fordel, både hvad angår pensumomfang (sidetal) og indhold. Som det er nu, er det svært at forestille sig meritoverførsel fra et universitet til et andet: de kvalitative krav til tekstpensum specificeres næsten ikke i Stockholm, mens der stilles specificerede krav om ældre litteratur fra 2.semester (i Göteborg) eller fra 3.semester (i Lund); uppsatsen på C-niveau er koblet til krav om skriftlig græsk sprogfærdighed i Lund og Göteborg (10 point), mens kravene er adskilt i Stockholm (uppsats fem point, skriftlig sprogfærdighed 2 point); kravene til sproghistorie (katharevusa, dialekter) er meget forskellige, og forskelligt placeret, på de tre universiteter.

Man aner en profilering i retning af sprogvidenskab og synkrone studier i Stockholm, og en diakron, sproghistorisk linie i Lund via det nære samarbejde med oldgræsk. Men i Lund mangler jo den mellemliggende, byzantinske periode som kunne binde oldgræsk og nygræsk sammen på en organisk måde, og det synes også usikkert hvad der vil ske når professoren i oldgræsk går af – vil den nye professor være lige så åben overfor et samarbejde med faget nygræsk?

I Göteborg er der et antal doktorander som skriver om byzantinske emner på faget oldgræsk, et emne som hverken oldgræsk- eller nygræskprofessoren er specialist i, mens der i Uppsala sidder en professor i byzantinistik uden studenter. Et samarbejde på tværs af universiteterne på dette område forekommer nærliggende; man kunne ønske sig at der nationalt blev taget stilling til hvor faget byzantinistik skal ligge, og på hvilken måde det evt. kunne indgå i en profilering på doktorandniveau af fagene nygræsk og/eller oldgræsk, således at vejlederkvalifikationerne blev udnyttet optimalt.

Det er oplagt, specielt med den forholdsvis ringe lærerbemanding på faget, at der indgås et samarbejde med græske universiteter gennem EU-programmerne (Erasmus, Socrates). Det ser – meget forståeligt – ud til at man viger tilbage fra at indgå EU-aftaler fordi man aner at det involverer et stort og ufrugtbart papirarbejde. Men her må det være muligt at trække på hjælp fra det centrale, internationale kontor på fakultets- eller rektorniveau. Det er ikke nødvendigt at have

en samarbeidsaftale på universitetsnivå, altså sentralt, for å starte et utvekslingsprogram: det er mulig å inngå bilaterale aftaler om utveksling av studerende *decentralt*, dvs med læreren i nygræsk som lokal faglig koordinator, men som nevnt med hjelp til det praktiske fra et sentralt kontor.

Ligeledes vil det nok være nødvendig å samarbejde med andre institutter (Engelsk, Tysk, Romansk, Historie) på fakultetet om å åpne opp for å motta græske utvekslingsstudenter, fordi EU-programmerne forudsatter gjensidighet, altså at der i prinsippet kommer like mange studenter *fra* Grækenland som der reiser *til* Grækenland, og det er nok ikke realistisk at der kommer synderlig mange græske studenter til Skandinavia for å studere græsk – hvis de skandinaviske språk var representert på græske universiteter, var det en annen sak. Men inntil det skjer, må de græske studenter "afsættes" til andre fag hvor der foregår undervisning på et av hovedspråkene.

En afledt fordel av studentutvekslingen er at man kan "spare" noen ressurser til undervisning i muntlig sprogferdighet: de svenske studenter oppøver deres sprogferdighet under et semesteropphold ved et græsk universitet, og de græske studenter kan hjelpe de svenske nygræskstudenter med muntlig sprogferdighet under oppholdet i Sverige.

Latinutdannelsen i Sverige – sett fra Norge Noen subjektive inntrykk

Egil Kraggerud, Universitetet i Oslo

En 'utvärdering' (norsk 'evaluering') innebærer alltid et arkimedisk punkt, men ikke ett som er skjult i mørke. Gjenskinnet fra det objekt man iaktar, belyser ens eget ståsted. Vurderingen går hele tiden begge veier. Om våre egne foresatte benyttet seg av det 'gjenskinnet' som kan sees i foreliggende trykksak, ville de utvilsomt kunne hente ut en rekke momenter til seriøs overveielse. Det er en viktig *gevinst* for *betrakteren* at han blir oppmerksom på det implisitte etnografiske perspektiv ved evalueringen: Den daglige virkelighet preget av våre skikker og konvensjoner, våre innretninger og våre normer er ikke nødvendigvis absolutte og naturgitte. Det var en tilsvarende distansert betraktningssåte som lå under den utopiske litteratur fra renessansen og fremover; menneskets forstand og frie tanke hadde rett og forpliktelse til å sette spørsmålsteget og konfrontere det etablerte 'system' med andre synsvinkler enn de tilvante.

For å begynne med det gjenskinnet som falt på min egen erfaringsbakgrunn i form av tankevekkende og verdifulle impulser: En betydelig faglig autonomi preger ennå antikkfagene i Sverige. Idéen om den faglige autonomi finnes å være intakt i sin kjerne takket være den svenske instituttstruktur. I Norge finner man de samme fag innenfor 'storinstitutter' som genererer egne, tildels ikke-faglige problemer. Det svenske system innrømmer i høyere grad faget dets egen sektor innenfor universitetshelheten. I enkelte tilfeller ser man den klassiske 'sektor' grovt underbudsjettet i det svenske system, men færre institutter skaper ikke nødvendigvis en rommeligere økonomi for enkeltfagene dersom totalbudsjettet holdes uforandret. I det norske system kan mer uberegnelige faktorer gjøre seg gjeldende, f.eks. som følge av svingninger i storinstituttets økonomi.

Grunnutdannelsens byggestener av halvårselementer (A,B,C,D og av og til E) med inntil 20 studieuker gir en noenlunde ensartet og trygg struktur i det svenske system. Denne struktur borger langt på vei for en felles nasjonal standard og for overgangsmuligheter fra ett universitet til

et annet. Uten en slik i hovedsak felles struktur skulle faget neppe kunne bestå der budsjettene er særlig svake. For den enkelte student er det den fordel at han/hun ved begynnelsen av studiet kan danne seg et godt inntrykk av grunnutdannelsens hele forløp. I kraft av denne oppbygning kan man gjøre sine valg. I Norge har man tradisjonelt hatt langt kortere undervisningsterminer⁴ grunnet eksamenssystemet, men selv med lengre terminer vil man neppe oppnå det sterke og klare studieløp som det svenske system har.

Tradisjonelt har Sverige også sterkere krav til formell kompetanse hos institusjonenes lærere; arbeidsdeling og plass i systemet ifølge formelle kriterier synes å være mer etablert. En forholdsvis klar profil i grunnutdanning og forskerutdanning sett under ett er nok også mer markert i Sverige. Det norske system har hittil vært mindre strukturert. Mer egalitære tendenser har i større grad preget vårt system under oppbygningsfasen fra ca. 1960 til 1990.

Skulle man så vende speilet den andre veien – naturlig nok ettersom det dreier seg om en evaluering av det svenske system –, så er mitt første inntrykk at et hvilket som helst system, hvor godt det enn er, har i seg en betenkelig tendens til autarki, dvs. i retning av det selvtilstrekkelige, for ikke å si det selvtilfredse. Dette er ikke enestående for Sverige. Behovet for fremmede impulser kan ofte være likefrem fraværende i den moderne universitetsverden. Like selvsagt som man har gjesteforelesere som innslag i en institusjons liv, burde man fra tid til annen innby systemkommentatorer eller sende ut nysjerrige 'etnografer'. Og en gang imellom skulle det være befriende å komme sammen til systemkritiske konferanser over landegrensene for nettopp å drøfte og sammenligne våre ulike virkeligheter. Jeg tror i den forbindelse at forskerveiledningen i begge land ville ha mest å tjene på en åpen diskusjon. Ut fra et nærmere studium av kultur, betingelser, prestasjoner, tidsbruk, økonomi, rammevilkår kunne man ha godt av å fantasere mer fritt om hvordan det *burde* være.

La meg gi bare et lite eksempel på et mulig innspill av denne art. På to punkter især tror jeg at den svenske forskerutdannelsen faktisk har noe å lære av annerledeslandet Norge: 1) når det gjelder ansvaret for en forsvarlig tidsbruk, og 2) når det gjelder reguleringen av forholdet mellom avhandlingsskriving på den ene side og lesekurser (evt. teori) på den annen.

1) Fire år forskerutdanning virker som en fornuftig norm. Da må samtidig institusjonene bestrebe seg på at denne tidsrammen overholdes av den normale fullfinansierte doktorand. Dimensjoneringen av avhandlingstemaet vil hele tiden være et sentralt anliggende både forut for forskerutdannelsen og under selve utdannelsens gang. Hvis man ut fra en slik tidsnorm diskuterer forholdet mellom kursdelen m.m. i forhold til avhandlingsarbeidet, forekommer det meg fornuftig å gi 75 prosent til avhandlingen, 25 til kursdelen. I Norge er forholdet enda klarere i favør av avhandlingen, men til gjengjeld er det problemer på grunn av en for kort totalramme (3 år). Hvis man i Sverige blir stående ved fire årsverk som tidsramme for forskerutdannelsen, bør man drøfte inngående oppbyggingen av det éne år som ikke går direkte til avhandlingen. Det er ikke gitt at denne pliktdelen skal se likedan ut for alle. Jeg for min del tror man skal åpne for langt større fleksibilitet enn hva man ser idag. Det bør legges en plan i nært samarbeide mellom institusjonen/ veileder og doktorand. Det kan godt være at ekstensiv lesning vil være godt for én type doktorander (f. eks. i nylatin), i andre tilfeller vil kanskje sterkere innslag av metodekurs, teori og fagovergripende studium være riktigst, eller – f. eks. ved valg av emner fra den antikke perioden – en forholdsvis stor plass for en utvidet gresklesning. Seminarer behøver jeg knapt å komme inn på: Her har man enkelte steder sterke tradisjoner å bygge på. Undervisning fra

---

4. Man er imidlertid i ferd med å innføre studieterminer som ganske godt vil svare til de svenske i lengde.

doktorandens side kan sikkert også være et fruktbart innslag og med fordel sees i direkte sammenheng med avhandlingsarbeidet.

2) Det svenske system har så langt jeg har kunnet konstatere, normalt ikke maktet å skape en enhetlig og helhetlig doktorandtid. Ekstensiv tekstlesning er en ferdighetstrening som altfor ofte er uten forbindelse med avhandlingen. Dette blir særlig synlig når lesekursene gjøres unna *etterat* avhandlingen er skrevet. Da blir det skjærende tydelig at lesningen er en fortsettelse av grunnutdannelsen, men med mindre legitimitet ved seg. Den allerede selvstendige forsker blir minnet om at han/hun ennå ikke har fullført det lesepensum som begynte (minst) sex år tidligere. Dessuten tar lesningen, i hvert fall i teorien, for lang tid av det hele. Jeg har ingen statistiske forutsetninger for å uttale meg om hvorvidt den enkelte doktorand vil oppleve dette som dypt meningsfull aktivitet eller som en ørkenvandring. Mitt poeng er at forskerutdannelsen som sådan ikke kan unngå å lide av en indre motsetning. En viktig oppgave for systemet vil derfor være å integrere en mer spesifikk utdannelsesside (bestående ikke bare av lesekurs) med selve avhandlingsarbeidet.

Mitt poeng med å komme med disse mer detaljerte betraktninger, var ikke å forordne et bestemt opplegg. Derimot tror jeg institusjonene selv ville ha godt av å se med nye friske øyne på sin forskerutdanning. Man må antagelig regne med at myndighetene vil sette de generelle tidsrammer for forskerutdannelsen og regulere tilgangen til utdannelsen gjennom økonomien. Men det er godt om faget selv kan være herre over forskerutdannelsens innhold og forløp og ikke minst våke over det viktigste resultat som kommer ut av denne tiden, nemlig avhandlingen.

Bilaga 1

Kvantitativ beskrivning av utbildningarna

För att få en översikt över utbildningarna begärdes i samband med självvärderingarna ett antal kvantitativa uppgifter in från de berörda ämnena. Det är viktigt att understryka att uppgifterna *inte* har använts i syfte att göra några långtgående jämförelser mellan de olika lärosätena. Uppgifterna har, i likhet med självvärderingarna, i första hand använts som ett bakgrundsmaterial för bedömargruppen att ställa frågor utifrån. Siffrorna är heller inte alltid direkt jämförbara mellan lärosätena då definitioner, avgränsningar och beräkningssätt skiljer sig åt. Översikten ger en ungefärlig bild av situationen under läsåret 2000/2001 (om inte annat anges), men det bör noteras att förhållandena snabbt kan förändras. Uppgifterna är därmed att betrakta som färskvara.

Göteborgs universitet

Grundutbildningen i latin

Antal registrerade studenter

Totalt: 49

Studenter på grundkursnivå: 25

Studenter på magisterkursnivå: 5

Antal lärare

Totalt: 1

Professorer: 1

Timlärare: 1 (35 procent av undervisningen)

Antal timmar lärarledd undervisning i genomsnitt per vecka

	Lektioner	Seminarier	Individuell handledning	Annat
1–20p	6–7	0	0	0
21–40p	4–5	1,5	0	0
41–60p	3–4	1	1	0
61–80p	0	2	0	0

Antal C- och D-uppsatser

C-uppsatser: 28

D-uppsatser: 4

(Avser perioden 1997–2001).

Genomströmning på grundutbildningen

HÅS/HÅP 1–20p: 20,0/9,7

HÅS/HÅP 21–40p: 8,0/5,4

HÅS/HÅP 41–60p: 4,0/2,4

HÅS/HÅP 61–80p: 1,0/0

Internationella student- och lärarutbyten

Internationellt utbyte saknas.

Forskarutbildningen i latin

Fördelning poäng för kurser respektive avhandlingsarbete inom forskarutbildningen

Kurser: 80p

Avhandling: 80p

Antal aktiva doktorander

Totalt: 3

Kvinnor: 3

Män: 0

Handledarkapacitet på forskarutbildningen

Huvudhandledare: 1

Biträdande handledare: 2

Antal doktorsexamina

Disputationer: 3

(Avser perioden 1990–2000).

Antal avhopp

Avhopp: 4

(Avser perioden 1990–2000).

Grundutbildningen i grekiska

Antal registrerade studenter

Totalt: 29

Studenter på grundkursnivå: 25

Studenter på magisterkursnivå: 1

Antal lärare

Totalt: 2

Professorer: 1

Lektorer: 1

Antal timmar lärarledd undervisning i genomsnitt per vecka

	Föreläsningar	Seminarier	Individuell handledning	Lektioner
1-20p	0	0	0	8
21-40p	0	0	0	8
41-60p	0	0	1	4
61-80p	0	0	1	2

Antal C- och D-uppsatser

C-uppsatser: 8

D-uppsatser: 3

(Avser perioden 1997-2001).

Genomströmning på grundutbildningen

HÅS/HÅP 1-20p: 12,3/3,8

HÅS/HÅP 21-40p: 3,0/1,5

HÅS/HÅP 41-60p: 0,0/0,3

HÅS/HÅP 61-80p: 0,5/0,6

Internationella student- och lärarutbyten

Internationellt utbyte saknas.

Forskarutbildningen i grekiska

Fördelning poäng för kurser respektive avhandlingsarbete inom forskarutbildningen

Kurser: 60p

Avhandling: 100p

Antal aktiva doktorander

Totalt: 6

Kvinnor: 0

Män: 6

Handledarkapacitet på forskarutbildningen

Huvudhandledare: 2

Externa handledare: 3

Antal doktorsexamina

Disputationer: 5

(Avser perioden 1990–2001).

Antal avhopp

Avhopp: 0

(Avser perioden 1990–2001).

Grundutbildningen i nygrekiska

Antal registrerade studenter

Totalt: 47

Studenter på grundkursnivå: 33

Studenter på magisterkursnivå: 0

Antal lärare

Totalt: 1

Professorer: 1

Timlärare: 2 (ca 60 procent av undervisningen)

Forskarstuderande: Håller i viss undervisning samt handledning på C- och D-nivå

Antal timmar lärarledd undervisning i genomsnitt per vecka

	Föreläsningar	Seminarier	Individuell handledning	Lektioner
1–20p	0	0	0	6
21–40p	0	0	0	4,5
41–60p	0	varierar	varierar	3
61–80p	0	varierar	varierar	3

Antal C- och D-uppsatser

C-uppsatser: 10

D-uppsatser: 5

(Avser perioden 1997–2001).

Genomströmning på grundutbildningen

HÅS/HÅP 1–20p: 10,25/6,2

HÅS/HÅP 21–40p: 6,5/2,75

HÅS/HÅP 41–60p: 1,75/0,5

HÅS/HÅP 61–80p: 0,25/0,5

Internationella student- och lärarutbyten

Internationellt utbyte saknas.

Forskarutbildningen i nygrekiska

Fördelning poäng för kurser respektive avhandlingsarbete inom forskarutbildningen

Kurser: 80p

Avhandling: 80p

Antal aktiva doktorander

Totalt: 2

Kvinnor: 2

Män: 0

Handledarkapacitet på forskarutbildningen

Huvudhandledare: 1

Biträdande/Externa handledare: Varierande

Antal doktorsexamina

Disputationer: 0

(Avser perioden 1990–2000).

Antal avhopp

Avhopp: 0

(Avser perioden 1990–2000).

Lunds universitet

Grundutbildningen i latin

Antal registrerade studenter

Totalt: 30

Studenter på grundkursnivå: 12

Studenter på magisterkursnivå: 1

Andel kvinnliga studenter: 42 procent

(Avser kalenderåret 2000. Antalet studenter är ungefärligt, framräknat på antalet helårsekvivalenter multiplicerat med 2.)

Antal lärare

Totalt: 1 ($\frac{1}{2} + \frac{1}{2}$)

Professorer: $\frac{1}{2}$

Lektorer: $\frac{1}{2}$

Antal timmar lärarledd undervisning i genomsnitt per vecka/termin

	Föreläsningar	Seminarier	Individuell handledning	Annat
1–20p	8–10 tim/v	0		0
21–40p	6 tim/v	0		0
41–60p	4 tim/termin	22 tim/termin	75 tim/termin	0
61–80p	6–8 tim/termin	(gemensamma seminarier för C/D)	(handledning av C/D)	0

Antal C- och D-uppsatser

C-uppsatser: 12

D-uppsatser: 4

(Avser perioden 1997–2001).

Genomströmning på grundutbildningen

HÅS/HÅP 1–20p: 7,4/5,1

HÅS/HÅP 21–40p: 2,5/1,9

HÅS/HÅP 41–60p: 0,6/2,1

HÅS/HÅP 61–80p: 0,1/1,0

Internationella student- och lärarutbyten

Internationellt utbyte saknas.

Forskarutbildningen i latin

Fördelning poäng för kurser respektive avhandlingsarbete inom forskarutbildningen

Kurser: 70p

Avhandling: 90p

Antal aktiva doktorander

Totalt: 3

Kvinnor: 2

Män: 1

Handledarkapacitet på forskarutbildningen

Huvudhandledare: ½

Biträdande/Externa handledare: 0

Antal doktorsexamina

Disputationer: 1

(Avser perioden 1990–2000).

Antal avhopp

Avhopp: 1

(Avser perioden 1990–2001).

Grundutbildningen i grekiska**Antal registrerade studenter**

Totalt: 21

Studenter på grundkursnivå: 15

Studenter på magisterkursnivå: 0

Andel kvinnliga studenter: 42 procent

(Avser kalenderåret 2000).

Antal lärare

Totalt: 1½

Professorer: 1

Lektorer: ½

Antal timmar lärarledd undervisning i genomsnitt per vecka

	Föreläsningar	Seminarier	Individuell handledning	Annat
1–20p	0,2	0	0	6
21–40p	0	0	0	6
41–60p	4	0,5	0,5	0
61–80p	4	0,5	0,5	0

Antal C- och D-uppsatser

C-uppsatser: 8

D-uppsatser: 1

(Avser perioden 1997–2001).

Genomströmning på grundutbildningen

HÅS/HÅP 1–20p: 7,4/5,1

HÅS/HÅP 21–40p: 2,5/1,9

HÅS/HÅP 41–60p: 0,6/2,1

HÅS/HÅP 61–80p: 0,1/0,5

Internationella student- och lärarutbyten

Lsåret 2000/2001 skedde ett studentutbyte. I övrigt saknas internationellt utbyte inom grundutbildningen, men förekommer i desto högre grad inom forskarutbildningen.

Forskarutbildningen i grekiska

Fördelning poäng för kurser respektive avhandlingsarbete inom forskarutbildningen

Kurser: 60p

Avhandling: 100p

Antal aktiva doktorander

Totalt: 5

Kvinnor: 4

Män: 1

Handledarkapacitet på forskarutbildningen

Huvudhandledare: 1½

Biträdande/Externa handledare: 0

Antal doktorsexamina

Disputationer: 5

(Avser perioden 1991–2001).

Antal avhopp

Avhopp: 1

(Avser perioden 1991–2001).

Grundutbildningen i nygrekiska

Antal registrerade studenter

Totalt: 12,2

Studenter på grundkursnivå: 8,2

Studenter på magisterkursnivå: 0,6

Andel kvinnliga studenter: 73 procent

(Avser antalet helårsekvivalenter för kalenderåret 2000.)

Antal lärare

Totalt: ½

Adjunkter: ½

Timlärare: varierande (20 procent av undervisningen)

Forskarstuderande: Håller i viss undervisning

Antal timmar lärarledd undervisning i genomsnitt per vecka

	Föreläsningar	Seminarier	Individuell handledning	Annat
1–20p	0	0	0	5
21–40p	0	0	0	5
41–60p	2	0	0,25	0
61–80p	2	0	0,25	0

Antal C- och D-uppsatser

C-uppsatser: 7

D-uppsatser: 2

(Avser perioden 1998–2001).

Genomströmning på grundutbildningen

HÅS/HÅP 1–20p: 8,2/1,0

HÅS/HÅP 21–40p: 2,3/0,7

HÅS/HÅP 41–60p: 1,1/0,7

HÅS/HÅP 61–80p: 0,6/0,7

Internationella student- och lärarutbyten

En student har studerat utomlands under de senaste fyra åren. Varje år följer tre studenter kortare kurser vid grekiska universitet på stipendium från grekiska staten. Studenter som skriver C- eller D-uppsats inom given tid erbjuds sommarkurs i Athen. Övrigt internationellt utbyte saknas.

Forskarutbildningen i nygrekiska

Fördelning poäng för kurser respektive avhandlingsarbete inom forskarutbildningen

Kurser: 60p

Avhandling: 100p

Antal aktiva doktorander

Totalt: 3

Kvinnor: 1

Män: 2

Handledarkapacitet på forskarutbildningen

Huvudhandledare: 1 (professor i ämnet grekiska)

Biträdande handledare: varierande

Antal doktorsexamina

Disputationer: 1

(Avser perioden 1990–2000).

Antal avhopp

Avhopp: 0

(Avser perioden 1990–2000).

Stockholms universitet

Grundutbildningen i latin

Antal registrerade studenter

Totalt: 115

Studenter på grundkursnivå: 84

Studenter på magisterkursnivå: 4

Andel kvinnliga studenter: Majoriteten är kvinnor

Antal lärare

Totalt: 4

Professorer: 3

Amanuenser: 1

Timlärare: 4 (40 procent av undervisningen)

Forskarstuderande: Håller i viss undervisning

Antal timmar lärarledd undervisning i genomsnitt per vecka

	Föreläsningar och lektioner	Seminarier	Individuell handledning	Amanuens- undervisning
1–20p	8	0	0	2
21–40p	6	0	0	2
41–60p	6	1	0	0
61–80p	0	1	0,1	0

Antal C-, D- och E-uppsatser

C-uppsatser: 24

D- och E-uppsatser: 4

(Avser perioder 1997–2001).

Genomströmning på grundutbildningen

HÅS/HÅP 1–20p: 32,33/11,75

HÅS/HÅP 21–40p: 10,05/4,5

HÅS/HÅP 41–60p: 2,1/2,35

HÅS/HÅP 61–80p: 1,36/1,00

Internationella student- och lärarutbyten

Sedan 1999 har man tagit emot tre utländska studenter, men det har inte förekommit att ämnets egna studenter har tillbringat studietid utomlands. Inom ramen för internationella nätverk har nordiska utbyten av gästföreläsare förekommit.

Forskarutbildningen i latin**Fördelning poäng för kurser respektive avhandlingsarbete inom forskarutbildningen**

Kurser: 60p

Avhandling: 100p

Antal aktiva doktorander

Totalt: 8

Kvinnor: 3

Män: 5

Handledarkapacitet på forskarutbildningen

Huvudhandledare: 3

Biträdande handledare: 2

Antal doktorsexamina

Disputationer: 4

(Avser perioden 1990–2000).

Antal avhopp

Avhopp: 0

(Avser perioden 1990–2000).

Grundutbildningen i grekiska**Antal registrerade studenter**

Totalt: 51

Studenter på grundkursnivå: 32

Studenter på magisterkursnivå: 4

Andel kvinnliga studenter: Majoriteten är kvinnor

Antal lärare

Totalt: ½

Lektorer: ½

Timlärare: 1 (2 procent av undervisningen)

Antal timmar lärarledd undervisning i genomsnitt per vecka

	Föreläsningar	Seminarier	Individuell handledning	Annat
1–20p	3,5	0	0	0
21–40p	0	3	0	0
41–60p	0	0,5	0	0
61–80p	0	0,5	0,5	0

Antal C- och D-uppsatser

C-uppsatser: 0

D-uppsatser: 1

(Avser perioden 1997–2001).

Genomströmning på grundutbildningen

HÅS/HÅP 1–20p: 9,25/4,13

HÅS/HÅP 21–40p: 2,23/2,13

HÅS/HÅP 41–60p: 0,78/0,88

HÅS/HÅP 61–80p: 0,21/0,25

Internationella student- och lärarutbyten

Ämnesföreträdaren leder seminarier i grekiska vid Eberhard-Karls-Universität Tübingen, Tyskland. I övrigt förekommer inte något internationellt utbyte.

Forskarutbildningen i grekiska**Fördelning poäng för kurser respektive avhandlingsarbete inom forskarutbildningen**

Kurser: 60p

Avhandling: 100p

Antal aktiva doktorander

Totalt: 1

Kvinnor: 0

Män: 1

Handledarkapacitet på forskarutbildningen

Huvudhandledare: ½

Biträdande handledare: 0

Antal doktorsexamina

Disputationer: 0

(Forskarutbildningen återaktiverades läsåret 2001. Inga tidigare avhandlingar finns.)

Antal avhopp

Avhopp: 0

(Forskarutbildningen återaktiverades läsåret 2001.)

Grundutbildningen i nygrekiska

Antal registrerade studenter

Totalt: 77

Studenter på grundkursnivå: 49

Studenter på magisterkursnivå: 3

Andel kvinnliga studenter: Majoriteten är kvinnor

Antal lärare

Totalt: 1½

Lektorer: ½

Utländska lektorer: 1

Timlärare (forskarstuderande): 2 (ca 20 procent)

Antal timmar lärarledd undervisning i genomsnitt per vecka

	Föreläsningar	Seminarier	Individuell handledning	Annat
1–20p	6,5	0	0	0
21–40p	6	0	0	0
41–60p	3	varierar	varierar	0
61–80p	0,75	varierar	varierar	0

Antal C- och D-uppsatser

C-uppsatser: 7

D-uppsatser: 0

(Avser perioden 1997–2001).

Genomströmning på grundutbildningen

HÅS/HÅP 1–20p: 18,66/10,08

HÅS/HÅP 21–40p: 4,66/3,13

HÅS/HÅP 41–60p: 3,23/2,00

HÅS/HÅP 61–80p: 1,18/0,05

Internationella student- och lärarutbyten

Internationellt utbyte saknas.

Forskarutbildningen i nygrekiska

Fördelning poäng för kurser respektive avhandlingsarbete inom forskarutbildningen

Kurser: 80p

Avhandling: 80p

Antal aktiva doktorander

Totalt: 3

Kvinnor: 2

Män: 1

Handledarkapacitet på forskarutbildningen

Huvudhandledare: ½

Externa handledare: 2

Antal doktorsexamina

Disputationer: 1

(Avser perioden 1990–2000).

Antal avhopp

Avhopp: 2

(Avser perioden 1990–2000).

Uppsala universitet

Grundutbildningen i latin

Antal registrerade studenter

Totalt: 28

Studenter på grundkursnivå: 13

Studenter på magisterkursnivå: 3

Andel kvinnliga studenter: ca 64 procent

Antal lärare

Totalt: 3

Professorer: 2

Lektorer: 1

Forskarassistent: 1

Antal timmar lärarledd undervisning i genomsnitt/år

	Föreläsningar	Seminarier	Individuell handledning	Lektioner
1–20p	0	0	0	113
21–40p	0	0	0	96
41–60p	0	ca 30	ej schemalagd	C1: 56, C2: 40
61–80p	0	ca 30	ej schemalagd	18

Antal C- och D-uppsatser

C-uppsatser: 3

D-uppsatser: 4

(Avser perioden 1998–2000).

Genomströmning på grundutbildningen

HÅS/HÅP 1–40p: 13,8/9,55

HÅS/HÅP 41–80p: 6,58/3,8

Internationella student- och lärarutbyten

Studenter har förlagt kortare tid och besök till Rom och Leuven i Belgien. Studenter från Norden, Estland, Litauen och Tyskland har bedrivit studier vid institutionen. Internationellt lärarutbyte saknas.

Forskarutbildningen i latin**Fördelning poäng för kurser respektive avhandlingsarbete inom forskarutbildningen**

Kurser: 60p

Avhandling: 100p

Antal aktiva doktorander

Totalt: 15

Kvinnor: 6

Män: 9

Handledarkapacitet på forskarutbildningen

Huvudhandledare: 3

Biträdande/Externa handledare: 0

Antal doktorsexamina

Disputationer: 4

(Avser perioden 1990–2000).

Antal avhopp

Avhopp: 1

(Avser perioden 1990–2000).

Grundutbildningen i grekiska

Antal registrerade studenter

Totalt: 37

Studenter på grundkursnivå: 31

Studenter på magisterkursnivå: 1

Andel kvinnliga studenter: ca 40 procent

Antal lärare

Totalt: 3

Professorer: 2

Lektorer: 1

Antal timmar lärarledd undervisning i genomsnitt/år

	Föreläsningar	Seminarier	Individuell handledning	Lektioner
1–20p	0	0	0	108
21–40p	0	0	0	124
41–60p	0	ca 20	ej schemalagd	0
61–80p	0	ca 20	ej schemalagd	0

Antal C- och D-uppsatser

C-uppsatser: 4

D-uppsatser: 3

(Avser perioden 1998–2000).

Genomströmning på grundutbildningen

HÅS/HÅP 1–40p: 10,25/9,70

HÅS/HÅP 41–80p: 2,65/2,40

Internationella student- och lärarutbyten

Utländska föreläsare förekommer regelbundet. Övrigt internationellt utbyte saknas.

Forskarutbildningen i grekiska

Fördelning poäng för kurser respektive avhandlingsarbete inom forskarutbildningen

Kurser: 60p

Avhandling: 100p

Antal aktiva doktorander

Totalt: 2

Kvinnor: 1

Män: 1

Handledarkapacitet på forskarutbildningen

Huvudhandledare: 1

Biträdande/Externa handledare: 0

Antal doktorsexamina

Disputationer: 1

(Avser perioden 1990–2000).

Antal avhopp

Avhopp: 3

(Avser perioden 1985–2000).

Forskarutbildningen i bysantinologi

Fördelning poäng för kurser respektive avhandlingsarbete inom forskarutbildningen

Kurser: 60p

Avhandling: 100p

Antal aktiva doktorander

Totalt: 1

Kvinnor: 0

Män: 1

Handledarkapacitet på forskarutbildningen

Huvudhandledare: 1

Biträdande/Externa handledare: 0

Antal doktorsexamina

Disputationer: 0

(Avser perioden 1990–2000).

Antal avhopp

Avhopp: 0

Högskoleverkets rapportserie från år 2000 och framåt

Rätt juristutbildning? Utvärdering av juristutbildningar
Högskoleverkets rapportserie 2000:1 R

Forskarskolor – ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 2000:2 R

Journalistutbildningarna i högskolan
Högskoleverkets rapportserie 2000:3 R

Högskolestudier och funktionshinder
Högskoleverkets rapportserie 2000:4 R

Utbildningar inom vård och omsorg – en uppföljande utvärdering
Högskoleverkets rapportserie 2000:5 R

Utvärdering av Socionomutbildningar
Högskoleverkets rapportserie 2000:6 R

Förnyad granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Jönköping
Högskoleverkets rapportserie 2000:7 R

Lärosätenas arbete med jämställdhet, studentinflytande samt social och etnisk mångfald
Högskoleverkets rapportserie 2000:8 R

Goda exempel
Hur universitet och högskolor kan arbeta med jämställdhet, studentinflytande och social och etnisk mångfald
Högskoleverkets rapportserie 2000:9 R

Tentamen: "Plusning" och begränsning av antalet tillfällen
Högskoleverkets rapportserie 2000:10 R

Designutbildningar i Sverige. En utredning och utvärdering.
Högskoleverkets rapportserie 2000:11 R

Högskoleprovet – Gårdagens mål och framtida inriktning
Högskoleverkets rapportserie 2000:12 R

Eldsjäl och institutionell utveckling
Högskoleverkets rapportserie 2000:13 R

Antagning till högskolan – erfarenheter och visioner
Högskoleverkets rapportserie 2000:14 R

Att leda universitet och högskolor. En uppföljning och analys av styrelseformen 1998
Högskoleverkets rapportserie 2000:15 R

Högskolornas tillämpning av EG-direktiv i sjukvårdsutbildningen och barnmorskeutbildningen
Högskoleverkets rapportserie 2000:16 R

Sexuella trakasserier mot studenter – högskolornas åtgärder
Högskoleverkets rapportserie 2000:17 R

Livslångt lärande som idé och praktik i högskolan
Högskoleverkets rapportserie 2001:1 R

Nationella ämnes- och programutvärderingar
Högskoleverkets rapportserie 2001:2 R

Vilken betydelse har utländsk bakgrund för resultatet på högskoleprovet?
Högskoleverkets rapportserie 2001:3 R

Examensrättsprövning – utgångspunkter och tillvägagångssätt för Högskoleverkets examensrättsprövning
Högskoleverkets rapportserie 2001:4 R

Förnyad granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Lunds universitet
Högskoleverkets rapportserie 2001:5 R

Förnyad granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Uppsala universitet
Högskoleverkets rapportserie 2001:6 R

Karriär genom befordran och rekrytering
Högskoleverkets rapportserie 2001:7 R

Högskoleverkets utvärderingar – från bedömning av kvalitetsarbete till bedömning av kvalitet
Högskoleverkets rapportserie 2001:8 R

From quality audit to quality assessment
The New Evaluation Approach for Swedish Higher Education
Högskoleverkets rapportserie 2001:9 R

Internationell jämförbarhet & nationell styrning – aktuella perspektiv på högskolornas examensordning
Högskoleverkets rapportserie 2001:10 R

National Review of Subjects and Programmes
Högskoleverkets rapportserie 2001:11 R

Forskarskolor i Sverige – en sammanställning
Högskoleverkets rapportserie 2001:12 R

Utvärdering av datavetenskapliga/datalogiska utbildningar i Sverige
Högskoleverkets rapportserie 2001:13 R

Förnyad granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Kungl. Musikhögskolan, Mälardalens högskola, Karlstads universitet samt Örebro universitet
Högskoleverkets rapportserie 2001:14 R

Tid för studier – en jämförelse mellan fyra yrkesutbildningar
Högskoleverkets rapportserie 2001:15 R

Förnyad granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Skövde
Högskoleverkets rapportserie 2001:16 R

Granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Malmö högskola
Högskoleverkets rapportserie 2001:17 R

Pedagogisk skicklighet och pedagogiska meriter – historik och praktik
Högskoleverkets rapportserie 2001:18 R

Högskoleprovets prognosvärde
Högskoleverkets rapportserie 2001:19 R

Core curriculum – en bildningsresa
Högskoleverkets rapportserie 2001:20 R

Akademisk frihet – en rent akademisk fråga?
Högskoleverkets rapportserie 2001:21 R

Förnyad granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan i Kalmar, Högskolan i Trollhättan/ Uddevalla, Karolinska Institutet samt Stockholms universitet
Högskoleverkets rapportserie 2001:22 R

Förnyad granskning och bedömning av kvalitetsarbetet vid Högskolan Kristianstad
Högskoleverkets rapportserie 2001:23 R

Utvecklingen av högskolornas samverkansuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 2001:24 R

Utvärdering av medie- och kommunikationsvetenskapliga utbildningar vid svenska universitet och högskolor
Högskoleverkets rapportserie 2001:25 R

Studenterna i Sverige. Om livet och tillvaron som student vid sekelskiftet 2000
Högskoleverkets rapportserie 2001:26 R

20 åtgärder för att stärka studenternas rättssäkerhet – Högskoleverkets redovisning av ett regeringsuppdrag
Högskoleverkets rapportserie 2001:27 R

Studenternas resultat
Högskoleverkets rapportserie 2001:28 R

Högskolelärares bisysslor – hur fungerar högskolornas information och kontroll?
Högskoleverkets rapportserie 2001:29 R

Kollegialitet eller rättssäkerhet
Högskoleverkets rapportserie 2001:30 R

Uppföljning av särskilt urval vid antagning
Högskoleverkets rapportserie 2002:1 R

Befordringsreformen 1999: Hur har det gått?
Högskoleverkets rapportserie 2002:2 R